

T.C.
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

İKTİSAT ANA BİLİM DALI

İL ÖZEL İDARE YATIRIM HARCAMALARININ SEÇİM
TAKVİMİYLE İLİŞKİSİ: GÜMÜŞHANE İLİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS

ÜNSAL TOY

Haziran 2026
GÜMÜŞHANE

T.C.

**GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

İKTİSAT ANA BİLİM DALI

**İL ÖZEL İDARE YATIRIM HARCAMALARININ SEÇİM
TAKVİMİYLE İLİŞKİSİ: GÜMÜŞHANE İLİ ÖRNEĞİ**

**THE RELATIONSHIP BETWEEN PROVINCIAL SPECIAL
ADMINISTRATION INVESTMENT EXPENDITURES AND THE
ELECTORAL CALENDAR: THE CASE OF GÜMÜŞHANE
PROVINCE**

YÜKSEK LİSANS

ÜNSAL TOY

**Haziran 2026
GÜMÜŞHANE**

**GÜMÜŞHANE
ÜNİVERSİTESİ**
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

T.C.

**GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

İKTİSAT ANA BİLİM DALI

**İL ÖZEL İDARE YATIRIM HARCAMALARININ SEÇİM
TAKVİMİYLE İLİŞKİSİ: GÜMÜŞHANE İLİ ÖRNEĞİ**

**THE RELATIONSHIP BETWEEN PROVINCIAL SPECIAL
ADMINISTRATION INVESTMENT EXPENDITURES AND THE
ELECTORAL CALENDAR: THE CASE OF GÜMÜŞHANE
PROVINCE**

YÜKSEK LİSANS

ÜNSAL TOY

DANIŞMAN: DR. ÖĞR. ÜYESİ MUHAMMED TÜMAY

**Haziran 2026
GÜMÜŞHANE**

KABUL VE ONAY

Dr. Öğr. Üyesi Muhammed TÜMAY danışmanlığında, **Ünsal TOY** tarafından hazırlanan “**İl Özel İdare Yatırım Harcamalarının Seçim Takvimiyle İlişkisi: Gümüşhane İli Örneği**” isimli bu çalışma, 18/06/2026 tarihinde yapılan lisansüstü tez savunma sınavı sonucunda **Oy Birliği** ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

.....
Doç. Dr. Esra Karapınar KOCAĞ (Başkan)

.....
Dr. Öğr. Üyesi Muhammed TÜMAY (Danışman)

.....
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Utku DEMİR (Üye)

Lisansüstü tez savunma sınavında başarılı bulunarak kabul edilen bu tezin ciltlenmiş hali, ... /..... /..... tarihli ve / sayılı Enstitü Yönetim Kurulu toplantısında görüşülmüş ve tez yazım kılavuzuna uygun bulunarak onaylanmıştır.

Prof. Dr. Duygu ÖZDEŞ

Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI

Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlamış olduğum “**İl Özel İdare Yatırım Harcamalarının Seçim Takvimiyle İlişkisi: Gümüşhane İli Örneği**” isimli bu tezimin, tamamen kendi çalışmam olduğunu, danışmanımın sorumluluğunda hazırladığımı, her alıntıya kaynak gösterdiğimi, alıntı yaptığım tüm çalışmaları kaynakçada belirttiğimi ve Gümüşhane Üniversitesi’nin lisanslı kullanıcısı olduğu intihal yazılım programı ile Lisansüstü Eğitim Enstitüsü’nün belirlediği kıstaslara uygun olarak raporladığımı taahhüt ederim. Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Gümüşhane Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü arşivinde saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

18/06/2026

.....

Ünsal TOY

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans çalışmamın her aşamasında bilgi birikimiyle çalışmamıza yön veren, güvende hissettiren, güler yüzü ve yardımlarını benden esirgemeyen tez danışmanım, kıymetli hocam Sayın Dr. Öğr. Üyesi Muhammed TÜMAY’a, tez çalışmam boyunca bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım Gümüşhane Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi hocalarımızdan Sayın Doç. Dr. Mehmet AKYOL’a çok teşekkür ederim. Yardımlarını esirgemeyen Gümüşhane İl Özel İdaresi Genel Sekreter Yardımcısı Kemalettin DEMİRKIRAN ve Mali Hizmetler Müdürü Abdulvahip UÇAR’a, şükranlarımı iletiyorum. Kıymetli eşim Mehtap TOY’a ve oyun çağındaki zamanlarından fırsat veren değerli çocuklarım Arif Talha TOY ve Asel Damla TOY’a şükran ve minnetlerimi sunarım.

Ünsal TOY
GÜMÜŞHANE – 2026

ÖZET

Bu çalışmada, Gümüşhane İl Özel İdaresi tarafından gerçekleştirilen yatırım harcamalarının seçim takvimiyle ilişkisi incelenmiştir. Araştırma, 2008–2023 dönemini kapsamakta olup, Gümüşhane İl Özel İdaresi’nin bütçe verileri ile seçim sonuçları birlikte değerlendirilmiştir. Çalışmanın temel amacı, il özel idaresi yatırımlarının seçim süreçleriyle olan ilişkisini ortaya koymak ve yatırım kompozisyonu ile reel harcama düzeyleri üzerinden ekonomik boyutu değerlendirmektir.

Araştırmada, il özel idaresine ait nominal bütçe ve yatırım verileri 2008 bazlı deflatör kullanılarak reel değerlere dönüştürülmüş; yol ve su yatırımlarının bütçe içindeki payları ile reel yatırım düzeyleri ayrı ayrı incelenmiştir. Seçim takvimi, “çekirdek seçimler” (milletvekili ve il genel meclisi seçimleri) ve daha geniş kapsamlı seçim tanımları çerçevesinde analiz edilmiştir. Yöntem olarak yıllık zaman serisi yaklaşımı benimsenmiş ve tahminlerde otokorelasyon ve değişen varyans sorunlarına karşı Newey–West standart hataları kullanılmıştır. Bulguların tutarlılığı alternatif seçim tanımları, farklı siyasal güç göstergeleri ve çeşitli tahmin yöntemleri ile test edilmiştir.

Elde edilen sonuçlar, il özel idaresi yatırım harcamalarının özellikle seçim öncesi yıllarda arttığını göstermektedir. Bu artışın daha çok yol yatırımları üzerinden gerçekleştiği, su yatırımlarının ise seçim dönemlerine daha sınırlı tepki verdiği tespit edilmiştir. Reel yatırım düzeylerine ilişkin bulgular da yatırım oranlarındaki artışın yalnızca bütçe kompozisyonuna değil, reel harcama hacmine de yansıdığını ortaya koymaktadır. Sonuçlar, il özel idare yatırımlarının seçim takvimine duyarlı biçimde zamanlanabildiğini göstermekte ve kamu harcamalarının politik boyutunu görünür kılmaktadır.

Bu çalışma, kamu yatırımları ile seçim süreçleri arasındaki ilişkiyi il özel idareleri düzeyinde ele alarak yerel yönetimler literatürüne katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İl Özel İdaresi, Yerel yönetimler, Kamu yatırımları, Seçim süreçleri, Yol yatırımları

ABSTRACT

This study examines the relationship between investment expenditures undertaken by the Gümüşhane Special Provincial Administration and the electoral calendar. The analysis covers the period 2008–2023 and combines budget data from the Gümüşhane Special Provincial Administration with electoral calendar and political indicators. The main objective is to identify the relationship between investment decisions and electoral cycles, and to assess the economic dimension through investment composition and real expenditure levels.

Within the scope of the study, nominal budget and investment data were converted into real terms using a 2008-based deflator. The shares of road and water investments in the total budget, as well as real investment levels, were analyzed separately. The electoral calendar was examined using both “core elections” (parliamentary and provincial council elections) and broader election definitions. An annual time series approach was employed, and Newey–West standard errors were used to address autocorrelation and heteroskedasticity problems in the estimations. The robustness of the findings was tested using alternative election definitions, different indicators of political strength, and various estimation techniques.

The results indicate that investment expenditures tend to increase particularly in pre-election periods. This increase is primarily driven by road investments, while water investments exhibit a more limited response to electoral cycles. Findings on real investment levels suggest that the observed increase is not limited to changes in budget composition, but also reflects an expansion in the overall volume of expenditures. Overall, the results point to an investment pattern that is sensitive to the electoral calendar and highlight the political dimension of public spending.

This study contributes to the local government literature by analyzing the relationship between public investments and electoral processes at the level of special provincial administrations, and by jointly evaluating the economic and political dimensions of local public expenditures through the case of Gümüşhane.

Keywords: Special provincial administration, Local governments, Public investment, Electoral cycles, Road investments

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	III
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI.....	IV
TEŞEKKÜR.....	V
ÖZET.....	VI
ABSTRACT.....	VII
TABLOLAR DİZİNİ	X
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	XI
EKLER DİZİNİ.....	XII
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	XIII
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı	2
1.2. Araştırmanın Önemi.....	3
1.3. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları	3
1.4. Kavramsal Çerçeve ve Temel Tanımlar.....	4
2. İL ÖZEL İDARELERİNE İLİŞKİN KURAMSAL VE KURUMSAL ÇERÇEVE	7
2.1. İl Özel İdarelerinin Tanımı ve Tarihsel Gelişimi.....	8
2.2. İl Özel İdarelerinin Görev, Yetki ve Sorumlulukları	10
2.2.1. İl Özel İdaresinin Görev ve Sorumlulukları.....	11
2.2.2. İl Özel İdaresinin Yetkileri ve İmtiyazları	13
2.3. İl Özel İdaresinin Organları	13
2.3.1. İl Genel Meclisi	14
2.3.2. İl Encümeni	17
2.3.3. Vali	17
2.4. İl Özel İdarelerinin Mali Yapısı ve Bütçe Süreci.....	20
2.5. Yerel Yönetimlerde Kamu Harcamalarının Ekonomik Rolü.....	22
3. TÜRKİYE’DE SEÇİM SÜREÇLERİ VE BÜTÇE YAPISI	24
3.1. Türkiye’de Seçim Sistemi ve Seçim Türleri	25
3.2. Merkezi ve Yerel Yönetim Bütçe Yapısı	27
3.3. Bütçe Hazırlama ve Uygulama Süreci	28
3.4. Seçim Dönemlerinde Kamu Harcamalarının Genel Eğilimleri	30
3.5. Seçim Sonuçlarının Bölgesel Özellikleri	31
4. VERİ SETİ VE YÖNTEM.....	34

4.1. Veri Seti ve Kapsam.....	34
4.2. Veri Kaynakları ve Değişkenlerin Oluşturulması	34
4.3. Bağımlı Değişkenler: Yatırım Payları ve Reel Yatırım Düzeyleri	35
4.4. Açıklayıcı Değişkenler: Seçim Takvimi ve Siyasal Güç Göstergeleri	37
4.5. Araştırma Yöntemi ve Analiz Tasarımı	38
4.6. Analizin Sınırları.....	40
4.7. Bulgulara Geçiş ve Analiz Çerçevesinin Özeti	41
5. BULGULAR	42
5.1. Ana Bulgular: Yatırım Payları ve Seçim Dönemleri	42
5.2. Reel Yatırım Düzeyleri (Log) ve Seçim Dönemleri	45
5.3. Sağlamlık Kontrolleri ve Alternatif Tahminler	48
5.3.1. Alternatif Seçim Tanımları ve Olağandışı Yıllar	48
5.3.2. Alternatif Tahmin Yöntemleri	50
5.3.3. Alternatif Siyasal Güç Göstergeleri	51
5.4. Bulguların Genel Değerlendirmesi ve Literatürle Karşılaştırma	53
6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	55
6.1. Araştırma Bulgularının Genel Değerlendirmesi	55
6.2. İl Özel İdare Harcamalarının Ekonomik ve Politik Boyutları	56
6.3. Ekonomik Politika Önerileri	57
6.3.1. Yatırım Kompozisyonunun Dengelenmesine Yönelik Öneriler	57
6.3.2. Çok Yıllı Bütçeleme ve Planlama Yaklaşımının Güçlendirilmesi	58
6.3.3. Reel Bütçe İstikrarının Sağlanmasına Yönelik Önlemler	58
6.3.4. Yatırım Kararlarında Şeffaflık ve Hesap Verebilirliğin Artırılması.....	58
6.4. Kurumsal ve Yönetmelik Politika Önerileri	58
6.4.1. İl Genel Meclisinin Bütçe Sürecindeki Rolünün Güçlendirilmesi.....	59
6.4.2. Merkezi Yönetim ve Mevzuata Yönelik Öneriler.....	59
6.5. Çalışmanın Katkıları ve Sınırlılıkları	60
6.6. Gelecek Araştırmalar İçin Öneriler	61
KAYNAKÇA	63
EKLER.....	72
ÖZGEÇMİŞ	74

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Araştırmada kullanılan değişkenler ve tanımları	36
Tablo 2. Ana sonuçlar: Yatırım payları ve seçimler (CORE + İGM, Newey-West)	44
Tablo 3. Reel yatırım düzeyleri (log) ve seçimler (CORE + İGM, Newey-West)	45
Tablo 4. Sağlamlık kontrolleri (CORE + İGM, Newey-West)	49
Tablo 5. OLS sonuçları (ana örneklem, alternatif ana sonuç)	50
Tablo 6. OLS (Robust) sonuçları (ana örneklem, alternatif ana sonuç)	51
Tablo 7. İktidar gücü ölçütü olarak MV oy oranı (Newey-West)	52

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Yatırım oranı: Seçim yılları ve seçim öncesi yıllar (ana örneklem)	43
Şekil 2. Reel bütçe (log), 2008 baz (ana örneklem)	46
Şekil 3. Reel yol yatırımı (log) (ana örneklem)	47
Şekil 4. Reel su yatırımı (log) (ana örneklem)	47

EKLER DİZİNİ

Ek 1. Bütçe Veri Talebi Üst Yazısı.....	72
Ek 2. 2008-2023 Yılları Arası Bütçe Kalemleri Tablosu.....	73

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
A.Ş.	: Anonim Şirket
ALL	: Tüm Seçimler Tanımı
CB	: Cumhurbaşkanlığı Seçimi
CORE	: Çekirdek Seçimler (Milletvekili ve İl Genel Meclisi Seçimleri)
HAC	: Değişen Varyans ve Otokorelasyon Tutarlı
İGM	: İl Genel Meclisi
İÖİ	: İl Özel İdaresi
L1	: Bir Dönem Gecikmeli Değer
log	: Logaritma
MV	: Milletvekili
OLS	: En Küçük Kareler Yöntemi
Robust	: Dirençli / Sağlam Standart Hatalar
SBF	: Siyasal Bilgiler Fakültesi
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TÜFE	: Tüketici Fiyat Endeksi
t.y.	: Tarih Yok
vb.	: Ve Benzeri
vd.	: Ve Diğerleri
YSK	: Yüksek Seçim Kurulu

1. GİRİŞ

Kamu harcamaları, devletin ekonomik ve sosyal hayata müdahalesinin en temel araçlarından biri olup, kaynak tahsisinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Özellikle yerel yönetimler tarafından gerçekleştirilen kamu harcamaları, yerel düzeyde ekonomik faaliyetlerin yönlendirilmesi, kamu hizmetlerinin sunulması ve bölgesel kalkınmanın desteklenmesi açısından belirleyici bir role sahiptir.

Zira kamu harcamalarının ve destekleme politikalarının yerel ekonomiler üzerindeki tesirleri, gerek teorik modeller gerekse ampirik gözlemlerle sıklıkla araştırılan bir konu olmuştur (Çayır, 2020). Ancak, Türkiye özelinde kamu destekleme politikalarının yerel düzeydeki özel sektör davranışları üzerindeki etkilerini inceleyen çalışmaların sınırlı olduğu gözlemlenmektedir (Çakmak ve Erden, 2005). Bu bağlamda, il özel idarelerinin mali yapılarının doğru analiz edilmesi ve uygun politikaların geliştirilmesi, ülkenin ekonomik kalkınması için büyük önem taşımaktadır (Karabulut vd., 2010).

Yerel yönetim harcamalarının yalnızca ekonomik sonuçlar doğurmadığı, aynı zamanda siyasal süreçlerle de yakından ilişkili olduğu görülmektedir. Demokratik sistemlerde seçimler, siyasal iktidarın belirlenmesinin yanı sıra kamu politikalarının ve bütçe önceliklerinin şekillenmesinde de etkili olmaktadır. Yerel yönetimlerin bütçe harcamalarının toplumsal faydaları kimlere yansıdığına dair mevcut literatürde farklı yaklaşımlar bulunmaktadır (Nacar, 2021). Bazı iktisatçılar kamu harcamalarının ekonomik büyümeyi teşvik ettiğini savunurken (Tekbaş, 2019), diğerleri kamu kesiminin büyümesinin dışlama etkisi yaratarak özel sektör yatırımlarını olumsuz etkileyebileceğini öne sürmektedir (Altunöz, 2013). Bu bağlamda, kamu yatırım harcamalarının ekonomik büyüme üzerindeki pozitif etkileri uzun dönemde gözlemlenirken (Yıldız vd., 2023), bölgesel bazda kamu yatırımlarının mekânsal etkileşimleri de dikkate alınmalıdır (Yurdakul ve Senturk, 2019).

Türkiye’de yerel yönetim yapısı içerisinde il özel idareleri, özellikle kırsal alanlara yönelik hizmetlerin sunumunda ve altyapı yatırımlarında önemli sorumluluklar üstlenmektedir. İl özel idareleri tarafından gerçekleştirilen harcamalar, ilin ekonomik yapısı, nüfus özellikleri ve coğrafi koşullarıyla yakından ilişkilidir. Bu bağlamda il bazında yapılacak analizler, yerel yönetim harcamalarının etkilerini daha somut biçimde ortaya koyma imkânı sunmaktadır. Gümüşhane ili, il özel idaresi yatırım harcamalarının seçim takvimiyle ilişkisinin incelenebileceği uygun bir örnek alan oluşturmaktadır.

Bu tez, Gümüşhane İl Özel İdaresi yatırım harcamalarının seçim takvimiyle ilişkisini yerel düzeyde analiz etmeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, il özel idaresine ait bütçe verileri ile seçim sonuçları birlikte değerlendirilerek, yatırım harcamalarının bileşimi ve zamanlamasının seçim süreçleriyle ilişkisi incelenmektedir. Bu yönüyle tez, kamu maliyesi, yerel yönetimler ve siyasal ekonomi literatürlerinin kesişim noktasında yer almaktadır.

Bu kapsamda çalışmanın birinci bölümünde araştırmanın amacı, önemi, kapsamı ve sınırlılıkları ile kavramsal çerçevesi ortaya konulmaktadır. İkinci bölümde il özel idareleri ve mali yapıları ele alınmakta; üçüncü bölümde Türkiye’de seçim süreçleri ile bütçe yapısı incelenmektedir. Dördüncü bölümde araştırmada kullanılan veri seti, değişkenler ve yöntem açıklanmaktadır. Beşinci bölümde, Gümüşhane ili özelinde bütçe verileri ve seçim sonuçlarına dayalı ampirik analiz bulgularına yer verilmekte; yatırım harcamalarının bütçe içindeki payları ile reel yatırım düzeylerinin seçim takvimiyle ilişkisi değerlendirilmektedir. Altıncı bölümde ise elde edilen bulgular genel olarak değerlendirilmekte, sonuçlar tartışılmakta ve politika önerileri sunulmaktadır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, il özel idareleri tarafından gerçekleştirilen yatırım harcamalarının seçim takvimiyle ilişkisini incelemek ve bu ilişkiyi Gümüşhane ili örneği üzerinden analiz etmektir. Çalışma kapsamında, yatırım harcamalarının bütçe içindeki payları ile reel yatırım düzeyleri üzerinden ekonomik boyut ele alınmakta; yatırımların seçim takvimiyle ilişkili biçimde zamanlanıp zamanlanmadığı değerlendirilmektedir.

Bu doğrultuda araştırma, il özel idarelerine ait yatırım harcamalarının bütçe kompozisyonu içindeki değişimini ve reel harcama düzeylerindeki farklılaşmayı ortaya koymayı amaçlamaktadır. Özellikle yol ve su yatırımları ayrı ayrı incelenerek, farklı yatırım türlerinin seçim süreçlerine verdikleri tepkilerin karşılaştırılması hedeflenmektedir.

Çalışmanın bir diğer amacı, yatırım harcamalarının seçim yılı ve seçim öncesi yıl ayrımı çerçevesinde nasıl bir örüntü sergilediğini analiz etmektir. Bu kapsamda, yatırım harcamalarının seçim takvimine duyarlı biçimde farklılaşıp farklılaşmadığı ve bu farklılaşmanın hangi dönemlerde daha belirgin olduğu incelenmektedir.

Bu araştırma aracılığıyla, il özel idare yatırımlarının zamanlaması ve bileşiminin seçim süreçleriyle ilişkisine dair ampirik bir çerçeve sunulması amaçlanmaktadır. Bu çerçevede elde edilen bulguların, yerel yönetim harcamalarının analizine katkı sağlaması

ve kamu yatırımlarının planlama süreçlerine ilişkin tartışmalara veri temelli bir perspektif sunması beklenmektedir.

1.2. Araştırmanın Önemi

Yerel yönetimler, kamu hizmetlerinin sunumunda ve kamu kaynaklarının tahsisinde merkezi yönetime kıyasla vatandaşlara daha yakın bir konumda yer almakta olup, yerel düzeyde yatırım ve hizmet sunumunun şekillenmesinde önemli bir rol üstlenmektedir. Bu çerçevede il özel idareleri tarafından gerçekleştirilen yatırım harcamaları, özellikle altyapı yatırımları aracılığıyla yerel hizmetlerin sunumunda belirleyici bir konuma sahiptir. Buna rağmen, il özel idaresi yatırımlarını seçim takvimi bağlamında inceleyen ampirik çalışmaların görece sınırlı olduğu söylenebilir.

Bu araştırmanın önemi, il özel idaresi yatırımlarının seçim süreçleriyle olan ilişkisini, yatırım harcamalarının bütçe içindeki payları ve reel düzeyleri üzerinden incelemesinden kaynaklanmaktadır. Bu yönüyle çalışma, kamu harcamalarının doğrudan ekonomik sonuçlarını ölçmekten ziyade, yatırım kompozisyonu ve zamanlaması üzerinden seçim takvimiyle ilişkisini değerlendiren bir yaklaşım sunmaktadır.

Araştırmanın bir diğer önemli yönü, Gümüşhane ili örneği üzerinden yerel düzeyde ayrıntılı bir inceleme sunmasıdır. Nüfus ve ekonomik büyüklük açısından görece küçük ölçekli olan illerde, yatırım harcamalarındaki değişimlerin ve zamanlama farklılıklarının daha net gözlemlenebilmesi mümkündür. Bu bağlamda çalışma, büyükşehir odaklı analizlerin ötesine geçerek, küçük ölçekli bir il özelinde yatırım davranışının daha belirgin biçimde incelenmesine imkân tanımaktadır.

Ayrıca bu çalışma, il özel idaresi yatırımlarını seçim takvimi bağlamında ele alarak, yerel yönetimler literatürüne ampirik bir katkı sunmaktadır. Özellikle yatırım harcamalarının seçim öncesi dönemlerde nasıl bir farklılaşma gösterdiğini incelemesi, kamu harcamalarının zamanlamasına ilişkin tartışmalara yerel düzeyde veri temelli bir perspektif kazandırmaktadır.

Son olarak, elde edilen bulguların yerel yöneticiler ve politika yapıcılar açısından da yol gösterici olabileceği değerlendirilmektedir. Yatırım harcamalarının zamanlaması ve bileşimine ilişkin bulgular, bütçe planlama süreçlerinin daha dengeli ve öngörülebilir bir çerçevede ele alınmasına katkı sağlayabilecek niteliktedir.

1.3. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Bu araştırma, il özel idareleri tarafından gerçekleştirilen yatırım harcamalarının seçim takvimiyle ilişkisini incelemek amacıyla Gümüşhane ili ile sınırlı olarak

yürütülmüştür. Çalışmanın mekânsal kapsamı bilinçli olarak dar tutulmuş olup, elde edilen bulgular yalnızca Gümüşhane ili özelinde geçerlidir ve tüm iller için genelleme yapma iddiası taşımamaktadır.

Araştırmanın zamansal kapsamı, il özel idaresine ait bütçe verileri ile seçim süreçlerinin birlikte değerlendirilebildiği belirli bir dönemi kapsamaktadır. Veri setinin yıllık frekansta olması, daha kısa dönemli dalgalanmaların ve zamanlama etkilerinin ayrıntılı biçimde incelenmesini sınırlandıran bir unsur olarak değerlendirilmektedir.

Bu çalışmada özellikle vurgulanması gereken bir husus, ekonomik boyutun ele alınış biçimidir. Çalışma, ekonomik etkileri doğrudan büyüme, istihdam veya gelir gibi çıktı değişkenleri üzerinden değil, yatırım harcamalarının bütçe içindeki payı ve reel düzeyi üzerinden dolaylı olarak değerlendirmektedir. Bu durum, elde edilen bulguların yorumlanmasında temkinli olunmasını gerektirmektedir.

Araştırmada kullanılan veriler, Gümüşhane İl Özel İdaresine ait bütçe ve faaliyet raporları ile resmî seçim sonuçlarından elde edilen ikincil verilerden oluşmaktadır. Veri setinin bu kaynaklarla sınırlı olması, mikro düzeyde daha ayrıntılı analizlerin yapılmasını kısıtlayan bir unsur olarak değerlendirilebilir.

Çalışmanın bir diğer önemli sınırlılığı, yerel ekonomik sonuçların doğrudan ölçülmemesidir. Bu nedenle yatırım harcamalarının ekonomik etkilerine ilişkin değerlendirmeler, dolaylı göstergeler üzerinden yapılmaktadır.

Yöntemsel açıdan çalışma, nicel analiz ve betimleyici değerlendirmelerle sınırlıdır. Seçmen davranışlarının sosyolojik ve psikolojik boyutları kapsam dışında bırakılmış olup, araştırma seçim sonuçlarını belirleyen tüm faktörleri açıklamayı değil, yatırım harcamaları ile seçim takvimi arasındaki ilişkiyi belirli bir çerçevede incelemeyi amaçlamaktadır.

Ayrıca araştırma, il özel idareleri ile sınırlı tutulmuş; belediyeler ve diğer yerel yönetim birimleri kapsam dışında bırakılmıştır. Bu tercih, çalışmanın analitik odağını daraltarak daha derinlemesine bir inceleme yapılmasını sağlamak amacıyla benimsenmiştir.

Sonuç olarak bu araştırma, belirli bir mekân, dönem ve veri seti çerçevesinde yürütülmüş olup, söz konusu sınırlılıklar çalışmanın kapsamını netleştirmekte ve elde edilen bulguların daha doğru biçimde yorumlanmasına katkı sağlamaktadır.

1.4. Kavramsal Çerçeve ve Temel Tanımlar

Bu bölümde, araştırmanın kuramsal altyapısını oluşturan ve analiz sürecinde kullanılan temel kavramlar açıklanmakta; kavramların tez bağlamındaki anlamları

netleştirilmektedir. Kavramsal çerçevenin açık biçimde ortaya konulması, çalışmanın ilerleyen bölümlerinde yapılacak ampirik analizlerin daha sağlıklı yorumlanmasına katkı sağlamaktadır.

Yerel yönetimler, belirli bir coğrafi alanda yaşayan nüfusun ortak ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulan ve karar organları seçimle iş başına gelen kamu tüzel kişileri olarak tanımlanmaktadır (Belli, 2017). Bu tanım, il özel idarelerinin de yerel yönetim yapısı içinde, il halkının yerel ve müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişileri olduğunu vurgulamaktadır (Mecek ve Atmaca, 2020). Bu bağlamda 2005 yılında yürürlüğe giren 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, il özel idarelerinin görev alanlarını ve yetkilerini genişleterek, onları yerel hizmetlerin sunumunda kırsal alandaki yerel hizmetlerin sunumunda il özel idarelerinin rolünü güçlendirmiştir (Ökmen ve Demir, 2011). Bu düzenleme ile il özel idarelerinin yönetimde şeffaflık, katılımcılık ve hesap verebilirlik ilkelerini benimsemesi hedeflenmiştir (Kaya, 2025).

İl özel idaresi, il sınırları içinde yerel ve müşterek nitelikteki hizmetleri yerine getirmekle görevli bir yerel yönetim birimidir. İl özel idareleri, özellikle kırsal alanlara yönelik altyapı, eğitim, sağlık ve sosyal hizmetlerin sunumunda önemli bir rol üstlenmektedir. Bu yönüyle il özel idareleri, yerel kalkınmanın desteklenmesinde ve bölgesel eşitsizliklerin azaltılmasında etkili bir kurumsal yapı olarak değerlendirilmektedir (Gözler, 2018).

Bütçe, kamu idarelerinin belirli bir dönem için öngördükleri gelir ve gider tahminlerini gösteren ve bu gelirlerin toplanması ile giderlerin yapılmasına yetki veren hukuki bir belgedir. Bu belge, mali disiplinin sağlanması ve kaynakların verimli kullanılması açısından kritik bir araç olup, il özel idarelerinin mali özerkliğinin ve hesap verebilirliğinin temel göstergelerinden birini teşkil etmektedir (Babahanoğlu, 2020; Ergen, 2016).

İl özel idarelerinde bütçe süreci, yatırım harcamalarının belirlenmesinde temel bir araç niteliğindedir. Bütçe, belirli bir dönem için öngörülen gelir ve giderleri içeren ve harcama yetkisi veren hukuki bir belge olmasının yanı sıra, yatırım önceliklerinin belirlenmesinde kurumsal karar mekanizmalarını yansıtmaktadır. Bu süreçte il genel meclisi, bütçenin kabulü ve yatırım programlarının onaylanmasında merkezi bir rol oynamaktadır. Bu nedenle il genel meclisinin kararları, yatırım harcamalarının bileşimi ve zamanlaması üzerinde belirleyici olabilmektedir.

Seçim, bireylerin oy kullanmak suretiyle siyasal temsilcilerini belirlediği temel demokratik süreçlerden biridir. Demokratik yönetim sistemlerinde seçimler, siyasal

iktidarın meşruiyetinin sağlanmasında merkezi bir işlev üstlenmekte; aynı zamanda kamu politikalarının oluşturulması ve bütçe kararlarının şekillendirilmesi üzerinde önemli bir etkiye sahip olmaktadır. Bu bağlamda seçim sonuçları, kamu kaynaklarının tahsisinde ve harcama önceliklerinin belirlenmesinde değişimlere yol açabilen belirleyici unsurlar arasında yer almaktadır.

Seçim süreci, siyasal temsilin belirlenmesinin yanı sıra kamu politikalarının ve bütçe önceliklerinin şekillenmesinde etkili bir mekanizma olarak değerlendirilmektedir. Bu çalışmada seçim takvimi, yatırım harcamalarının zamanlamasıyla ilişkisi bakımından ele alınmaktadır. Özellikle seçim yılı ve seçim öncesi yıl ayrımı, yatırım kararlarının hangi dönemde yoğunlaştığını analiz etmek açısından önem taşımaktadır.

Bu bağlamda çalışmada “çekirdek seçim” (core) kavramı, milletvekili ve il genel meclisi seçimlerini ifade etmek üzere kullanılmaktadır. Bu seçimler, hem merkezi hem de yerel düzeyde siyasal temsilin belirlenmesinde doğrudan etkili olduğu için, yatırım harcamaları üzerindeki potansiyel etkilerinin daha belirgin olabileceği varsayılmaktadır. Buna karşılık daha geniş seçim tanımları (örneğin cumhurbaşkanlığı seçimleri ve referandumlar) analizlerde karşılaştırma amacıyla kullanılmaktadır.

Yatırım harcamaları içerisinde yer alan yol yatırımları, genellikle daha hızlı uygulanabilen ve sonuçları kısa vadede gözlemlenebilen yatırımlar olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle literatürde “görünür yatırımlar” kapsamında ele alınmaktadır. Buna karşılık su yatırımları gibi daha teknik ve uzun vadeli yatırımların sonuçları daha geç ortaya çıkmakta ve kamuoyu tarafından daha sınırlı ölçüde gözlemlenebilmektedir. Bu farklılık, yatırım türlerinin seçim takvimine verdikleri tepkinin de farklılaşmasına neden olabilmektedir. Bu bağlamda, seçimlerin il genel meclisi aracılığıyla kamu kaynaklarının tahsisinde ve harcama önceliklerinin belirlenmesinde oynadığı rol (Demirel, 2014; Duran, 2009), yatırım projelerinin siyasi döngülerle ilişkisini incelemeyi önemli kılmaktadır (Kaymakçı, 2020). Bu durum, yerel yönetimlerin yeniden seçilme motivasyonlarını artırmak amacıyla, seçmenlerce daha çabuk fark edilebilir ve somut çıktıları olan projelere yönelme eğilimini ortaya çıkarabilmektedir (Savaşan ve Dursun, 2006).

Bu kavramsal çerçeve, il özel idaresi yatırımları, bütçe süreci ve seçim takvimi arasındaki ilişkilerin, yatırım kompozisyonu ve harcama zamanlaması üzerinden analiz edilmesine teorik bir temel sunmaktadır.

2. İL ÖZEL İDARELERİNE İLİŞKİN KURAMSAL VE KURUMSAL ÇERÇEVE

Anayasal dayanağına sahip mahallî idare kuruluşlarından biri olan il özel idareleri, 1982 Anayasası'nın 127. maddesinde düzenlenen yerel yönetim birimleri arasında yer almaktadır. İl özel idareleri, il sınırları içinde yaşayan halkın mahallî ve müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulmuş, kamu tüzel kişiliğine sahip idarelerdir (Tosun ve Ural Uslan, 2022). Bu kapsamda, il özel idarelerinin temel işlevlerinden biri, hizmetin etkinliğini artırmak amacıyla ekonomik ölçütleri, özellikle de ölçek ekonomileri ve fayda-maliyet analizlerini dikkate alarak hizmet sunumu modellerini optimize etmektir (Güneş, 2014).

İl özel idarelerinin örgütsel yapısı, görev ve yetki alanları ile organlarının çalışma biçimi, kamu harcamalarının nasıl planlandığı ve uygulamaya geçirildiğini açıklamada temel bir çerçeve oluşturmaktadır. Bu bağlamda 5302 sayılı yasa, il özel idarelerinin yönetim yapısında modern yerinden yönetim anlayışına uygun değişiklikler yaparak valinin il genel meclisi başkanlığı sıfatına son vermiş ve meclis gündemini hazırlama yetkisini meclis başkanına devretmiştir (Güler ve Önder, 2021). Bu değişiklik, yerel siyasetçilerin yetki ve sorumluluklarını artırarak hizmette yerellik ilkesinin güçlenmesine olanak sağlamıştır (Görün, 2006).

Bu çerçevede il özel idarelerinin mali yapısı ve bütçe süreci, yalnızca teknik bir mali yönetim meselesi değil, aynı zamanda yönetsel ve siyasal bir süreç olarak değerlendirilmektedir. İl özel idareleri tarafından hazırlanan ve uygulanan bütçeler, yerel yönetimlerin politika tercihlerini yansıtmakta; kamu harcamaları aracılığıyla yerel ekonomik faaliyetler üzerinde etkiler oluşturabilmektedir. Bu durum, il özel idarelerini yerel kalkınma politikalarının önemli aktörleri hâline getirmektedir.

Yerel yönetimlerde gerçekleştirilen kamu harcamalarının ekonomik işlevi, il özel idarelerinin kuramsal çerçevede ele alınmasını gerekli kılmaktadır. Yerel ölçekte yapılan harcamalar; bölgesel gelişmişlik farklılıklarının azaltılması, istihdam olanaklarının desteklenmesi ve ekonomik dinamizmin artırılması açısından önemli bir politika aracı olarak değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda, il özel idarelerinin kurumsal yapısı ile mali işleyişinin incelenmesi, kamu harcamalarının ekonomik ve siyasal etkilerinin analizine yönelik sağlam bir teorik temel sunmaktadır.

Bu bölümde, il özel idarelerine ilişkin kuramsal ve kurumsal çerçeve ele alınmakta; il özel idarelerinin tanımı ve tarihsel gelişimi, görev, yetki ve sorumlulukları, organlarının

yapısı ile mali yapı ve bütçe süreci ayrıntılı biçimde incelenmektedir. Ayrıca yerel yönetimlerde kamu harcamalarının ekonomik rolü değerlendirilerek, bir sonraki bölümde ele alınacak olan seçim süreçleri ve bütçe yapısı analizine geçiş sağlanmaktadır.

2.1. İl Özel İdarelerinin Tanımı ve Tarihsel Gelişimi

İl özel idareleri, yerel yönetim sistemi içerisinde il düzeyinde mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçların karşılanması amacıyla kurulmuş, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişileri olarak tanımlanmaktadır. İl özel idareleri, karar organlarının seçimle iş başına gelmesi ve belirli ölçüde mali kaynaklara sahip olması bakımından yerel demokrasinin önemli unsurları arasında yer almaktadır.

İl özel idaresi, Türkiye kamu yönetimi yapısı içinde merkezi yönetimin taşra teşkilatı olan il ile aynı coğrafi sınırlar içinde faaliyet gösteren, fakat hukuki statü itibarıyla yerel yönetim birimi olarak örgütlenen bir kuruluştur. Bu ikili yapı nedeniyle hem merkezi idarenin il örgütü hem de yerel nitelikli kamu hizmetlerini yürüten anayasal bir yerel yönetim olarak değerlendirilmekte, böylece aynı il sınırları içinde iki farklı idari yapının hizmet yürütmesi söz konusu olmaktadır. İl özel idarelerinin tarihsel kökeni Osmanlı Devleti'ne uzanmakta, 1864 tarihli Vilayet Nizamnamesi ile ortaya çıkan yapı yaklaşık elli yıllık bir deneyimin ardından 1913 tarihli İdare -i Umumiye -i Vilayet Kanun -u Muvakkat ile organları, görevleri ve çalışma usulleri bakımından önemli ölçüde yeniden düzenlenmektedir. 1913 tarihli bu kanun, il özel idarelerine organik bir yapı kazandıran ilk kapsamlı düzenleme olarak ifade edilmektedir (Dal, 2016; Duran, 2009).

Cumhuriyet döneminde bu yasal çerçeve, uzun süre önemli bir değişikliğe uğramadan yürürlükte kalmıştır. 1987 yılında kabul edilen 3360 sayılı Kanun ile il özel idarelerinin hukuki statüsü ve kurumsal yapısı günün koşullarına uyarlanmış, 1913 tarihli düzenlemenin yerine geçecek biçimde il özel idaresi kanunu olarak yeniden yapılandırılmıştır (Dal, 2016; Duran, 2009). Ancak il özel idareleriyle ilgili en kapsamlı değişim, 2000'li yıllarda hem Avrupa Birliği uyum sürecinin hem de dünyada benimsenen Yeni Kamu Yönetimi yaklaşımının etkisiyle gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede 22.02.2005 tarihli ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu yürürlüğe girmiş, söz konusu kanunla il özel idarelerinin kuruluşu, organları, idari yapısı, görev ve yetkileri ayrıntılı olarak yeniden düzenlenmiştir (Duran, 2009; Ergül, 2012; Uzun, 2022). Yeni kanunla, il özel idarelerinin mali ve idari bakımdan daha özerk bir kurum haline geldiği, özellikle yetki ve sorumluluk alanlarının genişletilmesi yoluyla yerel düzeydeki rolünün güçlendirilmeye çalışıldığı belirtilmektedir (Ergül, 2012; Erhan, 2007; Uzun, 2022).

İl özel idaresinin tarihsel gelişimi, aynı zamanda bu kurumun varlık nedeninin ve işlevinin sürekli tartışma konusu olduğunu da göstermektedir. Bazı değerlendirmelerde il özel idarelerinin anayasal kuruluşlar olması nedeniyle varlıklarının devamının anayasal bir zorunluluk olarak görüldüğü ve bu nedenle kaldırılmaları düşünüüyorsa öncelikle anayasal değişiklik yapılması gerektiği ifade edilmektedir. Buna karşılık, 2012 tarihli 6360 sayılı Kanun ile büyükşehir belediyesi statüsündeki illerde il özel idarelerinin kaldırılması, yerlerine valiliklere bağlı Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıklarının kurulması ve böylece Türkiye genelinde il özel idaresi bulunan 51 il ile il özel idaresi bulunmayan 30 il olmak üzere ikili bir yapı oluşturulması, bu kurumların geleceğine ilişkin tartışmaları derinleştirmiştir (Çetin, 2015; Özalp, 2018; Tosun, 2022).

Söz konusu kanun sonrasında il özel idarelerinin, yalnızca büyükşehir olmayan illerde faaliyet gösteren ve kırsal alanlara dönük çok sayıda yerel kamusal hizmeti üstlenen yerel yönetim birimleri olarak varlıklarını sürdürdükleri belirtilmektedir (Kaya, 2025; Özalp, 2018).

İl özel idarelerinin görev ve yetkileri, özellikle kırsal alanda sahipsiz kalma eğilimindeki altyapı hizmetlerinin yürütülmesi bakımından önem kazanmaktadır. Belediyelerin, belediye teşkilatı bulunan yerleşimlerde halkın çeşitli ihtiyaçlarını karşılayabildiği; buna karşılık kırsal bölgelerde benzer hizmetlerin çoğu zaman il özel idareleri tarafından üstlenildiği vurgulanmaktadır (Dal, 2016).

Türkiye’de il özel idarelerinin tarihsel gelişimi, Osmanlı Devleti’nin son dönemlerinde başlayan idari modernleşme süreciyle yakından ilişkilidir. 19. yüzyılda yürürlüğe giren düzenlemelerle birlikte, taşra yönetiminde yerel unsurların yönetime katılımı artırılmaya çalışılmış ve bu süreç, il özel idarelerinin kurumsal temellerinin atılmasına zemin hazırlamıştır. Bu dönemde oluşturulan yapılar, Cumhuriyet döneminde geliştirilen yerel yönetim anlayışının da başlangıç noktası olarak kabul edilmektedir (Gözler, 2018).

Türkiye tarihinde mahalli yönetimlerin yeterince gelişmediği ve köklü bir geçmişe sahip olmadığı ifade edilmektedir. Ancak, Tanzimat’ın ilanıyla birlikte Türk tarihinde çağdaş anlamda bir mahalli yönetim geleneğinin oluştuğu kabul edilmektedir (Çiçek, 2014).

Osmanlı Devleti’nin son dönemleri hariç tutulduğunda, Türkiye’deki mahallî idarelerin köklü bir geçmişe sahip olmadığı görülmektedir. Günümüzde mahallî idarelerin yürüttüğü faaliyetler, geçmişte devletin atadığı görevliler ve çeşitli teşkilatlar tarafından yerine getirilmekteydi. Ancak, Batı’daki uygulamaların benimsenmesi ve ülkeye aktarılmasıyla birlikte mahallî idare kavramı gelişmeye başlamıştır. Cumhuriyet’in

kurulmasıyla mahallî idareler Türk demokrasisinde daha güçlü ve modern bir konuma ulaşmıştır. Mahallî idareler demokrasinin tabana yayılması ve kurumsallaşmasında önemli bir rol üstlenmektedir.

2000’li yıllarla birlikte Türkiye’de yerel yönetim sisteminde kapsamlı reformlar gerçekleştirilmiş ve il özel idarelerinin hukuki statüsü yeniden düzenlenmiştir. Bu reform sürecinin en önemli adımlarından biri, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu’nun yürürlüğe girmesi olmuştur. Söz konusu düzenleme ile il özel idarelerinin görev, yetki ve sorumlulukları daha açık biçimde tanımlanmış; mali yapıları ve karar alma süreçleri güçlendirilmiştir. Bu kanun, il özel idarelerini yalnızca hizmet sunan birimler olmaktan çıkararak, yerel kalkınmaya katkı sağlayan kurumsal aktörler hâline getirmeyi amaçlamıştır (Gözler, 2018).

Bazı değerlendirmeler, il özel idarelerinin görev alanı itibarıyla ilin tamamına hizmet götüren ve özellikle kırsal kesime dönük çok sayıda altyapı faaliyetini yürütme imkânına sahip olduğunu belirtmekte, bu kurumların il genelinde hizmet bütünlüğü ve rasyonel planlama yoluyla çok sayıda kamu hizmetini tek elden koordine edebilecek potansiyele sahip bulunduğunu vurgulamaktadır (Yönden, 2006).

Günümüzde il özel idareleri, özellikle büyükşehir belediyesi sınırları dışında kalan illerde, kırsal altyapı hizmetlerinin sunulmasında ve yerel yatırımların gerçekleştirilmesinde önemli sorumluluklar üstlenmektedir. İl özel idarelerinin tarihsel gelişimi, bu kurumların zaman içinde merkezi yönetim ağırlıklı bir yapıdan, yerel ihtiyaçlara daha duyarlı bir yönetsel modele evrildiğini göstermektedir. Bu dönüşüm, il özel idarelerinin kamu harcamaları yoluyla yerel ekonomi ve siyasal süreçler üzerindeki etkilerinin analiz edilmesini daha anlamlı hâle getirmektedir.

Bu bağlamda il özel idarelerinin tanımı ve tarihsel gelişimi, çalışmanın ilerleyen bölümlerinde ele alınacak olan mali yapı, bütçe süreci ve kamu harcamalarının ekonomik ve siyasal boyutlarının anlaşılması açısından temel bir kuramsal zemin oluşturmaktadır.

2.2. İl Özel İdarelerinin Görev, Yetki ve Sorumlulukları

İl özel idarelerinin görev, yetki ve sorumlulukları, yerel düzeyde kamu hizmetlerinin etkin biçimde sunulmasını sağlamak amacıyla mevzuatla belirlenmiştir. Bu çerçevede, il özel idarelerinin hangi alanlarda faaliyet göstereceğini, hangi yetkilere sahip olduğunu ve bu yetkilerin kullanımına ilişkin sorumluluklarını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ile merkezi idarelerden devredilen pek çok kamu hizmetinin yanı sıra, yerel ölçekteki alt ve üst yapı yatırımlarının uygulanmasıyla görevlendirilen İl Özel İdarelerinin sorumluluk alanları geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır

(Başçı ve Başçı, 2022). Bu bağlamda, idarelerin mevzuatsal yetkileri yerel görevleri de içermekle birlikte, merkezi yönetimin kaynak transfer tercihleri, bu idarelerin işlevlerinin temel belirleyicisi olmaktadır (Karakaya, 2025). İl özel idareleri, sahip oldukları görev ve yetkiler aracılığıyla kamu harcamalarının yerel düzeyde planlanması ve uygulanmasında önemli bir rol üstlenmektedir.

İl özel idarelerinin görev alanları içinde altyapı yatırımları önemli bir yer tutmaktadır. Bu kapsamda yol yapımı, bakım ve onarım faaliyetleri ile içme suyu ve kanalizasyon hizmetleri, idarelerin en temel ve sürekli faaliyet alanları arasında yer almaktadır. Özellikle kırsal yerleşimlerin altyapı ihtiyaçlarının karşılanmasında yol ve su yatırımları hem hizmet sunumu hem de kamu kaynaklarının kullanımı açısından belirleyici niteliktedir.

Bu yatırımların önemi yalnızca hizmet sunumuyla sınırlı değildir; aynı zamanda bütçe içinde önemli bir paya sahip olmaları nedeniyle il özel idarelerinin yatırım davranışını analiz etmek açısından da uygun bir inceleme alanı sunmaktadır. Yol yatırımları genellikle daha kısa sürede uygulanabilen ve sonuçları hızlı biçimde gözlemlenebilen projelerden oluşurken, su yatırımları daha teknik ve uzun vadeli planlama gerektiren yatırımlar olarak öne çıkmaktadır. Bu farklılık, yatırım türlerinin zamanlama ve önceliklendirme açısından farklı dinamiklere sahip olabileceğini göstermektedir.

Bu çalışmada ampirik analizde kullanılan yol ve su yatırımları, il özel idarelerinin kurumsal görev alanı içinde merkezi bir yere sahip olmaları ve bütçe içerisinde anlamlı büyüklükler oluşturmaları nedeniyle seçilmiştir. Bu bağlamda, söz konusu yatırım kalemleri üzerinden yapılan analiz, il özel idarelerinin yatırım harcamalarının bileşimi ve zamanlamasına ilişkin daha somut ve ölçülebilir bir çerçeve sunmaktadır.

2.2.1. İl Özel İdaresinin Görev ve Sorumlulukları

5302 sayılı Kanun'un 6. maddesi uyarınca il özel idarelerinin görevleri, il sınırları içinde ve belediye sınırları dışında olmak üzere iki ana başlık altında düzenlenmiştir (Koçak ve Kavsara, 2012; Uzun, 2022). Bu görevler arasında yapım, bakım ve onarım işleri, yol, içme ve sulama suyu, kanalizasyon, enerji nakil hatları, sağlık, eğitim, kültür, turizm, çevre, imar, bayındırlık, iskan, gençlik ve spor hizmetlerine ilişkin yatırımlar yer almaktadır (Çetin, 2015). Ayrıca, merkezi idare kuruluşları da kendi bütçelerinden ayrılan ödenekleri il özel idarelerine aktararak bu tür yatırımların gerçekleştirilmesine olanak tanımaktadır (Çetin, 2015). Bu aktarımlar, ilgili bakanın onayıyla yapılmakta ve tahsis

amacı dışında kullanılamamaktadır, bu da il özel idarelerinin ödenekleri belirli projeler doğrultusunda kullanmasını zorunlu kılmaktadır (Duran, 2014).

İl özel idareleri, il sınırları içinde gençlik ve spor, sağlık, tarım, sanayi ve ticaret gibi alanlarda hizmet verirler. Ayrıca ilin çevre düzeni planı, bayındırlık ve iskân, toprak koruma ve erozyonun önlenmesi, kültür ve turizm gibi konularda da görev üstlenirler. Sosyal hizmetler, yardımlar, yoksullara mikro kredi sağlanması, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları ile ilgili faaliyetler de sorumlulukları arasındadır. İlk ve ortaöğretim kurumları için arsa temini, bina yapımı, bakımı ve onarımının yanı sıra diğer ihtiyaçların karşılanması da il özel idarelerinin görevlerindendir (Kara ve Görün, 2008).

İl özel idareleri, belediye sınırları dışında imar, yol yapımı, su temini, kanalizasyon, katı atık yönetimi, çevre koruma, acil yardım ve kurtarma gibi hizmetleri yürütür. Ayrıca orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma çalışmaları ile park ve bahçe tesisleri de bu idarelerin sorumluluğundadır (Berkün, 2017; Çetin, 2015). Bu kapsamda, İl Özel İdareleri, 5302 sayılı Kanun'un getirdiği geniş yetki ve sorumluluklar çerçevesinde, kanunlarla kendilerine verilen görev ve hizmetleri yerine getirebilmek için her türlü faaliyeti yürütme, ayrıca gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetleri için kanunlarda belirtilen izin ve ruhsatları verme ve denetleme yetkisine sahiptir (Koçak ve Sadıç, 2020). Bu geniş görev ve yetki alanı, il özel idarelerini bölgesel kalkınma ve yerel hizmet sunumu açısından stratejik aktörler haline getirmekte, böylece merkezi idarenin genel kalkınma hedeflerine ulaşmasında önemli bir yerel dayanak oluşturmaktadır (Aka ve Güngör, 2018). Bu yetki ve görev tanımları, idarelerin sağlık, tarım, sanayi, ticaret, imar, altyapı ve sosyal hizmetler gibi geniş bir yelpazede doğrudan veya dolaylı olarak hizmet sunmasını sağlamaktadır (Uçar, 2017).

Bu görevler, il özel idarelerinin kırsal alanlarda altyapı yatırımlarını ön plana çıkararak bölgesel kalkınmaya katkı sağlamasını hedeflemektedir (Koçak ve Kavsara, 2012). Özellikle kırsal kesimde yaşayan vatandaşların temel ihtiyaçlarının karşılanması, yaşam kalitelerinin artırılması ve bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılması bu görevlerin temel çıktılarındandır (Kara ve Görün, 2008).

İl özel idaresi bütçesinden, emniyet hizmetlerinin gerektirdiği teçhizat alımlarına yönelik harcamalar karşılanabilmektedir. Bununla birlikte, 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu kapsamında Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile organize sanayi bölgelerine tanınan yetki ve sorumluluklar, il özel idaresinin hizmet alanı dışında kalan istisnai düzenlemeler arasında yer almaktadır (T.C. İçişleri Bakanlığı, 2026).

2.2.2. İl Özel İdaresinin Yetkileri ve İmtiyazları

5302 sayılı İl özel idaresi kanunu ile İl özel İdarelerine önemli yetkiler ve imtiyazlar verilmiştir.

Söz konusu kanun'un 7. maddesinde belirtilen yetkiler arasında, kanunlarla verilen görevleri yerine getirmek için her türlü faaliyette bulunmak, izin ve ruhsat vermek/denetlemek, yönetmelik çıkarmak, taşınır/taşınmaz mal edinmek/satmak gibi imtiyazlar yer almaktadır (Koçak ve Sadıç, 2020; Uzun, 2022). Bu yetkiler, il özel idarelerini idari ve mali özerkliğe kavuşturarak yerel hizmetlerin etkin yürütülmesini sağlamaktadır.

Bu bağlamda, 5302 sayılı Kanun ile il özel idarelerine tanınan imtiyaz verme yetkisi, özellikle belediye sınırları dışındaki bölgelerde altyapı projeleri ve kamu hizmetlerinin özel sektör iş birliğiyle yürütülmesinde önemli bir düzenleyici rol üstlenmektedir (Karakılçık ve Küçük, 2019). Kanunların il özel idaresine verdiği yetki çerçevesinde Yönetmelik çıkarmak, emir vermek, yasaklar koymak ve bunları uygulamak gibi düzenleyici yetkilerle donatılmıştır (Akbulut, 2018). Bu sayede, il özel idareleri, yerel düzeyde karşılaşılan spesifik sorunlara hızlı ve esnek çözümler üretebilme kabiliyetine sahip olmakta, bu da yerel yönetimlerin etkinliğini artırmaktadır (Tosun ve Uslan, 2023).

Ayrıca, il özel idareleri, 5302 sayılı kanunla merkezi yönetim kuruluşlarının ilde yürüttüğü bazı yerel hizmetleri devralarak il ölçeğinde güçlendirilmiş ve yönetimi demokratik esaslara göre yeniden yapılandırılmıştır (Dal ve Azaklı, 2016). Bu dönüşüm, il özel idarelerini bölgesel kalkınma aktörleri olarak konumlandırırken, aynı zamanda yerel düzeyde karar alma süreçlerine katılımı artırarak demokratikleşme hedeflerine ulaşılmasında önemli bir rol oynamıştır (Arslan, 2019). Bu genişleme, il özel idarelerini anayasal kurumlar olarak tanımlayan ve idari ve mali özerklik tanıyan 5302 sayılı yasa ile daha da pekiştirilmiştir (Tosun ve Uslan, 2023), bu sayede kırsal alanların gelişiminde kritik bir rol üstlenmişlerdir (Uçar, 2017).

2.3. İl Özel İdaresinin Organları

Türkiye’de il özel idaresi organlarının görev ve yetkileri, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ile düzenlenmiş olup, bu yapı bütçe sürecinin hem teknik hem de siyasal boyutlarını içeren bir yönetsel çerçeve sunmaktadır.

İl özel idarelerinin karar alma, yürütme ve denetim süreçleri üç temel organ aracılığıyla işlemektedir: İl Genel Meclisi, İl Encümeni ve Vali (Eyidiker, 2019). Bu organlar, il halkının mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan

idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişinin yönetimini temin etmektedir (Arslan, 2017). Bu organizasyon yapısı, yerel yönetimlerin demokratik katılım, şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri doğrultusunda faaliyet göstermesini sağlamaktadır. Valinin il özel idaresindeki yetkilerinin 5302 sayılı Kanun ile azaltılmasına karşın, il genel meclislerine üst düzey fiziki plan yapma yetkisi verilerek yerinden yönetim ilkesi desteklenmiştir (Ergül, 2012). Bu yapısal düzenlemeler, 5302 sayılı Kanun ile belirlenen çerçevede, il özel idarelerinin yönetim alanında yapılan değişimlere paralel olarak demokratik katılım yöntemlerine hukuki dayanak oluşturmaktadır (Eyidiker, 2019).

2.3.1. İl Genel Meclisi

İl özel idaresi örgütlenmesinde il genel meclisi, seçimle oluşan organ olarak kurumsal yapının merkezinde yer almaktadır. Çeşitli çalışmalarda il özel idaresinin üç temel organı arasında il genel meclisinin temel karar organı olduğu, encümenin yürütmeye yardımcı bir organ, valinin ise yürütmenin başı olarak konumlandığı belirtilmektedir (Demirel, 2014).

İl genel meclisi, il özel idaresinin karar organı olup, üyeleri doğrudan halk tarafından seçilmektedir. Bu özelliğiyle il genel meclisi, il özel idaresinin demokratik meşruiyetini sağlayan temel organ niteliği taşımaktadır. İl genel meclisinin en önemli görevleri arasında il özel idaresi bütçesinin görüşülmesi ve kabul edilmesi yer almaktadır (Gözler, 2018).

Meclisin çalışma usulleri ayrıntılı biçimde tanımlanmıştır. Ayın ilk haftasında, önceden belirlenmiş günde ve mutlak toplantı yerinde toplanmakta, çalışmalarını ara vermeden tamamlamaktadır. Her yıl bir aylık tatil dönemi öngörülmekte, ancak bu tatil; başkanlık divanı, encümen ve denetim komisyonu üyeliği seçimlerinin; faaliyet raporu, bütçe ve kesin hesabın ya da belirli ayda görüşülmesi zorunlu konuların ele alınacağı dönemlere denk getirilememektedir. Kasım ayı toplantısı dönem başı toplantısı olarak tanımlanmış, bütçe görüşmelerinin en fazla yirmi gün, diğer konuların ise en fazla beş gün içinde tamamlanacağı, bu sürelerin uzatılamayacağı ve olağanüstü toplantı yapılamayacağı hükme bağlanmıştır. Meclis başkanı ve üyeleri, kendileriyle veya belirli dereceden hısımlarıyla ilgili işlerin görüşüldüğü toplantılara katılamamakta, toplantılar kural olarak halka açık yürütülmekte, ancak gerekçeli öneri üzerine salt çoğunluk kararıyla kapalı oturum yapılabilmektedir. Görüşmeler tutanağa geçirilmekte, tutanaklar başkan ve kâtip üyelerce imzalanmakta, ayrıca sesli ya da görüntülü cihazlarla kayıt imkânı tanınmaktadır (Seymen, 2011).

İl genel meclisinin bütçe üzerindeki rolü, kamu harcamalarının siyasal boyutunu da ortaya koymaktadır. Seçimle oluşan bir organ olarak il genel meclisi, yerel talepler ve siyasal beklentiler doğrultusunda harcama önceliklerini şekillendirebilmekte; bu durum, kamu harcamalarının seçim süreçleriyle olan ilişkisini görünür kılmaktadır.

İl genel meclisinin karar alma süreçleri üzerinde vali ile kurulan dengeleyici ilişki, 5302 sayılı Kanun ile yeniden tanımlanmıştır. Meclis tarafından alınan kararların tam metni en geç beş gün içinde valiye gönderilmekte, vali hukuka aykırı gördüğü kararları yedi gün içinde gerekçesiyle birlikte tekrar görüşülmek üzere meclise iade edebilmektedir. Valiye gönderilmeden meclis kararlarının yürürlüğe girmesi mümkün olmayıp, meclisin yeniden görüştüğü ve ısrar ettiği kararlar kesinleşmekte, ancak vali bu durumda idari yargıya başvurabilmektedir. Bu yapı, valinin meclis kararları üzerinde "ağırlıklı veto" olarak nitelendirilen bir yetkiye sahip olduğu biçiminde yorumlanmakta; basit çoğunlukla alınan bir kararın vetodan sonra yeniden kabulü için mutlak çoğunluk aranması, yürütme organını güçlendiren bir düzenleme olarak değerlendirilmektedir.

Buna karşılık, 5302 sayılı Kanun ile meclis kararlarının yürürlüğe girebilmesi için valinin açık onayının aranmasına son verilmesi, önceki döneme kıyasla meclisin kurumsal ağırlığını artıran bir değişiklik olarak zikredilmektedir (Önen ve İhsan, 2016; Uçar, 2011).

Yerel özerklik tartışmaları bağlamında meclisin konumu, valinin icra organı sıfatının sürmesine karşın, meclis yetkilerinin genişletilmesi ve İçişleri Bakanlığının bazı idari vesayet yetkilerinin daraltılması ile birlikte ele alınmaktadır. Değerlendirmelerde, 5302 sayılı Kanun ile meclisin güçlendirilmesi, meclis kararları üzerindeki onay yetkisinin kaldırılması ve bütçe üzerindeki bakanlık onayının kaldırılması gibi düzenlemelerin, il özel idarelerinin yörelerinin kalkındırılmasına ilişkin kararlar konusunda hareket serbestisini artırdığı vurgulanmaktadır (Kara ve Görün, 2008; Uçar, 2011).

Bununla birlikte, meclisin valiyi faaliyet raporu üzerinden denetleme yetkisinin, belediye meclisinin belediye başkanını aynı yolla denetlemesine göre daha zayıf kaldığı ifade edilmekte, bu durum meclisin yürütme üzerindeki denetim kapasitesine dair eleştirel bir çerçeve sunmaktadır (Önen ve İhsan, 2016). Bazı nitel çalışmalar, meclis üyelerinin ve siyasi aktörlerin il genel meclisi ile vali arasındaki ilişkilere dair algılarını ortaya koymaktadır. Farklı parti gruplarından üyeler, valinin görev ve yetkilerinin genişliği, il özel idaresinin belediyelere kıyasla merkezi yönetime daha bağlı bir görünümde olması ve yerinden yönetim ilkesinin tam anlamıyla gerçekleşmediği yönündeki değerlendirmelerini dile getirmektedir.

Buna karşılık bazı üyeler, 5302 sayılı yasa ile birlikte valinin yürütme organı olarak uygulama süreçlerinde kaynak ve hizmetlerin etkin kullanımında rol oynadığını, meclis ile vali ilişkilerinin önceki döneme kıyasla iyileştiğini ve il özel idaresinin artık yalnızca valiye bağlı bir müdürlük olmaktan çıktığını belirtmektedir. Aynı görüşmelerde, söz konusu yasal değişikliğin önemli fakat yerinden yönetim bakımından yetersiz bir adım olduğuna da dikkat çekilmektedir (Güler ve Önder, 2021).

Meclisin yerinden yönetim ve yerel demokrasi ile ilişkisi, yerel özerklik tartışmaları zemininde de ele alınmaktadır. Yerinden yönetim anlayışında yerel birimlere idari ve mali alanlarda serbestlik tanınmakla birlikte, bu serbestliğin bağımsızlık anlamına gelmediği, yerel birimlerin genel idarenin denetimi altında kaldığı vurgulanmakta; bu bağlamda il genel meclisi hem demokratik temsil organı hem de merkezi idarenin taşradaki temsilcisi olan vali ile birlikte işleyen ikili bir yapının parçası olarak görülmektedir (Çağdaş, 2011; Tosun ve Uslan, 2023). Merkezi yönetimin taşra örgütü ile yerel yönetim birimi arasındaki bu kesişim, Gümüşhane örneğinde yatırım kararlarının siyasal takvimle ilişkisini analiz ederken de kritik bir kurumsal bağlam oluşturmaktadır.

İl genel meclisinin seçimle oluşan bir organ olması, bütçe kararlarının demokratik temsil mekanizması ile doğrudan bağlantılı olduğu anlamına gelmektedir. Bu bağlamda, meclis üyelerinin siyasal tercihleri ve temsil ettikleri seçmen kitlesi, yatırım harcamalarının önceliklendirilmesi ve zamanlaması üzerinde dolaylı bir etki yaratabilmektedir. Bu özellik, kamu harcamalarının seçim takvimiyle ilişkisini analiz eden çalışmalar açısından önemli bir kurumsal zemin sunmaktadır.

Bu çalışmada ampirik analizde kullanılan siyasal güç değişkeni (il genel meclisi seçimlerinde iktidarın oy oranı), söz konusu kurumsal yapı ile doğrudan ilişkilidir. İl genel meclisinin bütçe ve yatırım kararları üzerindeki belirleyici rolü dikkate alındığında, bu organa ilişkin seçim sonuçlarının yatırım harcamalarının bileşimi ve zamanlamasıyla ilişkili olabileceği varsayılmaktadır.

Ayrıca yatırım kararlarının bütçe süreci içinde belirli bir zaman gecikmesiyle ortaya çıkması nedeniyle, ampirik analizde il genel meclisi seçim sonuçlarının bir yıl gecikmeli değeri (L1_gov_igm) kullanılmaktadır. Bu yaklaşım, seçim sonuçlarının bütçe kararlarına ve yatırım uygulamalarına yansımalarının zaman alabileceği varsayımına dayanmaktadır.

Sonuç olarak il genel meclisi hem demokratik meşruiyeti sağlayan hem de bütçe ve yatırım kararlarını doğrudan şekillendiren bir organ olarak, il özel idaresi yatırım harcamalarının analizinde merkezi bir kurumsal referans noktası oluşturmaktadır. Bu

nedenle, çalışmada yerel siyasal güç göstergesi olarak İGM seçimlerinde iktidarın oy oranı kullanılmıştır.

2.3.2. İl Encümeni

İl encümeni, il özel idaresinin yürütme ve danışma organı olarak görev yapmakta ve daha çok teknik ve mali nitelikli kararlar almaktadır. Encümen, bütçenin hazırlanması, uygulanması ve bütçe uygulama sonuçlarının değerlendirilmesi süreçlerinde önemli bir rol üstlenmektedir.

Bütçe sürecinde il encümeni, hazırlanan bütçe tasarısını inceleyerek görüş bildirmekte ve bu tasarımı il genel meclisine sunmaktadır. Ayrıca encümen, bütçe uygulaması sırasında ortaya çıkan mali konulara ilişkin kararlar almakta ve harcamaların mevzuata uygunluğunu gözetmektedir. Bu yönüyle il encümeni, kamu harcamalarının teknik denetimini sağlayan temel organlardan biri olarak değerlendirilmektedir.

İl encümeninin yapısı ve işlevi, kamu harcamalarının rasyonel ve planlı biçimde gerçekleştirilmesine katkı sağlamaktadır. Encümenin teknik ağırlıklı yapısı, siyasal etkilerin bütçe uygulama sürecinde belirli ölçüde dengelenmesine imkân tanımaktadır.

İl encümeni; valinin başkanlığında, genel sekreterin yanı sıra il genel meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından seçeceği üç üye ile valinin birim amirleri arasından bir yıllık süre ile belirleyeceği iki üyeden meydana gelmektedir.

Bu nedenle, encümenin hem siyasal hem de idari boyutlara sahip karma bir organ olarak değerlendirildiği ifade edilmektedir (Demirel, 2014). Vali toplantıya katılamadığında, encümen toplantısına genel sekreter başkanlık eder. Encümen toplantılarına, gündemdeki konularla ilgili olarak, vali tarafından ilgili birim amirleri oy hakkı olmaksızın görüş bildirmek üzere davet edilebilir.

2.3.3. Vali

Vali, il özel idaresinin başı ve yürütme organı olarak görev yapmakta olup, il özel idaresi teşkilatını sevk ve idare etmektedir. Vali, aynı zamanda merkezi yönetimin ildeki temsilcisi olması nedeniyle il özel idaresi ile merkezi yönetim arasında bir bağ niteliği taşımaktadır (Gözler, 2018).

İl özel idaresi örgütlenmesinde vali hem merkezi idarenin taşradaki temsilcisi hem de yerel yönetim organı olarak özgün bir konuma sahiptir. 1864 Vilayet Nizamnamesi ile illerin genel ve özel yönetim biçimleri ayrıştırılırken, bugünkü il özel idaresi yapılanmasının temeli atılmış; 1876 Kanuni Esasi ile vilayetlerin özerk yerel yönetim

niteliği pekişmiş, 1913 tarihli İdarei Umumiyei Vilayet Kanun -u Muvakkati ile tüzel kişilik, bütçe ve özerk yönetim yapısı oluşturulmuştur (Demirel, 2014; Duran, 2009).

Bu tarihsel süreçte vali, bir yandan merkezi otoritenin atanmış temsilcisi olarak, diğer yandan tüzel kişiliğe sahip özel idarenin yürütme organı içinde yer almıştır (Demirel, 2014; Duran, 2009). Cumhuriyet döneminde 3360 sayılı Kanun bu yapıyı günün koşullarına uyarlamış, ancak valinin çift yönlü konumu korunmuştur (Duran, 2009). Valinin il özel idaresi içindeki rolü, 2005 tarihli 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ile yeniden tanımlanmıştır. Çalışmalarda, bu kanunla birlikte il özel idaresinin üç organından birinin yürütmenin başı olan vali olduğu açıkça belirtilmekte; il genel meclisi karar organı, il encümeni yürütmeye yardımcı organ, vali ise yürütme organının başı olarak tanımlanmaktadır (Demirel, 2014). Vali, aynı zamanda il özel idaresi teşkilatının hiyerarşik tepe noktasıdır. 5302 sayılı Kanunun 35. maddesine göre il özel idaresi teşkilatı genel sekreterlik ve mali işler, sağlık, imar, insan kaynakları, hukuk işleri gibi birimlerden oluşmakta; genel sekreter, valinin emirleri doğrultusunda il genel meclisi ve encümen kararlarını dikkate alarak hizmetleri düzenleyip yürütmektedir.

Genel sekreterin vali önerisi üzerine atanması ve bu görevde geçen sürenin mülki idare amirleri için mesleki kıdemden sayılması, valinin teşkilat üzerindeki belirleyiciliğini göstermektedir (Dal, 2016; Koçak ve Kavsara, 2012). Vali ile il genel meclisi arasındaki ilişki, idari özerklik ve vesayet tartışmalarının odak noktasındadır. 5302 sayılı Kanundan önce il genel meclisi kararlarının yürürlüğe girebilmesi valinin onayına bağlı iken, yeni düzenleme ile bu onay zorunluluğu kaldırılmış ve meclisin işleyişinin daha demokratik hale getirilmeye çalışıldığı ifade edilmiştir (Uçar, 2011).

Buna karşılık, 15. madde uyarınca meclis kararlarının en geç beş gün içinde valiye gönderilmesi ve gönderilmeyen kararların yürürlüğe girmemesi öngörülmekte; bu durumun, özerk yerel yönetim organlarının "başka bir makamın onayına tabi olmadan karar alabilmesi" şartıyla çeliştiği ve idari vesayetin fiilen devam ettiğini gösterdiği savunulmaktadır. Anayasa Mahkemesinin, meclisin kendi kararlarında ısrar yetkisini düzenleyen fıkrayı iptal etmesiyle, pratikte yalnızca valinin uygun gördüğü kararların yürürlüğe girebildiği ve meclis kararları üzerinde yeniden vesayet denetiminin kurulduğu ifade edilmektedir (Çağdaş, 2011).

Bütçe sürecinde valinin konumu mali özerkliğin sınırlarını da ortaya koymaktadır. 5302 öncesi dönemde il özel idaresi bütçesinin İçişleri Bakanlığı onayıyla yürürlüğe girmesi, özerkliği zayıflatan başlıca unsurlardan biri olarak görülürken, yeni yasayla bütçenin il genel meclisi kararıyla yürürlüğe girmesi, özerklik sorununa kısmi bir çözüm olarak değerlendirilmektedir (Dal, 2016).

Bununla birlikte, 6360 sayılı Kanun sonrasında valinin bütçe tasarısının süresi içinde kesinleşmemesi halinde durumu görüşüyle birlikte İçişleri Bakanlığına bildireceği ve bakanın otuz gün içinde vereceği kararın kesin olacağı hükmü, il genel meclisinin mali özerklik alanını daraltan yeni bir vesayet mekanizması olarak yorumlanmaktadır (Özalp, 2018). Aynı çalışmada, 6360 sayılı Kanunla il özel idarelerine genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan payın düşürülmesi ve bu kurumların bazı illerde tamamen kaldırılması, yerelleşme yönünde atılmış adımların geri alınması ve valiliklere bağlı Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıklarının kurulmasıyla merkezileşmeye dönüş olarak nitelendirilmektedir (Özalp, 2018; Tosun, 2022).

Valinin il encümeni üzerindeki yetkileri de yürütme ağırlığını pekiştirmektedir. 5302 sayılı Kanunun 27. maddesine göre vali, encümen kararlarının tüzük, yönetmelik ve il genel meclisi kararlarına aykırı olduğunu tespit ederse bunların yeniden görüşülmesini isteyebilmekte; encümen kararında ısrar ederse karar kesinleşmektedir (Çağdaş, 2011).

Diğer yandan, 6360 sayılı Kanunla encümenin üye sayısının azaltılması ve genel sekreterin encümenin doğal üyesi haline getirilmesi, çoğulcu yönetim anlayışından uzaklaşma ve valinin temsil ettiği merkezi idarenin yapı üzerindeki belirleyiciliğinin artması şeklinde eleştirilmektedir. Bütçenin kabul sürecinde de valinin görüşüyle birlikte İçişleri Bakanlığına başvurma yetkisi, meclisin mali kararları üzerinde dolaylı bir üst denetim mekanizması oluşturmakta ve valilik makamını yerel karar süreçlerinde kilit aktör haline getirmektedir (Özalp, 2018). Yerinden yönetim ve Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı çerçevesinde yapılan değerlendirmelerde, yerinden yönetim birimlerinin idari ve mali alanlarda serbestçe hareket etmelerinin öngörüldüğü, ancak bu serbestliğin bağımsızlık anlamına gelmediği, genel yönetimin denetiminin sürdüğü vurgulanmaktadır (Çağdaş, 2011).

İl özel idaresi bağlamında vali, bu denetim ilişkisinin somutlaştığı başlıca organdır. Merkez yerel ilişkilerini inceleyen çalışmalarda, valinin hem merkezi yönetimin temsilcisi hem de il özel idaresinin yürütme organı olması, bu kurumların yerelliğinin ve özerkliğinin sürekli tartışılmasına yol açan temel unsur olarak gösterilmektedir (Karakaya, 2025; Koçak ve Sadıç, 2020).

Bu ikili konum, Gümüşhane İl Özel İdaresinin yatırım harcamalarının siyasal takvimle ilişkisini analiz ederken, valinin hem merkezi siyasal öncelikleri hem de yerel ihtiyaçları yansıtan karar süreçlerindeki etkisini kurumsal açıdan anlamlandırmak için kritik bir arka plan sunmaktadır.

2.4. İl Özel İdarelerinin Mali Yapısı ve Bütçe Süreci

İl özel idareleri, yerel düzeyde kamusal hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla kurulmuş, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişilikleridir (Özgür, 2022). Bu özerklik, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ile tanımlanmış olup, il halkının müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere seçilmiş organlar aracılığıyla faaliyet göstermelerini sağlar (Gönüllü, 2022). Özel idarelerin mali yapıları genel olarak yerel vergi gelirleri, merkezi bütçeden aktarılan paylar, harçlar, katılım payları ve diğer öz gelir kaynaklarından oluşur (İlhan ve Özden, 2023). Bu gelir kaynakları, idarelerin bütçe süreçlerinde stratejik bir rol oynayarak, yerel kalkınma projelerinin finansmanını ve hizmet sunum kapasitelerini doğrudan etkiler (Tümer, 2019).

Bu kapsamda mali yapı, il özel idarelerinin görev ve sorumluluklarını ne ölçüde etkin biçimde yerine getirebildiğini belirleyen temel unsurlardan biridir. Mali yapı; gelirlerin niteliği ve mali yönetimdeki esneklik, sürdürülebilirlik ve şeffaflık ilkeleri doğrultusunda belirlenerek, hizmet sunumunun verimliliği ve bölgesel kalkınma hedeflerine ulaşılmasında kilit bir role sahiptir (Arslan ve Çetiner, 2021).

İl özel idarelerinin gelir yapısı incelendiğinde, öz gelirler ile merkezi yönetimden aktarılan kaynakların birlikte yer aldığı karma bir yapı söz konusudur. Öz gelirler; mülkiyet gelirleri, harçlar, ücretler ve çeşitli ticari faaliyetlerden elde edilen hasılatı içerirken (Dayar ve Uluten, 2019). Merkezi bütçeden tahsis edilen paylar ise belirli bir oranda genel bütçe vergi gelirlerinden aktarılmaktadır. Bu gelir akışlarının dengesi, il özel idarelerinin mali özerklik düzeyini doğrudan etkilemekte ve kendi kaynaklarını artırma çabaları, merkezi idareye olan bağımlılığı azaltarak mali bağımsızlığı güçlendirme hedefini taşımaktadır (Ağcakaya vd., 2024). Ancak, Türkiye'deki il özel idarelerinin gelir yapıları incelendiğinde, merkezi yönetimden aktarılan payların toplam gelirler içindeki ağırlığının yüksek olması, bu idarelerin mali özerkliklerinin sınırlı olduğunu göstermektedir (Koç vd., 2024).

Bu nedenle merkezi yönetim bütçesinden aktarılan paylar, il özel idarelerinin mali yapısında önemli bir ağırlık oluşturmakta ve bu durum, 5302 sayılı Kanun ile sağlanan yetkilere rağmen, idarelerin kendi mali kaynaklarını geliştirmede yetersiz kalmalarına neden olmaktadır (Tosun ve Uslan, 2023). Bu bağlamda, öz gelir kaynaklarının çeşitlendirilmesi ve artırılması yönündeki çabalar, il özel idarelerinin mali bağımsızlığını pekiştirerek yerel hizmetlerin sürdürülebilirliğini temin etme potansiyeli taşımaktadır (Güler, 2010).

Giderler açısından bakıldığında, il özel idarelerinin bütçelerinde özellikle yatırım harcamalarının ön plana çıktığı görülmektedir. Altyapı hizmetleri, yol yapım ve bakım

alışmaları, içme suyu projeleri ile eğitim ve sağlık alanlarına yönelik yatırımlar, gider kalemlerinin büyük bir bölümünü oluşturmaktadır (Gözler, 2018). Bunun yanı sıra personel giderleri ve cari harcamalar da bt içinde belirli bir paya sahiptir. Giderlerin dağılımı, ilin coğrafi özellikleri, nüfus yapısı ve sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyine bağlı olarak farklılık göstermektedir. Özellikle kırsal nitelikli bölgelerde yol, su ve kanalizasyon gibi temel altyapı hizmetlerinin maliyeti, bu idarelerin btlerinde önemli bir yer tutmaktadır.

Bu çerçevede il özel idarelerinin mali yapısında kaynakların etkin, verimli ve yerel ihtiyaçlara uygun şekilde kullanılması büyük önem taşımaktadır. Bu çerçevede il özel idarelerinin mali yapısında kaynakların etkin, verimli ve yerel ihtiyaçlara uygun şekilde kullanılması büyük önem taşımaktadır. Mali planlama ve bt disiplini, idarelerin mali sürdürülebilirliğini sağlamak ve yerel kalkınma hedeflerine ulaşmak için kritik öneme sahiptir. Bu durum, idarelerin merkezi btye olan bağımlılığını artırarak mali özerkliklerini sınırlamakta (Koç vd., 2024), bu da hizmet sunumunda ve kalkınma projelerinin finansmanında belirli kısıtlamalar meydana getirmektedir (Ağcakaya vd., 2024).

İl zel idarelerinde bt yapım süreci, mali yıl içerisinde yürütülecek faaliyetlerin planlanması ve bu faaliyetler için gerekli mali kaynakların belirlenmesini amaçlayan çok aşamalı bir yönetsel süreçtir. Bu süreçte yürütme ve karar organları arasında belirli bir iş bölümü bulunmakta; bt taslağı, idari ve siyasal değerlendirmelerin ardından kesinleşmektedir. İl zel idarelerinde bt hazırlıkları, mali yıl başlamadan aylar önce başlamakta ve yıl sonuna kadar devam etmektedir (İl zel İdaresi Kanunu, 2005).

Mali yılın başlamasıyla birlikte il özel idaresi, bir önceki yılın sonunda kabul edilen btyi uygulamaya koymaktadır. Bu dönemde harcamalar, btde öngörülen denekler çerçevesinde gerçekleştirilirken, gelir tahsilatları da planlanan hedefler doğrultusunda yürütülmektedir. Aynı zamanda geçmiş mali yıla ait bt uygulama sonuçları analiz edilmekte ve gerçekleşmeler değerlendirilmektedir.

Bu değerlendirmeler, özellikle gelir tahminleri ile fiili gerçekleşmeler arasındaki farkların tespit edilmesine ve yatırım projelerindeki sapmaların belirlenmesine yöneliktir. Elde edilen bulgular, izleyen bt döneminin daha gerçekçi bir zeminde hazırlanmasına katkı sağlamaktadır.

Bt hazırlık sürecinin bu aşamasında, il özel idaresinin yürütme organı tarafından bt tasarısı oluşturulmaktadır. Hazırlanan bt tasarısı, eylül ayı başında il encümenine sunulmakta ve encümen tarafından mali denge, harcama öncelikleri ve gelir tahminlerinin gerçekçiliği açısından incelenmektedir. Encümen, inceleme sonucunda

oluşturduğu görüşü bütçe tasarısıyla birlikte kasım ayının birinci gününden önce il genel meclisine sunmaktadır (İl Özel İdaresi Kanunu, 2005).

Bütçe tasarısı, il genel meclisi tarafından ayrıntılı biçimde görüşülmektedir. İl genel meclisi, bütçeyi aynen kabul edebileceği gibi değiştirerek de kabul edebilmektedir. Ancak meclis, bütçe denkliğini bozacak biçimde gider artırıcı veya gelir azaltıcı değişiklikler yapamamaktadır. Bu sınırlama, il özel idarelerinde mali disiplinin korunmasına yönelik önemli bir hukuki güvence olarak değerlendirilmektedir (İl Özel İdaresi Kanunu, 2005).

Bütçenin yıl başından önce kabul edilmesiyle birlikte, izleyen mali yıla ilişkin uygulama hazırlıkları tamamlanmaktadır.

Bütçenin süresi içerisinde kesinleşmemesi durumunda, yürütme organı tarafından üst idareye bildirim yapılmaktadır. Bu gibi durumlarda bütçe sürecine ilişkin nihai karar, merkezi idare tarafından verilmektedir. Bu düzenleme, bütçe sürecinde ortaya çıkabilecek yönetsel tikanıklıkların giderilmesini amaçlayan istisnai bir mekanizma niteliği taşımaktadır (İl Özel İdaresi Kanunu, 2005).

2.5. Yerel Yönetimlerde Kamu Harcamalarının Ekonomik Rolü

Yerel yönetimler tarafından gerçekleştirilen kamu harcamaları, yerel ekonomik yapı üzerinde doğrudan ve dolaylı etkiler oluşturan önemli bir politika aracı niteliği taşımaktadır. Bu harcamalar, yalnızca kamusal hizmetlerin sunulmasını sağlamakla kalmamakta; aynı zamanda istihdam, gelir dağılımı ve yerel kalkınma üzerinde belirleyici bir rol üstlenmektedir. Özellikle 5302 sayılı Kanun ile il özel idarelerinin idari ve mali özerkliğinin pekişmesi, bu harcamaların yerel düzeydeki sektörel dağılımını ve dolayısıyla ekonomik aktiviteyi daha doğrudan etkileme kapasitesini artırmıştır (Batal ve Koç, 2022).

İl özel idareleri aracılığıyla gerçekleştirilen harcamalar, kırsal ağırlıklı illerde altyapı iyileştirmeleri, eğitim hizmetleri ve tarımsal destekler gibi alanlara yönlendirilerek bölgesel eşitsizliklerin azaltılmasına ve yerel ekonomik dinamiklerin güçlendirilmesine katkı sağlamaktadır (Agun, 2017; Çetin, 2009). Bu bağlamda, il özel idareleri, il genel meclisi, il encümeni ve vali gibi organları aracılığıyla (Erdoğan, 2016) kamu harcamalarını yönetmekte ve bu harcamaların yerel ekonomiye olan etkilerini şekillendirmektedir.

Bu organlar, 5302 sayılı Kanun kapsamında ildeki seçmenler tarafından belirlenen üyelerden oluşan İl Genel Meclisi'nin aldığı kararlar doğrultusunda, yerel ihtiyaçlara yönelik mali kaynak tahsisini ve harcamaların denetimini üstlenirler (Akbulut, 2018). Bu süreçte valinin yetkilerinin 5302 sayılı Kanun ile kısıtlanması, il genel meclisinin karar

alma süreçlerindeki ağırlığını artırmış ve böylece yerel halkın temsilcileri aracılığıyla kaynak kullanımının daha demokratik bir zeminde gerçekleşmesine olanak tanımıştır (Günel vd., 2014).

Bu çerçevede, kamu ekonomisi açısından yerel yönetimlerin kaynak dağılımında etkinliğin sağlanmasında üstlendiği rol, yerellik ilkesinin ön plana çıkardığı etkili hizmet sunumu mekanizmalarının temelini oluşturmaktadır (Acar, 2019). Nitekim, mahalli idarelerin, özellikle belediye ve köy halkının ortak ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulmuş olması, bu hizmetlerin bölge halkının farklılaşan gereksinimlerini gözeterek sunulmasını zorunlu kılmaktadır (Güneş, 2014). Bu bağlamda kamu harcamalarının ekonomik rolü, yalnızca harcama büyüklüğüyle değil, harcamaların yönlendirildiği alanlarla da yakından ilişkilidir.

Gümüşhane ili özelinde değerlendirildiğinde, il özel idaresi tarafından gerçekleştirilen kamu harcamalarının büyük ölçüde altyapı ve yatırım ağırlıklı olduğu görülmektedir. Yol yapım ve bakım çalışmaları, içme suyu projeleri, eğitim ve sağlık tesislerine yönelik yatırımlar, il özel idaresi bütçesinde önemli bir yer tutmaktadır. Bu tür harcamalar, ilin coğrafi yapısı ve sosyo-ekonomik özellikleri dikkate alındığında, yerel ekonomik faaliyetlerin sürdürülebilirliği açısından kritik öneme sahiptir.

Kamu harcamalarının Gümüşhane ekonomisi üzerindeki etkisi, özellikle istihdam yaratma kapasitesi üzerinden belirginleşmektedir. İl özel idaresi tarafından yürütülen yatırım projeleri hem doğrudan istihdam sunabilmekte hem de yerel firmalar ve tedarikçiler aracılığıyla dolaylı istihdam olanakları yaratabilmektedir.

Gümüşhane ili açısından değerlendirildiğinde, il özel idaresi harcamalarının ekonomik rolü, yerel kalkınma hedefleriyle uyumlu biçimde şekillenmektedir. Özellikle kırsal alanlara yönelik altyapı yatırımları, tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin desteklenmesi ve temel kamu hizmetlerine erişimin artırılması, yerel yaşam kalitesinin yükseltilmesine katkı sağlayacaktır.

3. TÜRKİYE’DE SEÇİM SÜREÇLERİ VE BÜTÇE YAPISI

Demokratik sistemlerde seçim süreçleri, yalnızca siyasal temsilin belirlenmesine hizmet eden mekanizmalar değil, aynı zamanda kamu politikalarının ve kamu kaynaklarının yönlendirilmesinde belirleyici rol oynayan temel unsurlar arasında yer almaktadır. Bu bağlamda seçim dönemleri, kamu harcamaları ve bütçe politikaları üzerinde etkili olabilen kritik zaman dilimleri olarak değerlendirilmektedir. Bu süreçlerde hükümetler, seçmen desteğini artırmak amacıyla harcama politikalarını revize edebilmekte, bu durum ise bütçe disiplininin sapmalara ve mali dengesizliklere yol açabilmektedir. Bu durumun bir göstergesi olarak, özellikle seçimden üç çeyrek kala başlayan ve seçim dönemlerine yakın kamu harcamalarında belirgin artışlar gözlemlenmekte olup, personel giderleri, sosyal transfer harcamaları ve hizmet alımları gibi kalemlerde dikkat çekici yükselişler meydana gelebilmektedir (Çinkılıç ve Uğur, 2023).

Bu tür manipülatif kamu harcamaları, seçim öncesi dönemde bütçe üzerinde üç farklı sonuç doğurabilirken (Balyemez, 2018), genel bütçeye dahil kurumların bütçe tahsisatlarının yerel yönetimlere kaydırılması gibi yöntemlerle de seçim dönemlerinde tercih değişiklikleri yapılabilmektedir. Bu bağlamda yerel yönetimlerin, bütçe tahsisi ve harcama planlaması süreçleri, kentsel ihtiyaçların önceliklendirilmesi ve halkın refahının artırılması açısından hayati bir öneme sahiptir (Kurt, 2024).

Türkiye’de kamu bütçe yapısı, merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında paylaştırılmış bir mali sistem çerçevesinde işlemektedir. Merkezi yönetim bütçesi makro düzeyde ekonomik istikrarı ve kamu hizmetlerinin bütünlüğünü hedeflerken, yerel yönetim bütçeleri yerel ihtiyaçlara daha doğrudan yanıt verebilecek esnek bir yapıya sahiptir. Ancak bu esneklik, yerel yönetimlerin mali özerkliği ve merkezi idareye olan bağımlılığı arasındaki hassas dengeyi de beraberinde getirmektedir (Yıldız ve Geyik, 2025). Bu denge, özellikle seçim dönemlerinde siyasi tercihler ve yeniden seçilme motivasyonu gibi faktörlerle doğrudan ilişkilidir (Bektaş ve Çetinkaya, 2021).

Seçim dönemlerinde bütçe politikalarının siyasal saiklerle şekillenmesi, literatürde “politik bütçe döngüleri” kavramı çerçevesinde ele alınmaktadır. Bu yaklaşım, iktidarların seçim öncesinde seçmen davranışlarını etkilemek amacıyla kamu harcamalarını artırma veya belirli alanlara yönlendirme eğiliminde olabileceğini ileri sürmektedir. Bu strateji genellikle seçim ekonomisi olarak adlandırılır ve seçimlere üç çeyrek kala kamu harcamalarında artış eğilimi gösterebilir (Çinkılıç ve Uğur, 2023).

Politikacıların kısa dönemli çıkarları doğrultusunda, seçim öncesi dönemlerde transfer harcamalarında gözlenen artışlar, bütçe disiplini zayıflatarak uzun vadeli mali sorunlara yol açabilmektedir (Akçacı ve Kocağ, 2014). Bu tür siyasi konjonktür hareketleri, seçimden önce ve seçim yıl içinde bütçe giderlerinde artışa neden olurken, seçim sonrasında düşüşe yol açabilmekte; ayrıca parasal genişleme ile enflasyonun yükselmesi ve işsizliğin azaltılmaya çalışılması da bu dönemlerde gözlemlenmektedir (Kaymakçı, 2020).

Bu çerçevede Türkiye’de seçim süreçleri ve bütçe yapısının birlikte ele alınması, kamu harcamalarının bileşimi ve zamanlamasının anlaşılması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu bölümde, öncelikle Türkiye’de seçim sistemi ve seçim türleri ele alınacak; ardından merkezi ve yerel yönetimlerin bütçe yapısı ile bütçe süreçleri incelenecek ve seçim dönemlerinde kamu harcamalarında gözlenen genel eğilimler değerlendirilecektir. Böylece, seçim sonuçlarının bölgesel özellikleriyle bütçe politikaları arasındaki ilişkinin analizine zemin hazırlanacaktır. Bu doğrultuda, özellikle seçim ekonomisi teorisi ve politik bütçe döngüsü literatürü, kamu harcamalarının seçim öncesi dönemlerde seçmenleri etkileme potansiyelini vurgulayarak, bu dinamiklerin ampirik olarak incelenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır (Akyıldız ve İnan, 2024a).

3.1. Türkiye’de Seçim Sistemi ve Seçim Türleri

Seçim sistemi, demokratik siyasal düzenin temel unsurlarından biri olarak, temsilin nasıl gerçekleşeceğini ve siyasal karar alma süreçlerinin yönünü belirleyen önemli bir kurumsal yapı niteliği taşımaktadır. Bu sistemin özellikleri, yalnızca siyasal aktörlerin kimler olacağını belirlemekle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda bu aktörlerin kamu politikalarını hangi öncelikler çerçevesinde oluşturacağını da etkilemektedir. Bu bağlamda seçim sistemi, kamu maliyesi ve bütçe süreçleri üzerinde doğrudan ve dolaylı etkileşimler yaratarak, politik bütçe döngülerinin oluşumunda kritik bir rol oynamaktadır. Türkiye’de uygulanan seçim sistemi, farklı seçim türleri aracılığıyla siyasal temsilin belirlenmesini sağlarken, bu süreçler kamu harcamaları ve gelirleri üzerinde belirgin dalgalanmalara yol açabilmektedir (Sezgin ve Sezgin, 2017). Özellikle seçim ekonomisi teorileri, iktidardaki partilerin yeniden seçilme motivasyonu, seçim öncesi dönemlerde kamu harcamalarını artırma eğiliminde olduğunu ortaya koymaktadır (Akyıldız, 2024).

Türkiye’de seçim sistemi, temsili demokrasi ilkesine dayalı olarak yapılandırılmıştır. Türkiye’de siyasal temsil, genel seçimler yoluyla yasama organının belirlenmesi ve cumhurbaşkanlığı seçimleri aracılığıyla yürütme organının doğrudan halk tarafından seçilmesi esasına dayanmaktadır. Bu sistem değişikliği, 16 Nisan 2017

tarihindeki halk oylaması ile parlamenter sistemden Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçişle pekiştirilmiş ve 24 Haziran 2018 seçimleriyle birlikte uygulamaya konulmuştur (Yavuz ve Tulumce, 2022). Bu sistem değişikliği, yürütme yetkisinin tek elde toplanmasıyla, bütçe oluşturma ve harcama süreçlerinde daha merkezîyetçi bir karar alma mekanizması ortaya çıkarmıştır (Yegen, 2020). Bu durum, kamu harcamalarının özellikle seçim dönemlerinde nasıl yönetildiği ve bütçe dengelerinin nasıl etkilendiği üzerine yeni bir perspektif sunmaktadır.

Türkiye'de seçim sistemine ilişkin tartışmalar, çoğunlukla temsilde adalet ve siyasal istikrar ilkeleri etrafında yoğunlaşmaktadır. Seçim sisteminin siyasal partilerin meclisteki temsil oranlarını belirlemesi, bütçe süreçlerinde alınan kararların siyasal arka planını anlamak açısından önem taşımaktadır. Bu bağlamda, siyasal hesap verebilirliğin sağlanması ve temsili demokrasinin kurumsal bütünlüğünün sürdürülmesi, bütçe onay ve denetim mekanizmalarının etkin işleyişiyle doğrudan ilişkilidir (Yılmaz ve Biçer, 2018). Nitekim, 2017 yılında gerçekleştirilen referandum ile kabul edilen ve 2018 genel seçimleriyle yürürlüğe giren Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi, bütçe sürecinde yürütme organına daha geniş yetkiler tanımış olup (Kıratoğlu, 2024; Türkmen ve Akar, 2021), bu durum bütçenin denetim aracı olma fonksiyonunu da etkilemiştir (Ün, 2021).

Seçim türleri bakımından Türkiye'de genel seçimler, yerel seçimler ve halkoylamaları temel kategoriler olarak öne çıkmaktadır. Genel seçimler, ülke genelinde siyasal iktidarın belirlenmesini sağlarken; yerel seçimler belediye başkanları, belediye meclisleri ve il genel meclisi üyelerinin seçimi yoluyla yerel yönetimlerin siyasal yapısını oluşturmaktadır. Ayrıca, halkoylamaları (referandumlar) aracılığıyla doğrudan demokrasi unsurları da belirli konularda seçmenlerin görüşlerinin alınmasında kullanılmaktadır. Bu seçimlerin her biri, kamu harcamalarının dağılımı ve bütçe politikalarının belirlenmesi üzerinde farklı düzeylerde etkiler yaratmaktadır.

Yerel seçimlerin yerel yönetimlerin mali karar alma süreçleri üzerindeki etkisi, kamu harcamalarının bileşimi ve zamanlaması üzerinden daha belirgin hâle gelmektedir. Seçim dönemlerinde yerel yönetimlerin yatırım ve hizmet önceliklerinde değişim gözlemlenmekte; bu durum, kamu harcamalarının siyasal konjonktürden bağımsız olmadığını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, bütçeleme süreçlerinin merkezileşmesiyle birlikte, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçişin, bütçe hakkının kullanımı ve mali saydamlık üzerindeki etkileri ayrıntılı olarak incelenmelidir (Kıratoğlu, 2024).

Seçim sistemi ve seçim türleri arasındaki bu ilişki, bütçe süreçlerinin siyasal boyutunun anlaşılması açısından önemlidir. Seçimler yoluyla oluşan siyasal yapı, bütçe hazırlama ve uygulama süreçlerinde belirleyici olmakta; bu durum, kamu harcamalarının

dağılımında ve önceliklendirilmesinde etkili olmaktadır. Dolayısıyla Türkiye’de seçim sistemi ve seçim türlerinin analizi, kamu maliyesi üzerindeki etkilerini ve özellikle Gümüşhane İli örneğinde görülen harcama dinamiklerini daha kapsamlı bir biçimde anlamak için kritik bir başlangıç noktası teşkil etmektedir.

3.2. Merkezi ve Yerel Yönetim Bütçe Yapısı

Kamu bütçesi, devletin ve kamu tüzel kişilerinin belirli bir dönem içinde gerçekleştirmeyi planladıkları gelir ve giderleri gösteren temel mali belgedir. Bütçe yapısı, yalnızca mali kaynakların dağılımını değil, aynı zamanda kamu yönetiminin önceliklerini ve politika tercihlerini de yansıtmaktadır. Türkiye’de merkezi yönetim bütçesinde 2018 yılında fiilen yürürlüğe giren Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ile bütçeleme süreci köklü bir dönüşüm geçirmiş; bütçe kanunu teklifi, Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından hazırlanarak Cumhurbaşkanı adına TBMM’ye sunulmakta, bu da merkezi yönetim bütçesinin oluşumunda yürütmenin yetkilerini güçlendirerek daha merkezîyetçi bir yapı ortaya koymuştur (Çalışkan vd., 2020). Yerel yönetim bütçeleri ise, il özel idareleri özelinde valilikler tarafından stratejik planlara dayalı olarak hazırlanmakta olup, merkezi bütçeden aktarılan kaynaklar ve kendi gelirleri üzerinden şekillenmektedir (Koç vd., 2024). Bu ikili yapı, kamu harcamalarının hem ulusal politika önceliklerini hem de yerel ihtiyaçları yansımaları sağlamakta, ancak sistem değişikliği sonrası denetim ve uygulama mekanizmalarında yeni dinamikler gözlemlenmektedir (Dinç ve Yılmaz, 2022).

Bu bağlamda, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’nin bütçe süreçleri üzerindeki etkisi, mali disiplin ve etkin kamu mali yönetimi açısından önemli tartışmaları beraberinde getirmiştir (Karan ve Beşel, 2023).

Türkiye’de bütçe yapısı, merkezi yönetim ve yerel yönetimler arasında paylaştırılmış çok katmanlı bir mali sistem üzerine kuruludur. Merkezi yönetim bütçesi, ülke genelinde makroekonomik istikrarın sağlanması, gelir dağılımının düzenlenmesi ve ulusal düzeyde kamu hizmetlerinin finansmanı amacına yöneliktir. Yerel yönetim bütçeleri ise yerel halkın özelleşmiş ihtiyaçlarını karşılamayı ve bölgesel kalkınmayı desteklemeyi hedefler.

Merkezi yönetim bütçesi, kapsamı ve büyüklüğü itibarıyla kamu harcamalarının büyük bir bölümünü içermektedir. Bu bütçe, kamu yatırımları, transfer harcamaları ve cari giderler yoluyla ekonomik faaliyetler üzerinde belirleyici bir etki yaratmaktadır.

Yerel yönetim bütçeleri ise belediyeler, il özel idareleri ve diğer yerel yönetim birimleri tarafından hazırlanan bütçelerden oluşmaktadır. Bu bütçeler, merkezi yönetime

kıyasla daha sınırlı kaynaklara sahip olmakla birlikte, yerel hizmetlerin sunumu açısından doğrudan etki alanına sahiptir. Ancak, kamu faaliyetlerinin çeşitlenmesi ve demokratik normların gelişimi, tüm kamusal gelir ve harcamaların tek bir "Genel Bütçe" altında toplanmasını olanaksız kılmakta, bu durum Genel Bütçe dışında birçok bütçe uygulamasını da beraberinde getirmektedir (Akbey, 2020).

Türkiye’de yerel yönetim bütçeleri, büyük ölçüde merkezi yönetimden aktarılan paylara dayanmaktadır. Bu durum, yerel yönetimlerin mali özerkliğini sınırlayan temel unsurlardan biri olarak değerlendirilmektedir. Özellikle seçim dönemlerinde, merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasındaki mali ilişkilerin bütçe politikaları üzerinden yeniden şekillendiği görülmektedir.

Sonuç olarak merkezi ve yerel yönetim bütçe yapısı, kamu harcamalarının ekonomik ve siyasal etkilerini birlikte değerlendirmeyi gerektiren bir çerçeve sunmaktadır. Bu yapı, seçim dönemlerinde kamu harcamalarında gözlenen değişimlerin anlaşılmasında temel bir analitik araç niteliği taşımaktadır. Dolayısıyla merkezi ve yerel yönetim bütçelerinin yapısal özelliklerinin incelenmesi, seçim–bütçe ilişkisini ele alan çalışmalara teorik bir zemin hazırlamaktadır.

3.3. Bütçe Hazırlama ve Uygulama Süreci

Bütçe hazırlama ve uygulama süreci, kamu mali yönetiminin en temel aşamalarından birini oluşturmaktadır. Bu süreç, kamu idarelerinin mali yıl boyunca gerçekleştirecekleri faaliyetlerin planlanmasını, kaynak tahsisini ve harcamaların denetimini kapsayan bütüncül bir yapıya sahiptir. Bu bütüncül yapı, bütçe mevzuatının karmaşıklığı ve uygulama pratiklerinin yerel yönetimler üzerindeki farklılaştırıcı etkileri nedeniyle özel bir analizi gerektirmektedir (Candan, 2012).

Türkiye’de bütçe süreci, kamu mali yönetiminde planlama, uygulama ve denetim aşamalarını içeren sistematik bir yapı çerçevesinde yürütülmektedir. Bütçenin hazırlanması aşamasında, kamu idarelerinin hedefleri, öncelikleri ve mali kapasiteleri dikkate alınarak gelir ve gider tahminleri oluşturulmaktadır. Bu süreçte, merkezi yönetimin yerel yönetimlere sağladığı mali aktarımlar ve esnek bütçe kısıtlamaları gibi faktörler, yerel yönetimlerin harcama kapasitelerini ve öz gelir elde etme çabalarını doğrudan etkilemektedir (Akdoğan ve Akdoğan, 2024).

Bütçe hazırlık sürecinde, orta vadeli planlar ve performans esaslı yaklaşımlar belirleyici rol oynamaktadır. Kamu idarelerinin faaliyetlerini önceden planlaması ve bu planları bütçe hedefleriyle ilişkilendirmesi, kaynak kullanımında etkinliği artırmayı amaçlamaktadır. Ayrıca, bütçe kanunlarının hazırlanması ve uygulanması süreçleri, kamu

idarelerinin bütçe dışı gelir elde etme veya gider yapma yetkisini kısıtlayarak mali disiplini sağlamayı hedeflemektedir (Yıldız, 2010). Bu çerçevede, Türkiye'deki mali reformlar ve bütçeleme anlayışındaki dönüşümler, bütçe ilkeleri ve fonksiyonları açısından önemli değişiklikleri beraberinde getirmiştir (Demircan, 2015).

Bütçenin uygulanması aşaması ise tahsis edilen ödeneklerin yasal sınırlar içinde kullanılması, harcamaların izlenmesi ve raporlanması süreçlerini kapsar ve bu aşamada ödeneklerin amaca uygun ve verimli kullanımı büyük önem taşır (Gökbunar ve Cansız, 2003). Zira bütçeler, kamusal kararların hayata geçirilmesinde mali kaynak sağlayan hukuki bir araç olarak tanımlanmakta olup, planların gerçekleşmesi için finansal desteğe ihtiyaç duyulduğundan, kamu yönetiminin mali boyutunu teşkil etmektedir (Karasoy, 2019).

Bütçe uygulamalarında karşılaşılan sapmalar, bütçe sürecinin dinamik yapısını yansıtmaktadır. Gelirlerin beklenen düzeyde gerçekleşmemesi veya harcama ihtiyaçlarının artması, bütçe dengesi üzerinde baskı oluşturabilmektedir. Bu tür durumlarda bütçe uygulama süreci, siyasal ve ekonomik konjonktürden etkilenebilmektedir. Bu bağlamda, mali politikanın temel bir aracı olarak bütçe, kamu kaynaklarının tahsisini, refahın ve gelirin yeniden dağılımını ve ekonomik faaliyetlerin düzenlenmesini doğrudan ve dolaylı olarak etkilemektedir (Tüleykan, 2009).

Bütçe hazırlama ve uygulama sürecinin son aşamasını denetim oluşturmaktadır. Denetim mekanizmaları, bütçenin hukuka uygunluğu ve mali disiplin açısından değerlendirilmesini sağlamaktadır. Bu süreç, kamu kaynaklarının hesap verebilirlik ve saydamlık ilkeleri çerçevesinde kullanılmasını güvence altına almaktadır. Bu bağlamda, bütçe hakkı, parlamentonun siyasal otoriteye karşı hesap sorma aracı olarak gelişim gösterirken, bütçe ilkeleri de bütçenin hazırlık, onaylama, uygulama ve denetim gibi aşamalarını ele alarak bütçe hakkının unsurlarını ve kavramsal çerçevesini belirlemektedir (Alkan ve Yıldız, 2016).

Sonuç olarak bütçe hazırlama ve uygulama süreci, kamu mali yönetiminin teknik boyutunun yanı sıra siyasal ve ekonomik yönlerini de içeren çok boyutlu bir yapı sunmaktadır. Bu süreç, özellikle seçim dönemlerinde kamu harcamalarının düzeyi ve dağılımı üzerinde etkili olmakta; bütçenin politik bir araç olarak kullanılabilmesine imkân tanımaktadır. Bu nedenle bütçe sürecinin işleyişinin anlaşılması, seçim dönemlerinde kamu harcamalarında gözlenen değişimlerin analiz edilmesi açısından önemli bir teorik çerçeve oluşturmaktadır.

3.4. Seçim Dönemlerinde Kamu Harcamalarının Genel Eğilimleri

Demokratik rejimlerde seçim süreçleri, kamu politikalarının yöneliminde değişimlerin ortaya çıkabildiği ve kamu harcamalarının hem miktarı hem de dağılımı açısından farklılaşmaların gözlemlendiği önemli dönemler olarak öne çıkmaktadır. Bu süreçte siyasal iktidarların, seçmen tercihlerini etkileme amacıyla kamu harcamalarını artırma ya da belirli harcama alanlarına öncelik verme eğiliminde oldukları görülmektedir. Söz konusu eğilimler, literatürde “politik bütçe döngüleri” yaklaşımı kapsamında değerlendirilmekte ve kamu maliyesi ile siyasal süreçler arasındaki etkileşimi açıklamada önemli bir çerçeve sunmaktadır.

Politik bütçe döngüleri teorisi, seçimlerin yaklaştığı dönemlerde kamu harcamalarının artma eğilimi gösterdiğini ve bütçe disiplininin görece zayıfladığını ileri sürmektedir. Bu çerçevede kamu harcamaları, ekonomik bir araç olmanın yanı sıra siyasal bir strateji unsuru hâline gelmektedir. Bu durum, özellikle seçim dönemlerinde popülist veya partizan saiklerle kamu kaynaklarının tahsisinde meydana gelen değişikliklerle karakterize edilmekte olup, bütçe açıklarının artmasına yol açabilmektedir (Dileyici ve Özkıvrak, 2010).

Türkiye’de seçim dönemlerinde kamu harcamalarının genel eğilimleri incelendiğinde, harcamaların düzeyinde artışın yanı sıra bileşiminde de değişimler yaşandığı görülmektedir. Seçim öncesi dönemde iktidar partilerinin, seçmen memnuniyetini artırmaya yönelik transfer harcamaları ve yatırım projelerine ağırlık verdiği, bu durumun ise makroekonomik istikrar üzerinde potansiyel riskler oluşturabileceği belirtilmektedir (Sezgin ve Sezgin, 2017).

Seçim süreçlerinde kamu harcamalarında gözlemlenen artışlar, kısa vadede ekonomik hareketliliği destekleyici etkiler yaratabilmektedir. Ancak bu tür harcama eğilimleri, uzun vadede mali sürdürülebilirlik açısından çeşitli riskleri de beraberinde getirmektedir. Özellikle bütçe açıklarının genişlemesi, kamu borçlanma gereksiniminin artması ve kaynakların etkinlikten uzak alanlara yönlendirilmesi, seçim dönemlerine özgü harcama davranışlarının başlıca sonuçları arasında sayılmaktadır. Bu çerçevede, seçim dönemlerinde kamu harcamalarındaki artış, kamu mali yönetimi açısından eleştirel bir perspektifle değerlendirilmesi gereken bir olgu olarak öne çıkmaktadır.

Bununla birlikte, seçim dönemlerinde kamu harcamalarındaki değişimlerin her zaman homojen bir yapı sergilemediği de vurgulanmalıdır. Bazı çalışmalarda, güçlü kurumsal yapıya ve etkili denetim mekanizmalarına sahip ülkelerde seçim dönemlerine bağlı harcama artışlarının sınırlı kaldığı ifade edilmektedir. Türkiye özelinde yapılan çalışmalarda ise, kamu harcamaları ile seçimler arasında güçlü bir pozitif ilişki olduğu ve

hükümetlerin seçim dönemlerinde kamu harcamalarını artırarak iktidar güçlerini ve oylarını maksimize etme eğiliminde oldukları belirtilmektedir (Sezgin, 2007).

Türkiye özelinde değerlendirildiğinde, seçim dönemlerinde kamu harcamalarının genel eğilimleri, merkezi ve yerel yönetimler düzeyinde farklılaşabilmektedir. Özellikle yerel seçimler öncesinde yerel yönetim harcamalarının artış eğilimi göstermesi, kamu harcamalarının siyasal döngülerden bağımsız olmadığını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda seçim dönemleri, kamu harcamalarının düzeyi, bileşimi ve zamanlamasının siyasal süreçlerle ilişkili biçimde analiz edilmesini gerekli kılmaktadır.

Sonuç olarak seçim dönemlerinde kamu harcamalarının genel eğilimleri, kamu maliyesi literatüründe harcama düzeyi, harcama bileşimi ve siyasal süreçlerle ilişkisi bakımından önemli bir tartışma alanı oluşturmaktadır. Bu eğilimlerin analizi, seçim sonuçları ile kamu harcamaları arasındaki ilişkinin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlamak ve ampirik çalışmalara güçlü bir teorik zemin sunmaktadır.

3.5. Seçim Sonuçlarının Bölgesel Özellikleri

Seçim sonuçlarının bölgesel özellikleri, siyasal tercihlerin coğrafi, sosyo-ekonomik ve demografik farklılıklar temelinde nasıl şekillendiğini ortaya koyan önemli bir analiz alanıdır. Bölgesel farklılıklar, seçmen davranışlarının homojen olmadığını ve siyasal tercihlerin yerel koşullardan güçlü biçimde etkilendiğini göstermektedir. Bu bağlamda, her bir bölgenin kendine özgü sosyo-ekonomik yapısı, kültürel dinamikleri ve tarihsel süreçleri, ortaya çıkan seçim sonuçlarının yorumlanmasında kritik bir rol oynamaktadır.

Türkiye’de seçim sonuçları incelendiğinde, bölgeler arasında belirgin oy verme davranışı farklılıklarının bulunduğu görülmektedir. Bu farklılıklar; ekonomik gelişmişlik düzeyi, kentleşme oranı, eğitim seviyesi ve istihdam yapısı gibi değişkenlerle yakından ilişkilidir. Özellikle, siyasi konjonktür dalgalanmalarının kamu harcamaları üzerindeki etkilerini inceleyen çalışmalarda, seçim dönemlerinde kamu harcamalarında artışlar gözlemlenirken (Akyıldız ve İnan, 2024b), bu artışların bölgesel düzeyde farklı yansımaları olabileceği belirtilmektedir.

Bölgesel seçim sonuçlarının kamu harcamalarıyla ilişkisi, özellikle merkezi ve yerel yönetimlerin kaynak tahsis kararları üzerinden belirginleşmektedir. Seçim sonuçlarının belirli bölgelerde yoğunlaşması, kamu yatırımlarının ve hizmet sunumunun bölgesel dağılımında farklılaşmalara neden olabilmektedir. Bu durum, fırsatçı politikacılar tarafından oy maksimizasyonunu hedefleyen genişletici maliye politikalarının bölgesel düzeyde kamu harcamalarının artışına yol açtığı geleneksel

fırsatçı politik konjonktür dalgalanmaları teorisiyle uyumlu bir tablo çizebilir (Konak Kuruçelik ve Berber, 2023).

Türkiye’de yerel seçim sonuçları, bölgesel özelliklerin en açık biçimde gözlemlendiği seçim türlerinden biridir. Yerel seçimlerde ortaya çıkan oy dağılımları, yerel yönetimlerin siyasal meşruiyetini belirlerken, aynı zamanda yerel bütçe politikalarının şekillenmesinde de etkili olmaktadır. Seçimle göreve gelen yerel yönetimler, seçmen taleplerini karşılamak ve yerel kalkınmayı teşvik etmek amacıyla kamu harcamalarını belirli sektörlere yoğunlaştırabilmektedir (Savaşan ve Dursun, 2006).

Bölgesel seçim sonuçlarının analizinde kırsal-kentsel ayırım da önemli bir boyut oluşturmaktadır. Kırsal bölgelerde seçmen davranışlarının, merkezi yönetim destekleri ve kamu yatırımlarına duyarlılığının daha yüksek olduğu; kentsel alanlarda ise hizmet kalitesi, istihdam ve sosyal politikaların ön plana çıktığı görülmektedir. Bu bağlamda, Türkiye’de bölgesel bazda yapılan çalışmalar, coğrafi yakınlığın seçmen tercihleri üzerindeki etkisini ve kentsel-kırsal ayırımın ötesinde, daha alt düzeyde mekânsal analizlerin önemini ortaya koymaktadır (Gençkaya ve Bakırcı, 2022).

Bu çalışma özelinde Gümüşhane ili, nüfus ve ekonomik yapı bakımından görece küçük ölçekli ve kırsal ağırlıklı bir il olarak öne çıkmaktadır. Bu tür illerde kamu yatırımlarının yerel düzeyde daha görünür olması ve seçmen davranışları ile kamu harcamaları arasındaki ilişkinin daha doğrudan gözlemlenebilmesi mümkündür. Bu bağlamda Gümüşhane örneği, yatırım harcamalarının seçim takvimiyle ilişkisini incelemek açısından uygun bir analiz zemini sunmaktadır.

Seçim sonuçlarının bölgesel özellikleri incelendiğinde, özellikle kırsal ağırlıklı bölgelerde kamu yatırımlarına duyarlılığın daha yüksek olabildiği görülmektedir. Bu durum, altyapı yatırımlarının (özellikle yol ve su hizmetlerinin) seçmen davranışı açısından daha belirgin bir öneme sahip olabileceğine işaret etmektedir. Dolayısıyla bu tür yatırımların zamanlaması ve bileşimi, seçim süreçleriyle ilişkili olarak değişebilen bir yapı sergileyebilmektedir.

Bu çerçevede çalışmada hem il genel meclisi (İGM) hem de milletvekili (MV) seçim sonuçları analiz kapsamına dâhil edilmiştir. İl genel meclisi seçimleri, yerel düzeyde doğrudan temsil mekanizmasını yansıttığı ve bütçe ile yatırım kararları üzerinde etkili olan organı belirlediği için, yatırım harcamaları ile daha doğrudan ilişkili bir gösterge sunmaktadır. Buna karşılık milletvekili seçimleri, daha geniş bir siyasal güç göstergesi olarak analize dâhil edilmekte ve sağlamlık kontrolleri açısından karşılaştırma imkânı sağlamaktadır.

Bu yaklaşıml, seçim sonuçlarının yalnızca genel siyasal eğilimleri değil, aynı zamanda yerel düzeyde bütçe ve yatırım kararlarını etkileyebilecek kurumsal mekanizmaları da yansıtmalarını mümkün kılmaktadır. Bu nedenle İGM ve MV seçim sonuçlarının birlikte değerlendirilmesi, kamu yatırımları ile seçim takvimi arasındaki ilişkinin daha kapsamlı biçimde analiz edilmesine katkı sağlamaktadır.

Sonuç olarak, Gümüşhane ili özelinde seçim sonuçlarının bölgesel özellikleri, kamu yatırımlarının zamanlaması ve bileşimi ile seçim süreçleri arasındaki ilişkinin analizinde önemli bir arka plan sunmaktadır. Bu bağlamda, bir sonraki bölümde kullanılacak olan siyasal güç değişkenleri (İGM ve MV oy oranları) ile seçim takvimi değişkenleri, bu kuramsal çerçeve doğrultusunda tanımlanarak ampirik modele dâhil edilmektedir.

4. VERİ SETİ VE YÖNTEM

Bu bölümde, Gümüşhane İl Özel İdaresi tarafından gerçekleştirilen yatırım harcamalarının seçim takvimiyle ilişkisini incelemek amacıyla kullanılan veri seti, değişkenler ve yöntem açıklanmaktadır. Çalışmanın ampirik analizi, Gümüşhane İl Özel İdaresi'nin bütçe ve yatırım harcamaları ile seçim süreçleri arasındaki ilişkinin ortaya konulmasına dayanmaktadır. Bu çerçevede kamu yatırımlarının ekonomik boyutu ile seçim dönemlerinde ortaya çıkabilecek politik etkiler birlikte ele alınmaktadır.

4.1. Veri Seti ve Kapsam

Araştırma, 2008–2023 dönemini kapsayan yıllık bir veri setine dayanmaktadır. Analiz birimi yıl olup veri seti 16 gözlemden oluşmaktadır. Veri seti 16 yıllık gözlem içermekle birlikte, gecikmeli siyasal güç değişkeninin kullanılması nedeniyle ana regresyon örnekleme 2010–2023 döneminden oluşmakta ve 14 gözlem içermektedir. Bu dönem, Türkiye’de farklı seçim döngülerini içermesi ve il özel idarelerinin yatırım ağırlıklı mali yapısındaki değişimlerin analiz edilebilmesi açısından anlamlı bir zaman aralığı sunmaktadır.

Veri seti iki temel bileşenden oluşmakta olup, Gümüşhane İl Özel İdaresi’ne ait bütçe ve yatırım harcamaları ile yerel ve ulusal seçimlere ilişkin siyasal göstergelerdir. Bu yapı sayesinde il özel idaresi harcamalarının hem ekonomik boyutu hem de politik süreçlerle olan ilişkisi birlikte analiz edilebilmektedir.

4.2. Veri Kaynakları ve Değişkenlerin Oluşturulması

Bu çalışmada kullanılan veri seti, Gümüşhane İl Özel İdaresi’ne ait mali veriler ile Türkiye’de gerçekleştirilen seçimlere ilişkin resmî istatistiklerin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur. Çalışmanın amacı doğrultusunda veri toplama süreci, il özel idaresi yatırım harcamalarının seçim takvimiyle ilişkisini; yatırım kompozisyonu, reel harcama düzeyi ve siyasal güç göstergeleri çerçevesinde analiz etmeye imkân verecek şekilde planlanmıştır.

Gümüşhane İl Özel İdaresi’ne ait bütçe ve yatırım harcamalarına ilişkin veriler, il özel idaresi tarafından 12.02.2026 tarih ve E-40640245-000.54113 sayılı yazı ile verilmiştir. Bu kapsamda yıllık nominal bütçe tutarları ile yol ve içme suyu yatırımlarına ilişkin harcama kalemleri yıllar itibarıyla karşılaştırılabilir hâle getirilmiştir.

Seçimlere ilişkin veriler, Türkiye’de gerçekleştirilen milletvekili genel seçimleri, il genel meclisi seçimleri, cumhurbaşkanlığı seçimleri ve referandumlar için YSK’nın resmî web sitesinden elde edilmiştir. Seçim sonuçları, iktidar partisine ait oy oranlarını gösterecek biçimde düzenlenmiş ve il düzeyinde yıllık bir zaman serisi oluşturulmuştur. Seçim olmayan yıllar için siyasal güç göstergeleri, en son gerçekleşen seçim sonuçlarının ileri taşınması (carry-forward) yöntemiyle tanımlanmıştır.

Nominal mali veriler, TÜFE (Tüketici Fiyat Endeksi) kullanılarak reel değerlere dönüştürülmüş ve 2008 yılı baz alınarak deflatör hesaplanmıştır. Bu kapsamda reel değerler, nominal değerlerin 2008 bazlı deflatöre bölünmesi yoluyla elde edilmiştir (Reel Değer = Nominal Değer / (Deflatör/100)). Reel seriler oluşturulduktan sonra analizlerde kullanılmak üzere gerekli oran ve dönüşümler gerçekleştirilmiştir. Veri setinin oluşturulması sürecinde Excel ortamında ön temizleme, değişken oluşturma ve eşleştirme işlemleri yapılmış; analiz için nihai hâle getirilen veri seti ampirik çalışmalarda kullanılmaya hazır duruma getirilmiştir.

Sonuç olarak veri toplama süreci, çalışmanın amaçlarıyla uyumlu, şeffaf ve tekrarlanabilir bir yapı içinde yürütülmüş; elde edilen veri seti Gümüşhane İl Özel İdaresi yatırım harcamalarının seçim takvimiyle ilişkisini analiz etmeye uygun bir yapı sağlamıştır.

4.3. Bağımlı Değişkenler: Yatırım Payları ve Reel Yatırım Düzeyleri

Bu çalışmada bağımlı değişkenler, il özel idaresi yatırım harcamalarının hem bütçe kompozisyonu içindeki yerini hem de reel harcama hacmini yansıtacak şekilde iki grup altında tanımlanmıştır. İlk grup, yatırım harcamalarının toplam bütçe içindeki payını gösteren oran değişkenlerinden oluşmaktadır. Bu kapsamda yol yatırımının bütçeye oranı, su yatırımının bütçeye oranı ve yol ile su yatırımlarının toplamının bütçeye oranı ayrı ayrı bağımlı değişken olarak kullanılmıştır. Söz konusu oranlar, il özel idaresi bütçesinin hangi harcama kalemlerine yöneldiğini ve seçim takvimiyle birlikte bütçe kompozisyonunda bir değişim olup olmadığını incelemeye imkân sağlamaktadır.

İkinci grup bağımlı değişkenler ise yatırım harcamalarının reel düzeylerini temsil etmektedir. Nominal yol ve su yatırımları, 2008 bazlı deflatör kullanılarak reel hale getirilmiş ve daha sonra doğal logaritmaları alınmıştır. Bu dönüşüm, farklı yıllar arasında fiyat düzeyi farklılıklarının etkisini gidermeyi ve katsayıların yaklaşık oransal değişim olarak yorumlanmasını kolaylaştırmayı amaçlamaktadır. Reel yatırım düzeylerinin logaritmik biçimde modele dâhil edilmesi, seçim dönemlerinde gözlenen hareketliliğin yalnızca bütçe içindeki yeniden dağılım mı yoksa reel harcama artışı mı olduğunu ayırt

etmeyi mümkün kılmaktadır. Bu nedenle, yol ve su yatırımlarının reel log düzeyleri, yatırım paylarına ilişkin modelleri tamamlayıcı nitelikte ikinci bir bağımlı değişken seti olarak değerlendirilmiştir.

Bağımlı değişkenlerin bu şekilde iki düzeyde tanımlanması, çalışmanın analitik kapsamını güçlendirmektedir. Yatırım oranları kamu kaynaklarının bütçe içinde hangi alanlara kaydırıldığını, reel yatırım düzeyleri ise bu kaymanın fiili harcama hacmine yansıyor yansımadığını göstermektedir. Dolayısıyla çalışmada seçim takviminin etkisi hem kompozisyonel hem de reel düzeyde test edilmektedir. Bu yaklaşım, kamu harcamalarının seçim çevrimine duyarlılığını daha bütüncül biçimde değerlendirmeye olanak tanımaktadır.

Tablo 1. Araştırmada kullanılan değişkenler ve tanımları

Değişken	Tanım
secim_core	Çekirdek seçim yılı kuklası
secim_all	Tüm seçim yılı kuklası
once_core	Çekirdek seçimlerden önceki yıl kuklası
once_all	Tüm seçimlerden önceki yıl kuklası
snap2015	2015 yılı erken seçim şok kuklası
d2022	2022 yılı aykırı gözlem kuklası
road_real08	2008 bazlı reel yol yatırımı
water_real08	2008 bazlı reel su yatırımı
ln_budget_real	Reel bütçenin doğal logaritması
ln_road_real	Reel yol yatırımının doğal logaritması
ln_water_real	Reel su yatırımının doğal logaritması
gov_igm_y	İl Genel Meclisi seçimlerinde iktidar oy gücü
L1_gov_igm	İl Genel Meclisi iktidar gücünün bir dönem gecikmeli değeri
gov_mv_y	Milletvekili seçimlerinde iktidar oy gücü
L1_gov_mv	Milletvekili seçimlerinde iktidar gücünün bir dönem gecikmeli değeri
main_sample	Ana örneklem göstergesi

Analiz sürecinde kullanılan değişkenlerin açık ve sistematik biçimde tanımlanması, araştırmanın yöntemsel çerçevesinin anlaşılabilirliği açısından önem taşımaktadır. Bu kapsamda çalışmada kullanılan bağımlı değişkenler, seçim takvimine ilişkin kukla değişkenler, siyasal güç göstergeleri ve kontrol amaçlı oluşturulan diğer değişkenler belirli bir kavramsal çerçeve doğrultusunda modele dâhil edilmiştir. Ayrıca siyasal güç göstergelerine ilişkin gecikmeli değişkenlerin kullanılması, seçim sonuçlarının bütçe ve yatırım kararlarına zaman içinde yansıdığı varsayımına dayanmaktadır. Araştırmada kullanılan tüm değişkenler ve bu değişkenlere ilişkin tanımlar aşağıda yer alan Tablo 1’de sunulmaktadır.

4.4. Açıklayıcı Değişkenler: Seçim Takvimi ve Siyasal Güç Göstergeleri

Çalışmada kullanılan temel açıklayıcı değişkenler, seçim takvimi ve siyasal güç göstergeleri etrafında şekillendirilmiştir. Seçim takvimine ilişkin değişkenler iki farklı tanım üzerinden oluşturulmuştur. Ana analizde esas alınan “çekirdek seçim” tanımı, milletvekili genel seçimleri ile il genel meclisi seçimlerini kapsamaktadır. Bu tanım, il özel idaresi bütçe kararlarının ve yerel yatırım önceliklerinin, özellikle yerel yönetim ve il düzeyindeki siyasal süreçlerle daha doğrudan ilişkili olduğu varsayımına dayanmaktadır. Bu çerçevede, ilgili yılda çekirdek seçim bulunup bulunmadığını gösteren çekirdek seçim yılı kukla (secim_core) değişkeni oluşturulmuştur.

Buna ek olarak, yatırım kararlarının seçim yılına değil, seçimden hemen önceki döneme yoğunlaşabileceği varsayımı dikkate alınarak seçim öncesi yıl (once_core) etkisini temsil eden değişkeni tanımlanmıştır. Bu değişken, bir sonraki yılda çekirdek seçim bulunup bulunmadığına göre belirlenmiştir. Böylece çalışma, kamu yatırımlarının seçim yılına mı yoksa seçimden hemen önceki döneme mi daha duyarlı olduğunu ayırt edebilmektedir. Sağlamlık kontrolleri kapsamında ise daha geniş bir “tüm seçimler” tanımı kullanılmış ve milletvekili ile il genel meclisi seçimlerine ek olarak cumhurbaşkanlığı seçimleri ve referandumları içeren tüm seçim yılı kukla (secim_all) ve tüm seçimler için seçim öncesi yıl kukla (once_all) değişkenleri oluşturulmuştur.

Siyasal güç göstergesi olarak il genel meclisi seçimlerinde iktidarın oy oranı tercih edilmiştir. Bu tercih, il özel idaresi bütçesinin kabulü, harcama önceliklerinin belirlenmesi ve yatırım kararlarının kurumsal zemini bakımından il genel meclisinin merkezi rolüne dayanmaktadır. Seçim sonuçları yalnızca seçim yıllarında gözlemlendiği için, bu oy oranı serisi seçim olmayan yıllarda son gözlenen değerini ileri taşınması (carry-forward) yöntemiyle yıllık hale getirilmiş ve eşanlılık riskini azaltmak amacıyla modele bir yıl gecikmeli (L1_gov_igm) olarak dâhil edilmiştir. Böylece ilgili yıldaki yatırım harcamaları, aynı yılın oy oranı yerine önceki dönemin siyasal gücüyle ilişkilendirilmiştir.

Kontrol değişkeni olarak reel bütçe düzeyi kullanılmıştır. Reel bütçenin doğal logaritması (ln_budget_real), yatırım oranları ve reel yatırım düzeyleri üzerindeki seçim etkisini bütçe büyüklüğünden arındırmak amacıyla modele eklenmiştir. Ayrıca sağlamlık analizlerinde 2015 yılındaki olağandışı tekrar seçim sürecini kontrol etmek için snap2015 kukla değişkeni ve 2022 yılında gözlenen belirgin kırılmayı ayrıştırmak için d2022 kukla değişkeni kullanılmıştır. Bu kırılma, reel bütçe kırılması olarak Şekil 2’ de açıkça görülmektedir. Son olarak, siyasal güç göstergesinin tanımına duyarlılığı değerlendirmek amacıyla il genel meclisi oy oranına alternatif olarak milletvekili seçimlerinde iktidarın

oy oranı (L1_gov_mv) ile de ek tahminler yapılmıştır. Ancak daha sınırlı gözlem sayısı üretmesi ve yerel kurumsal mekanizmayla daha zayıf bağ kurması nedeniyle, ana modellerde il genel meclisi oy oranı esas alınmıştır.

4.5. Araştırma Yöntemi ve Analiz Tasarımı

Bu çalışmada, il özel idaresi yatırım harcamalarının seçim takvimiyle ilişkisini incelemek amacıyla betimleyici analizler ve regresyon temelli ampirik yöntemler birlikte kullanılmıştır. Analiz, 2008–2023 dönemini kapsayan yıllık veri setine dayanmaktadır. Çalışmanın temel amacı, il özel idaresi yatırımlarının özellikle seçim yıllarında ve seçim öncesi yıllarda farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymaktır. Bu doğrultuda, yatırım harcamalarının hem bütçe içindeki payları hem de reel düzeyleri ayrı bağımlı değişkenler olarak ele alınmıştır.

Ampirik analizde iki temel bağımlı değişken grubu kullanılmıştır. İlk grup, yatırım kompozisyonunu gösteren oran değişkenlerinden oluşmaktadır. Bu kapsamda yol yatırımının bütçeye oranı, su yatırımının bütçeye oranı ve yol ile su yatırımlarının toplamının bütçeye oranı ayrı ayrı incelenmiştir. İkinci grup ise reel yatırım düzeylerini temsil etmektedir. Nominal yol ve su yatırımları 2008 bazlı deflatör kullanılarak reel hale getirilmiş; daha sonra ölçek farklılıklarını azaltmak ve katsayıların yaklaşık yüzde değişim olarak yorumlanmasını kolaylaştırmak amacıyla bu reel değişkenlerin doğal logaritmaları alınmıştır. Sıfır gözlemlerden kaynaklanabilecek logaritma sorununu önlemek için reel yol ve su yatırım serilerine logaritma dönüşümünden önce +1 eklenmiştir.

Çalışmada temel açıklayıcı değişkenler seçim takvimi ve siyasal güç göstergeleridir. Seçim takvimi iki farklı biçimde tanımlanmıştır. Ana tanım olan “çekirdek seçim” (*core*), milletvekili genel seçimleri ile il genel meclisi seçimlerini kapsamaktadır. Bu tanıma dayalı olarak, ilgili yılda çekirdek seçim olup olmadığını gösteren *secim_core* kukla değişkeni oluşturulmuştur. Buna ek olarak, yatırım kararlarının uygulama ve görünürlük bakımından seçim yılından önce yoğunlaşabileceği varsayımıyla, bir sonraki yıl çekirdek seçim bulunup bulunmadığını gösteren *once_core* değişkeni tanımlanmıştır. Siyasal güç göstergesi olarak ise il genel meclisi seçimlerinde iktidarın oy oranı tercih edilmiştir. Bu tercih, il özel idaresi bütçe kararlarının ve yerel yatırım önceliklerinin il genel meclisiyle daha doğrudan ilişkili olması nedeniyle yapılmıştır. Seçim sonuçları yalnızca seçim yıllarında gözlemlendiğinden, seçim olmayan yıllar için oy oranı serisi son gözlenen değerini ileri taşınması (carry-forward) yöntemiyle

yıllık hale getirilmiş ve eşanlılık riskini azaltmak amacıyla modele bir yıl gecikmeli olarak dâhil edilmiştir ($L1_gov_igm$).

Bu çerçevede, yatırım paylarına ilişkin temel model aşağıdaki gibi kurulmuştur:

$$Share_t = \alpha + \beta_1 secim_core_t + \beta_2 once_core_t + \beta_3 L1_gov_igm_t + \beta_4 \ln(BUTCE_REEL_2008)_t + \varepsilon_t \quad (1)$$

Burada $Share_t$, sırasıyla yol yatırımının bütçeye oranını, su yatırımının bütçeye oranını veya toplam yatırım oranını ifade etmektedir. $secim_core_t$ ilgili yılda çekirdek seçim olup olmadığını, $once_core_t$ bir sonraki yılda çekirdek seçim bulunup bulunmadığını, $L1_gov_igm_t$ ise iktidarın il genel meclisi seçimlerindeki bir yıl gecikmeli oy oranını göstermektedir. Reel bütçe düzeyi $\ln(BUTCE_REEL_2008)_t$ ile kontrol edilmektedir.

Reel yatırım düzeylerine ilişkin modeller ise aşağıdaki biçimde tahmin edilmiştir:

$$\begin{aligned} \ln(road_real08_t + 1) \\ = \alpha + \beta_1 secim_core_t + \beta_2 once_core_t + \beta_3 L1_gov_igm_t + \beta_4 \ln(BUTCE_REEL_2008)_t + \varepsilon_t \end{aligned} \quad (2)$$

$$\begin{aligned} \ln(water_real08_t + 1) \\ = \alpha + \beta_1 secim_core_t + \beta_2 once_core_t + \beta_3 L1_gov_igm_t + \beta_4 \ln(BUTCE_REEL_2008)_t + \varepsilon_t \end{aligned} \quad (3)$$

Bu modellerde bağımlı değişkenler sırasıyla reel yol yatırımı ve reel su yatırımının logaritmik düzeyleridir. Böylece seçim takviminin yalnızca bütçe içi payları değil, reel harcama hacmini de etkileyip etkilemediği test edilmektedir.

Tahminlerde yıllık zaman serisi yapısına ve sınırlı gözlem sayısına uygun olarak Newey–West heteroskedastisite ve otokorelasyon tutarlı standart hataları kullanılmıştır. Bu tercih, hata terimlerinde hem değişen varyans hem de kısa dönem otokorelasyon bulunabileceği varsayımına dayanmaktadır. Yıllık veri yapısı dikkate alınarak temel tahminlerde gecikme uzunluğu 1 olarak alınmıştır. Ayrıca, katsayıların belirli bir standart hata varsayımına duyarlı olup olmadığını görmek amacıyla klasik OLS ve heteroskedastisite-robust OLS tahminleri de ek sağlamlık kontrolleri olarak raporlanmıştır. Tezde yer alan alternatif tahminler, ana bulguların yalnızca tek bir tahminciye bağlı olmadığını göstermek amacıyla kullanılmıştır.

Ana sonuçların karşılaştırılabilirliğini sağlamak amacıyla, temel modelin kullandığı gözlem seti `main_sample` değişkeni ile sabitlenmiştir. Böylece yatırım payları, reel yatırım düzeyleri ve ana sağlamlık kontrolleri mümkün olduğunca aynı örneklem üzerinde tahmin edilmiştir. Bu yaklaşım, özellikle gecikmeli siyasal güç değişkeni nedeniyle bazı erken dönem gözlemlerinin dışarıda kaldığı durumlarda, tablolar arasında örneklem farklılığından kaynaklanabilecek yorum sorunlarını azaltmaktadır.

Sağlamlık analizleri üç başlık altında yürütülmüştür. İlk olarak, seçim takviminin tanımına duyarlılığı test etmek amacıyla çekirdek seçim tanımına alternatif olarak “tüm seçimler” (`secim_all`, `once_all`) tanımı kullanılmıştır. İkinci olarak, 2015 yılındaki olağandışı tekrar seçim sürecinin etkisini kontrol etmek için `snap2015` kukla değişkeni modele eklenmiştir. Üçüncü olarak, reel bütçe ve yatırım serilerinde belirgin kırılma gösteren 2022 yılının etkisini ayırtırmak amacıyla `d2022` kukla değişkeni kullanılmıştır. Buna ek olarak, siyasal güç göstergesinin ölçümüne duyarlılığı değerlendirmek için il genel meclisi oy oranı yerine milletvekili seçimlerinde iktidarın oy oranı (`L1_gov_mv`) ile alternatif tahminler de yapılmıştır. Ancak bu alternatif ölçüt daha sınırlı örneklem ürettiğinden, ana modelde yerel kurumsal mekanizmayla daha uyumlu olan il genel meclisi oy oranı esas alınmıştır.

Bu araştırma tasarımı, seçim takviminin il özel idaresi yatırım harcamaları üzerindeki etkisini hem bütçe kompozisyonu hem de reel yatırım düzeyi bakımından incelemeye olanak tanımaktadır. Özellikle `once_core` katsayısı, seçim öncesi yıl etkisini; `secim_core` katsayısı ise seçim yılının doğrudan etkisini göstermektedir. Böylece kamu yatırımlarının seçim yılına mı, yoksa seçimden hemen önceki döneme mi daha duyarlı olduğu ampirik olarak test edilmektedir.

4.6. Analizin Sınırları

Çalışmanın temel sınırlılığı, veri setinin tek bir il özel idaresini kapsamaması ve yıllık frekansta sınırlı gözlem sayısına sahip olmasıdır. Bununla birlikte, aynı örneklem üzerinde gerçekleştirilen karşılaştırmalar ve kapsamlı sağlamlık kontrolleri, elde edilen bulguların tutarlılığını artırmaktadır. Bu yönüyle çalışma, il özel idaresi yatırım harcamalarının seçim takvimiyle ilişkisini yerel düzeyde inceleyen ampirik bir çerçeve sunmaktadır. Bu nedenle bulgular nedensel bir etki tahmini olarak değil, seçim takvimi ile yatırım davranışı arasındaki ilişkiyi gösteren ampirik bulgular olarak yorumlanmalıdır.

4.7. Bulgulara Geçiş ve Analiz Çerçevesinin Özeti

Bu bölümde, Gümüşhane İl Özel İdaresi tarafından gerçekleştirilen yatırım harcamalarının seçim takvimiyle ilişkisini incelemek amacıyla kullanılan veri seti, değişkenler ve araştırma yöntemi ayrıntılı biçimde açıklanmıştır. Gümüşhane İl Özel İdaresi'ne ait bütçe ve yatırım harcamaları ile seçim takvimine ilişkin göstergeler, yatırım kompozisyonu ve reel harcama düzeylerinin seçim dönemleriyle ilişkisini analiz etmeye imkân verecek şekilde yapılandırılmıştır.

Belirlenen yöntem çerçevesinde, yol ve su yatırımlarının bütçe içindeki payları ile reel yatırım düzeyleri yatırım harcamalarının kompozisyon ve reel büyüklük boyutunu temsil ederken; seçim yılı, seçim öncesi yıl ve siyasal güç göstergeleri yatırım harcamalarının seçim takvimiyle ilişkisini değerlendirmek amacıyla modele dâhil edilmiştir. Bu yaklaşım, il özel idare yatırımlarının seçim süreçleriyle sistematik biçimde ilişkilendirilip ilişkilendirilemeyeceğini test etmeyi amaçlamaktadır.

Bu doğrultuda kurulan ampirik modeller, seçim dönemlerinde kamu yatırımlarında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını ve bu farklılaşmanın hangi yatırım kalemleri üzerinden gerçekleştiğini ortaya koymayı hedeflemektedir. Ayrıca seçim tanımlarının kapsamı ve alternatif siyasal güç göstergeleri kullanılarak yapılan sağlamlık kontrolleri, elde edilecek bulguların güvenilirliğini değerlendirmeye imkân tanımaktadır.

Bir sonraki bölümde, bu metodolojik çerçeve doğrultusunda elde edilen ampirik bulgular sunulmakta; Gümüşhane İl Özel İdaresi tarafından gerçekleştirilen yol ve su yatırımlarının seçim dönemleriyle olan ilişkisi tablo ve grafikler aracılığıyla ayrıntılı biçimde analiz edilmektedir. Böylece Gümüşhane İl Özel İdaresi tarafından gerçekleştirilen yol ve su yatırımlarının seçim takvimiyle ilişkisi, tablo ve grafikler aracılığıyla somut bulgularla değerlendirilmektedir.

5. BULGULAR

Bu bölümde, Gümüşhane İl Özel İdaresi tarafından gerçekleştirilen kamu yatırımlarına ilişkin ampirik bulgular sunulmaktadır. Bir önceki bölümde açıklanan veri seti ve araştırma yöntemi çerçevesinde elde edilen sonuçlar, yatırım harcamalarının seçim takvimiyle ilişkisini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bulgular, yatırım harcamalarının bütçe içindeki payları ile reel yatırım düzeyleri üzerinden değerlendirilerek, analiz kapsamındaki değişkenler çerçevesinde ele alınmaktadır.

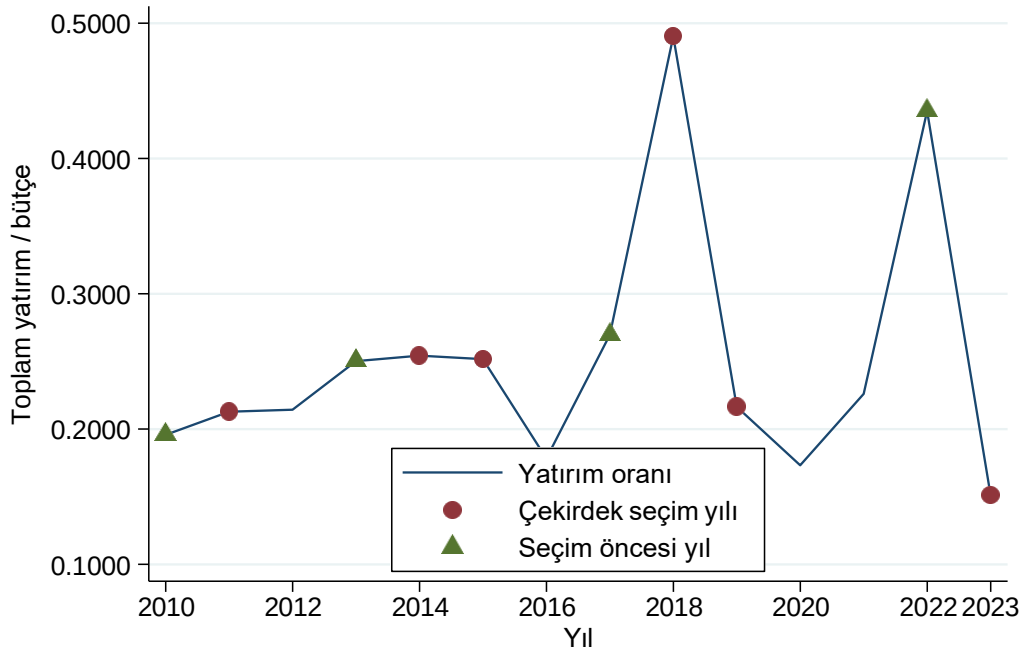
Analiz sonuçları, öncelikle ana model tahminleri kapsamında sunulmakta; ardından farklı seçim tanımları, alternatif siyasal güç göstergeleri ve olağandışı dönem kuklaları kullanılarak gerçekleştirilen sağlamlık kontrolleri ile desteklenmektedir. Bu çerçevede, yatırım harcamalarının seçim takvimiyle ilişkisi, özellikle seçim yılı ve seçim öncesi yıl ayrımı dikkate alınarak incelenmektedir.

Elde edilen bulgular, seçim yılına ilişkin etkinin genel olarak sınırlı olduğunu, buna karşılık seçim öncesi yıla ait etkinin daha belirgin biçimde ortaya çıktığını göstermektedir. Bu etkinin, özellikle yatırım harcamalarının bütçe içindeki toplam payı ve yol yatırımları üzerinden daha güçlü olduğu gözlemlenmektedir. Buna karşılık su yatırımlarına ilişkin bulguların daha zayıf olduğu ve seçim takvimiyle olan ilişkinin daha sınırlı kaldığı görülmektedir.

Bu çerçevede bölüm; yatırım harcamalarının bütçe içindeki paylarına ilişkin bulgular, reel yatırım düzeylerine ilişkin sonuçlar, sağlamlık kontrolleri ve grafiksel analizler olmak üzere dört alt başlık altında yapılandırılmıştır.

5.1. Ana Bulgular: Yatırım Payları ve Seçim Dönemleri

Bu alt bölümde, yol ve su yatırımlarının bütçe içindeki payları ile toplam yatırım oranına ilişkin ana bulgular sunulmaktadır. Analizlerde, kamu yatırımlarının seçim yılı ve seçim öncesi yıl itibarıyla farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla çekirdek seçim tanımı (milletvekili ve il genel meclisi seçimleri) esas alınmıştır. Bu kapsamda modellerde seçim yılı kuklası (secim_core) ile seçim öncesi yıl kuklası (once_core) ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Ayrıca il genel meclisi seçimlerinde iktidarın oy oranı, yerel siyasal güç göstergesi olarak modellere dâhil edilmiştir.

Şekil 1. Yatırım oranı: Seçim yılları ve seçim öncesi yıllar (ana örneklem)

Şekil 1, Gümüşhane İl Özel İdaresi'nin toplam yatırım oranının zaman içerisindeki seyrini ve bu seyrin seçim takvimiyle olan ilişkisini göstermektedir. Grafik incelendiğinde, yatırım oranındaki artışın özellikle seçim öncesi yıllarda daha belirgin hale geldiği, seçim yılına gelindiğinde ise bu artışın daha sınırlı kaldığı görülmektedir. Bu bulgu, yatırım harcamalarının zamanlamasının seçim öncesi dönemde yoğunlaşabildiğine işaret etmektedir. Bununla birlikte grafiksel bulgular, yalnızca betimleyici nitelikte olup, bu ilişkinin yönü ve gücü regresyon analizleriyle test edilmektedir.

Seçim dışı dönemlerle karşılaştırıldığında, seçim öncesi yıllarda yatırım oranının ortalama düzeyinin daha yüksek olduğu dikkat çekmektedir. Bu durum, Gümüşhane İl Özel İdaresi tarafından gerçekleştirilen yatırım harcamalarının zamanlamasının seçim takvimine duyarlı olduğunu göstermektedir. Şekil 1'de gözlenen bu örüntü, bir sonraki aşamada regresyon analizleriyle test edilen ilişkiler için sezgisel bir ön kanıt niteliği taşımaktadır.

Bu çerçevede Şekil 1, yatırım oranlarındaki değişimin yalnızca yıllar arası dalgalanmalardan ibaret olmadığını; seçim dönemleriyle örtüşen sistematik bir yapı sergilediğini ortaya koymaktadır. Grafiksel analizden elde edilen bu ön bulgular, Tablo 2'de sunulan ampirik sonuçlarla birlikte değerlendirildiğinde, il özel idare yatırımlarının seçim öncesi yıl etkisine ilişkin regresyon sonuçlarıyla uyumlu önsel bir desen sunmaktadır.

Tablo 2. Ana sonuçlar: Yatırım payları ve seçimler (CORE + İGM, Newey-West)

	(1) Yol payı	(2) Su payı	(3) Toplam yatırım payı
Çekirdek seçim yılı	0,031 (0,049)	-0,002 (0,003)	0,029 (0,049)
Seçim öncesi yıl	0,125** (0,047)	-0,006 (0,004)	0,119** (0,049)
1 yıl gecikmeli İGM oy oranı	0,004 (0,003)	0,000 (0,000)	0,005 (0,004)
Reel bütçe (log)	0,013 (0,109)	-0,018* (0,008)	-0,005 (0,105)
Sabit değer	-0,266 (1,825)	0,311** (0,130)	0,045 (1,758)
Gözlem	14	14	14

Not: Tüm modeller ana modelin örneklemini (same sample) üzerinde tahmin edilmiştir. Standart hatalar parantez içindedir. Seçim tanımı (CORE): intensity_core>0 (MV + İGM). Seçim öncesi: bir sonraki yıl CORE seçim var. İktidar gücü: İGM oy oranı (carry-forward) ve 1 yıl gecikmeli (L1). Standart hatalar Newey-West HAC (gecikme=1). * $p < 0,10$, ** $p < 0,05$, *** $p < 0,01$

Tablo 2’de raporlanan sonuçlar, çekirdek seçim yılı kuklasına (secim_core) ilişkin katsayıların tüm modellerde istatistiksel olarak güçlü ve tutarlı bir etki ortaya koymadığını göstermektedir. Buna karşılık seçim öncesi yıl kuklasına (once_core) ait katsayıların daha belirgin olduğu ve özellikle bazı modellerde istatistiksel olarak anlamlı sonuçlar verdiği görülmektedir. Bu durum, yatırım paylarındaki değişimin seçim yılından ziyade seçim öncesi dönemde yoğunlaştığına işaret etmektedir.

Alt harcama kalemleri itibarıyla değerlendirildiğinde, yol yatırımlarının bütçe içindeki payına ilişkin seçim öncesi yıl katsayısının pozitif işaretli ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu (katsayı yaklaşık 0,125, $p < 0,05$) görülmektedir. Oran değişkenleri 0–1 aralığında tanımlandığından, 0,125 katsayısı yaklaşık 12,5 yüzde puanlık bir artışa karşılık gelmektedir. Bu bulgu, yol yatırımlarının seçim öncesi dönemde belirgin biçimde arttığını göstermektedir. Benzer şekilde toplam yatırım payına ilişkin katsayının da pozitif ve anlamlı olduğu (katsayı yaklaşık 0,119, yaklaşık %12, $p < 0,05$) tespit edilmiştir. Buna karşılık çekirdek seçim yılı kuklasına ait katsayıların bu değişkenler açısından daha zayıf ve istatistiksel olarak anlamsız olduğu görülmektedir.

Su yatırımlarına ilişkin sonuçlar ise daha sınırlı bir ilişkiye işaret etmektedir. Su yatırımlarının bütçe içindeki payına ait katsayıların genel olarak istatistiksel olarak anlamlı olmadığı ve seçim takvimiyle olan ilişkinin zayıf kaldığı görülmektedir. Bu durum, yatırım türleri arasında seçim takvimine verilen tepkinin homojen olmadığını ortaya koymaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, yatırım paylarındaki artışın özellikle seçim öncesi yıllarda daha belirgin hale geldiği; bu etkinin ağırlıklı olarak yol yatırımları ve

toplam yatırım payı üzerinden gözlemlendiği anlaşılmaktadır. Elde edilen bulgular, literatürde yer alan politik bütçe döngüsü yaklaşımı ile uyumlu bir görünüm sunmakla birlikte, doğrudan nedensellik iddiası ortaya koymaktan ziyade seçim takvimi ile yatırım harcamaları arasında eş zamanlı bir ilişkiye işaret etmektedir.

5.2. Reel Yatırım Düzeyleri (Log) ve Seçim Dönemleri

Bu alt bölümde, bir önceki kısımda yatırım harcamalarının bütçe içindeki payları üzerinden elde edilen bulgular, reel yatırım düzeyleri üzerinden değerlendirilmektedir. Amaç, yatırım paylarındaki değişimin yalnızca bütçe içi bir yeniden dağılımı mı yansıttığını, yoksa reel anlamda yatırım hacminde de bir artışa karşılık gelip gelmediğini test etmektir. Bu doğrultuda yol ve su yatırımlarının 2008 bazlı reel değerlerinin doğal logaritmaları kullanılarak analizler gerçekleştirilmiştir.

Tablo 3. Reel yatırım düzeyleri (log) ve seçimler (CORE + İGM, Newey-West)

	(1) ln(Reel yol yatırımı)	(2) ln(Reel su yatırımı)
Çekirdek seçim yılı	0,101 (0,173)	-0,091 (0,143)
Seçim öncesi yıl	0,458** (0,148)	-0,323 (0,234)
1 yıl gecikmeli İGM oy oranı	0,021 (0,014)	0,014 (0,017)
Reel bütçe (log)	0,854 (0,469)	0,285 (0,372)
Sabit değer	-0,336 (7,671)	7,590 (5,822)
Gözlem	14	14

Not: Tüm modeller same sample üzerinde; Newey-West HAC (gecikme=1). Standart hatalar parantez içindedir. Reel değerler 2008 fiyatlarına indirgenmiştir (DEFLATOR_2008). Sıfır değerler için log öncesi +1 eklenmiştir. * $p < 0,10$, ** $p < 0,05$, *** $p < 0,01$

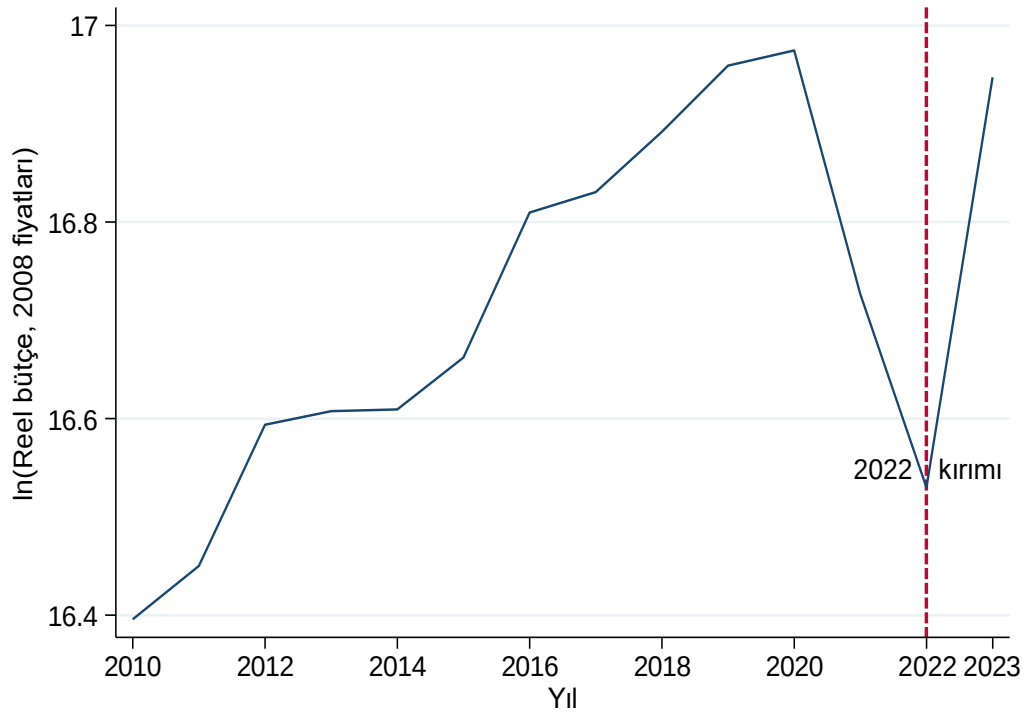
Tablo 3'te sunulan sonuçlar, seçim yılı kuklasına ilişkin katsayıların her iki yatırım türü açısından da istatistiksel olarak anlamlı olmadığını göstermektedir. Buna karşılık seçim öncesi yıl değişkenine ait katsayının reel yol yatırımı için pozitif işaretli ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu (katsayı yaklaşık 0,458, $p < 0,05$) görülmektedir. Log modelde bu katsayı yaklaşık olarak reel yol yatırımında %58 civarında bir artışla ilişkilidir. Bu bulgu, reel yol yatırımı düzeyinde özellikle seçim öncesi döneme ilişkin daha belirgin bir artış gözlemlendiğine işaret etmektedir.

Buna karşılık reel su yatırımlarına ilişkin sonuçlar daha sınırlı bir ilişki ortaya koymaktadır. Seçim yılı ve seçim öncesi yıl değişkenlerine ait katsayıların istatistiksel

olarak anlamlı olmadığı görülmektedir. Bu durum, reel su yatırımı düzeyinde seçim takvimiyle güçlü ve sistematik bir ilişki bulunduğunu göstermemektedir.

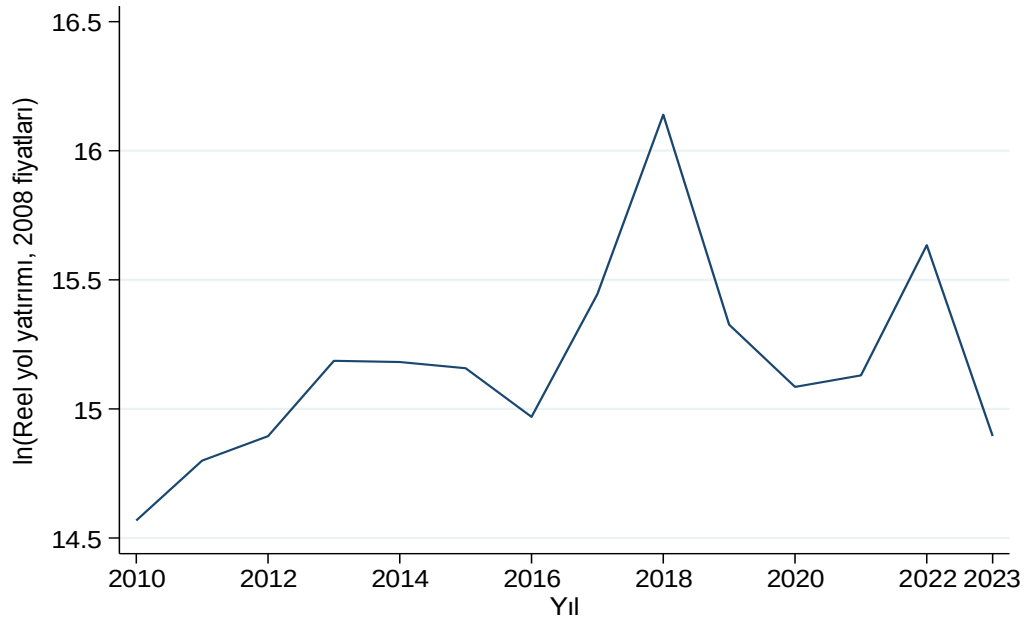
Bu çerçevede reel yatırım düzeylerine ilişkin bulgular, yatırım paylarında gözlenen artışın yalnızca bütçe kompozisyonuna özgü bir değişim olmadığını, en azından yol yatırımları açısından reel harcama hacminde de bir genişlemeye karşılık geldiğini ortaya koymaktadır.

Logaritmik model kullanılması nedeniyle, katsayıların yaklaşık oransal değişim olarak yorumlanabileceği ifade edilebilir. Ancak bu yorum temkinli yapılmalıdır. Bu bağlamda, seçim öncesi yıl değişkenine ait yaklaşık 0,458'lik katsayı, reel yol yatırımlarında kayda değer bir artışa işaret etmekle birlikte, doğrudan kesin bir yüzde değişim olarak yorumlanmamalıdır.

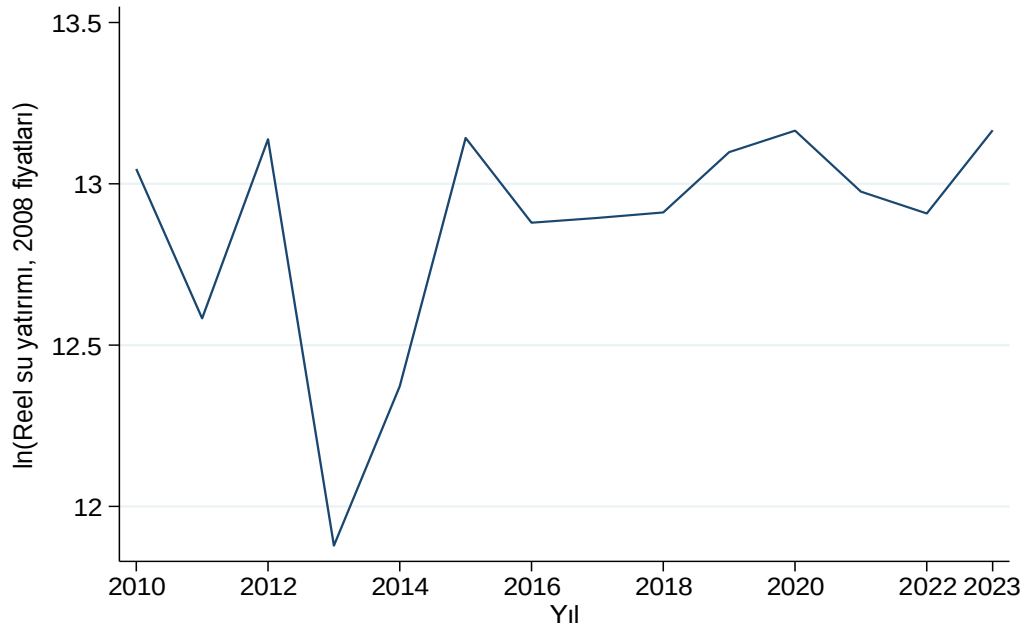
Şekil 2. Reel bütçe (log), 2008 baz (ana örneklem)

Şekil 2’de reel bütçe büyüklüğünün zaman içerisindeki seyri incelendiğinde, özellikle 2022 yılında belirgin bir kırılma dikkat çekmektedir. Bu durum, yüksek enflasyon ve makroekonomik koşullar çerçevesinde değerlendirilmesi gereken olağandışı bir gelişmeye işaret etmektedir. Bu nedenle ilgili yıl analizlerde ayrı bir kontrol değişkeni ile dikkate alınmıştır.

Şekil 3. Reel yol yatırımı (log) (ana örneklem)

Şekil 3, reel yol yatırımlarının zaman içerisindeki seyrini göstermekte olup, özellikle seçim öncesi dönemlerde artış eğiliminin daha belirgin hale geldiğini ortaya koymaktadır. Bu bulgu, Tablo 3'te elde edilen regresyon sonuçlarıyla uyumlu bir görünüm sergilemektedir.

Şekil 4. Reel su yatırımı (log) (ana örneklem)

Buna karşılık Şekil 4'te sunulan reel su yatırımları daha dalgalı bir yapı göstermekte ve seçim takvimiyle örtüşen sistematik bir artış eğilimi ortaya koymamaktadır. Bu durum, su yatırımlarının seçim takvimine daha sınırlı tepki verdiği işaret etmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, reel yatırım düzeylerine ilişkin bulgular, seçim öncesi dönemde özellikle yol yatırımları üzerinden daha belirgin bir artış gözlemlendiğini; buna karşılık su yatırımları açısından benzer güçte bir ilişkinin ortaya çıkmadığını göstermektedir.

5.3. Sağlık Kontroleri ve Alternatif Tahminler

Bu alt bölümde, önceki kısımlarda sunulan ana bulguların farklı modelleme tercihleri ve alternatif değişken tanımları altında geçerliliğini koruyup korumadığı incelenmektedir. Bu amaçla seçim tanımının kapsamı genişletilmiş (MV alternatif siyasal güç göstergesi), olağandışı yıllar için kontrol değişkenleri (2015 şoku ve 2022 kuklası) eklenmiş ve alternatif tahmin yöntemleri (OLS/robust OLS) kullanılarak sonuçların duyarlılığı test edilmiştir.

5.3.1. Alternatif Seçim Tanımları ve Olağandışı Yıllar

Ana modelde kullanılan çekirdek seçim tanımına (core) alternatif olarak daha geniş bir seçim tanımı (all) kullanılarak elde edilen sonuçlar ile belirli yıllara özgü olağandışı etkiler kontrol edilmiştir. Çekirdek seçim tanımı, milletvekili ve il genel meclisi seçimlerini (MV + İGM) kapsarken; geniş seçim tanımı (all), bunlara ek olarak cumhurbaşkanlığı seçimleri ve referandumları da içermektedir.

Tablo 4’te sunulan sonuçlar, geniş seçim tanımı kullanıldığında seçim yılı ve seçim öncesi yıl değişkenlerine ait katsayıların genel olarak zayıfladığını göstermektedir. Özellikle seçim öncesi yıl etkisinin (once_core) çekirdek seçim tanımına kıyasla daha düşük büyüklükte ve daha sınırlı istatistiksel anlamlılık düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Bu durum, ana bulguların tüm seçim türlerinden ziyade, daha çok yerel ve çekirdek seçim çevrimine duyarlı olduğunu göstermektedir.

Çekirdek seçim tanımının korunduğu modellerde ise seçim öncesi yıl değişkenine ait katsayıların pozitif işaretli olduğu ve istatistiksel olarak anlamlı sonuçlar vermeye devam ettiği görülmektedir (yaklaşık 0.095–0.121 aralığında). Buna karşılık seçim yılı değişkenine ait katsayılar yine daha zayıf ve istatistiksel olarak anlamsız kalmaktadır. Bu bulgular, yatırım harcamalarındaki değişimin özellikle seçim öncesi dönemde yoğunlaştığına ilişkin ana sonucu desteklemektedir.

Modelde ayrıca belirli yıllara özgü olağandışı etkileri kontrol etmek amacıyla iki kukla değişken kullanılmıştır. Bunlardan ilki, 2015 yılında aynı yıl içinde tekrarlanan seçim sürecini temsil eden “2015 şoku” değişkenidir. Bu değişkene ait katsayının

istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir. Bu durum, ana bulguların 2015 yılına özgü olağandışı seçim dinamiklerinden kaynaklanmadığını göstermektedir.

Tablo 4. Sağlamlık kontrolleri (CORE + İGM, Newey-West)

	(1) Tüm seçim tanımı (ALL)	(2) 2015 şoku	(3) 2022 aykırı yıl kuklası
Tüm seçimler	-0,005 (0,063)		
Tüm seçimler için seçim öncesi yıl	0,081 (0,051)		
1 yıl gecikmeli İGM oy oranı	0,004 (0,006)	0,004 (0,005)	0,005 (0,004)
Reel bütçe (log)	-0,036 (0,124)	0,001 (0,109)	0,027 (0,094)
Çekirdek seçim yılı		0,028 (0,053)	0,043 (0,043)
Seçim öncesi yıl		0,121* (0,053)	0,095* (0,050)
2015 şoku		0,009 (0,040)	
2022 aykırı yıl kuklası			0,185*** (0,030)
Sabit değer	0,606 (2,124)	-0,041 (1,807)	-0,539 (1,541)
Gözlem	14	14	14

Not: Tüm modeller ana modelin örnekleme (same sample) üzerinde tahmin edilmiştir. Standart hatalar parantez içindedir. Tüm seçimler tanımı: intensity_all>0 (MV+İGM+CB+referandum vb.). 2015 şoku: aynı yıl içinde tekrarlanan seçim sürecini temsilen eklenmiştir. 2022 yılı olası aykırı gözlem etkisini kontrol etmek için 2022 kukla değişkeni eklenmiştir (örnekleme değişmez). Standart hatalar Newey-West HAC (gecikme=1). * $p < 0,10$, ** $p < 0,05$, *** $p < 0,01$

İkinci olarak, 2022 yılına ilişkin makroekonomik ve mali kırılmaları kontrol etmek amacıyla “2022 aykırı yıl kuklası” modele dâhil edilmiştir. Bu değişkene ait katsayının pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir (katsayı yaklaşık 0,185, $p < 0,01$). Bu bulgu, 2022 yılının yatırım harcamaları üzerinde belirgin bir aykırı etki yarattığını göstermekte ve bu yılın modele dâhil edilmesinin sonuçların sağlıklı yorumlanması açısından gerekli olduğunu ortaya koymaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, alternatif seçim tanımları ve olağandışı yıl kontrolleri altında elde edilen bulgular, ana model sonuçlarının büyük ölçüde korunduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, geniş seçim tanımı altında etkinin zayıflaması, kamu yatırımlarının seçim takvimine duyarlılığının daha çok çekirdek (MV + İGM) seçim çevrimi ile ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır.

5.3.2. Alternatif Tahmin Yöntemleri

Çalışmanın ana ampirik bulguları, zaman serisi yapısına sahip ve gözlem sayısı sınırlı olan veri setinde ortaya çıkabilecek otokorelasyon ve değişen varyans sorunlarını dikkate almak amacıyla Newey–West HAC standart hataları kullanılarak elde edilmiştir. Bu nedenle ana tablolar, söz konusu düzeltmeleri içeren tahmin sonuçlarını yansıtmaktadır.

Bununla birlikte, elde edilen bulguların kullanılan tahmin yöntemine duyarlı olup olmadığını değerlendirmek amacıyla alternatif tahmin yöntemlerine de başvurulmuştur. Bu kapsamda, öncelikle klasik En Küçük Kareler (OLS) yöntemi ile tahminler gerçekleştirilmiş (Tablo 5), ardından heteroskedastisiteye dayanıklı (robust) OLS tahminleri yapılmıştır (Tablo 6). Bu alternatif tahminler, karşılaştırma ve duyarlılık analizi amacıyla kullanılmıştır.

Tablo 5. OLS sonuçları (ana örneklem, alternatif ana sonuç)

	(1) Yol payı	(2) Su payı	(3) Toplam yatırım payı
Çekirdek seçim yılı	0,031 (0,048)	-0,002 (0,004)	0,029 (0,048)
Seçim öncesi yıl	0,125** (0,049)	-0,006 (0,004)	0,119** (0,049)
1 yıl gecikmeli İGM oy oranı	0,004 (0,005)	0,000 (0,000)	0,005 (0,006)
Reel bütçe (log)	0,013 (0,148)	-0,018 (0,012)	-0,005 (0,150)
Sabit değer	-0,266 (2,369)	0,311 (0,194)	0,045 (2,390)
Gözlem	14	14	14
R-kare	0,479	0,280	0,459

Not: Bu tabloda OLS tahminleri raporlanmıştır. Ana tablolar Newey-West HAC standart hataları ile verilmektedir. Örneklem, ana model örneklemini ile aynıdır (same sample). Standart hatalar parantez içindedir. * $p < 0,10$, ** $p < 0,05$, *** $p < 0,01$

OLS sonuçları incelendiğinde, ana modelde elde edilen bulguların yönünün büyük ölçüde korunduğu görülmektedir. Özellikle seçim öncesi yıl değişkenine ilişkin pozitif katsayıların, yol yatırımları ve toplam yatırım payı açısından benzer büyüklüklerde ortaya çıktığı dikkat çekmektedir. Bu durum, ana bulguların yalnızca Newey–West düzeltmesine bağlı olmadığını göstermektedir.

Benzer şekilde, robust OLS tahminleri de ana model sonuçlarıyla büyük ölçüde tutarlıdır. Katsayıların işaretleri korunmakta ve özellikle seçim öncesi döneme ilişkin etkinin yönü değişmemektedir. Anlamlılık düzeylerinde kısmi farklılıklar gözlense de

temel ilişkinin yönü ve yorumu değişmemektedir.

Tablo 6. OLS (Robust) sonuçları (ana örneklem, alternatif ana sonuç)

	(1) Yol payı	(2) Su payı	(3) Toplam yatırım payı
Çekirdek seçim yılı	0,031 (0,042)	-0,002 (0,003)	0,029 (0,043)
Seçim öncesi yıl	0,125** (0,052)	-0,006 (0,004)	0,119* (0,054)
1 yıl gecikmeli İGM oy oranı	0,004 (0,004)	0,000 (0,000)	0,005 (0,004)
Reel bütçe (log)	0,013 (0,116)	-0,018 (0,011)	-0,005 (0,110)
Sabit değer	-0,266 (1,962)	0,311 (0,183)	0,045 (1,875)
Gözlem	14	14	14
R-kare	0,479	0,280	0,459

Not: Bu tabloda robust OLS tahminleri raporlanmıştır. Standart hatalar heteroskedastisite-robust (Huber-White) olarak hesaplanmıştır. Standart hatalar parantez içindedir. Örneklem, ana model örneklemini ile aynıdır (same sample). * $p < 0,10$, ** $p < 0,05$, *** $p < 0,01$

Tüm tahminlerde aynı örneklem setinin (same sample) kullanılması, elde edilen sonuçların yöntemsel tercihlerden kaynaklanan farklılıklar dışında karşılaştırılabilir olmasını sağlamaktadır. Bu yaklaşım, bulguların örneklem değişiminden değil, tahmin yönteminden kaynaklanan etkiler açısından değerlendirilmesine imkân tanımaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Newey–West HAC, klasik OLS ve robust OLS tahminleri arasında elde edilen sonuçların yön açısından tutarlı olduğu görülmektedir. Bu bulgu, yatırım harcamalarının seçim takvimiyle ilişkisine dair ana sonucun farklı tahmin yöntemleri altında da korunduğunu ve bulguların istatistiksel açıdan sağlam bir temele dayandığını göstermektedir.

5.3.3. Alternatif Siyasal Güç Göstergeleri

Çalışmanın ana modellerinde yerel siyasal güç göstergesi olarak, il özel idaresinin bütçe ve yatırım kararlarıyla kurumsal olarak daha doğrudan ilişkili olması nedeniyle il genel meclisi (İGM) seçimlerinde iktidarın oy oranının bir yıl gecikmeli değeri kullanılmıştır. Bu tercih, yatırım kararlarının oluşum süreci ile seçim sonuçlarının bütçeye yansımaları arasında zaman gecikmesi bulunabileceği varsayımına dayanmaktadır.

Elde edilen bulguların kullanılan siyasal güç ölçütüne duyarlı olup olmadığını test etmek amacıyla, sağlamlık analizleri kapsamında alternatif olarak milletvekili (MV) genel seçimlerindeki iktidar oy oranının bir yıl gecikmeli değeri kullanılarak tahminler gerçekleştirilmiştir. Bu yaklaşım, ana modelde kullanılan değişken tanımına alternatif bir ölçüm sunmakta ve bulguların genellenebilirliğini değerlendirmeye imkân tanımaktadır.

Tablo 7. İktidar gücü ölçütü olarak MV oy oranı (Newey-West)

	(1) CORE seçim tanımı	(2) ALL seçim tanımı
Çekirdek seçim yılı	0,031 (0,050)	
Seçim öncesi yıl	0,139* (0,062)	
1 yıl gecikmeli MV oy oranı	-0,001 (0,005)	-0,005 (0,007)
Reel bütçe (log)	-0,043 (0,181)	-0,136 (0,229)
Tüm seçimler tanımı		0,050 (0,049)
Tüm seçimler için seçim öncesi yıl		0,120 (0,066)
Sabit değer	0,978 (3,274)	2,746 (4,195)
Gözlem	12	12

Not: MV oy oranı serisi daha geç başladığı için gözlem sayısı düşmektedir. Bu nedenle ana analizde İGM oy oranı kullanılmıştır. * $p < 0,10$, ** $p < 0,05$, *** $p < 0,01$

Tablo 7’de sunulan sonuçlar incelendiğinde, alternatif siyasal güç göstergesi kullanıldığında da temel bulguların yönünün büyük ölçüde korunduğu görülmektedir. Özellikle seçim öncesi yıl değişkenine ait katsayıların pozitif işaretli olduğu ve ana modelde elde edilen bulgularla uyumlu bir görünüm sergilediği dikkat çekmektedir. Bu durum, yatırım harcamalarının seçim takvimiyle ilişkisine dair ana sonucun kullanılan siyasal güç göstergesinden bağımsız olarak benzer bir örüntü sergilediğine işaret etmektedir. Ana bulguyla yön olarak uyumlu, ancak daha sınırlı örneklem nedeniyle istatistiksel güç düşmektedir.

Bununla birlikte, milletvekili seçimlerine dayalı oy oranı serisinin daha seyrek gözlemler içermesi nedeniyle, bu modellerde kullanılan gözlem sayısının azaldığı görülmektedir. Bu durum, tahminlerin istatistiksel gücünü sınırlayan bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Dolayısıyla, alternatif model sonuçlarının yorumlanmasında bu kısıtın dikkate alınması gerekmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, il genel meclisi seçimlerine dayalı siyasal g göstergesinin ana analizde tercih edilmesi kurumsal açıdan daha uygun bir ereve sunmaktadır. Buna karşılık milletvekili seçimlerine dayalı alternatif ölçüm kullanıldığında da bulguların ynn korunması, elde edilen sonuçların belirli bir değişken tanımına özgü olmadığını ve ampirik bulguların ölçüm tercihlerine karşı dayanıklı olduğunu göstermektedir.

5.4. Bulguların Genel Değerlendirmesi ve Literatürle Karşılaştırma

Bu çalışmada elde edilen ampirik bulgular, Gümüşhane İl zel İdaresi tarafından gerçekleştirilen kamu yatırımlarının seçim takvimiyle ilişkili olarak farklılaşabildiğine işaret etmektedir. Ancak bu ilişkinin, genel bir “seçim dönemi etkisi”nden ziyade özellikle seçim öncesi yıllarda daha belirgin hale geldiği görülmektedir. Bu durum, yatırım harcamalarının zamanlamasının seçim öncesi dönemde yoğunlaşabildiğini göstermektedir.

Çalışmanın bulguları, yatırım harcamalarının bileşimi açısından da farklılaşmaya işaret etmektedir. Özellikle yol yatırımlarının hem bt içindeki payı hem de reel düzeyi açısından seçim öncesi dönemde daha belirgin bir artış sergilediği gözlemlenmiştir. Buna karşılık su yatırımlarına ilişkin bulgular, seçim takvimiyle daha sınırlı bir ilişki ortaya koymaktadır. Bu farklılaşma, yatırım türlerinin seçim süreçlerine verdikleri tepkinin homojen olmadığını göstermektedir.

Yol yatırımlarının seçim öncesi dönemde daha belirgin biçimde artış göstermesi, bu tür yatırımların görece daha görünür olması ve kısa vadede seçmenler tarafından daha kolay algılanabilmesi ile ilişkilendirilebilir. Bu çerçevede elde edilen bulgular, seçim öncesi dönemlerde kamu harcamalarının özellikle görünürlüğü yüksek yatırım kalemleri üzerinden yoğunlaşabileceğine işaret eden literatürle uyumlu bir görünüm sunmaktadır.

Literatürde yer alan politik bt döngüsü yaklaşımı, seçim öncesi dönemlerde kamu harcamalarının artırılabilceğini ne sürmektedir. Bu çalışmada elde edilen bulgular, söz konusu yaklaşım ile uyumlu olmakla birlikte, doğrudan nedensellik iddiası ortaya koymaktan ziyade yatırım harcamalarının seçim takvimiyle eş zamanlı bir değişim sergileyebileceğine işaret etmektedir. Özellikle yatırım payları ve reel yol yatırımı düzeyine ilişkin sonuçlar, seçim öncesi dönemde belirginleşen bir yatırım yoğunlaşmasına işaret etmektedir.

Çalışmada kullanılan alternatif seçim tanımları, siyasal güç göstergeleri ve farklı tahmin yöntemleri altında elde edilen sonuçların yn açısından büyük ölçüde korunması, bulguların belirli bir model spesifikasyonuna bağlı olmadığını göstermektedir. Bununla

birlikte, geniş seçim tanımı altında etkinin zayıflaması, yatırım harcamalarının seçim takvimine duyarlılığının daha çok çekirdek (MV + İGM) seçim çevrimi ile ilişkili olabileceğine işaret etmektedir.

Bu bulgular birlikte değerlendirildiğinde, seçim takviminin yatırım kompozisyonu ve yatırım harcamalarının zamanlaması üzerinde etkili olabileceğine dair ampirik bir çerçeve sunulmaktadır. Bununla birlikte, çalışmada elde edilen sonuçlar yatırım harcamalarının ekonomik sonuçlarını (örneğin büyüme veya istihdam üzerindeki etkilerini) doğrudan ölçmemekte; bu nedenle bulguların ekonomik etkiler bağlamında temkinli yorumlanması gerekmektedir.

Sonuç olarak, Gümüşhane ili örneği üzerinden elde edilen bulgular, il özel idare yatırımlarının seçim öncesi dönemde özellikle belirli yatırım türleri üzerinden yoğunlaşabildiğini göstermekte; bu yönüyle yerel düzeyde kamu harcamalarının zamanlamasına ilişkin literatüre ampirik katkı sunmaktadır.

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

6.1. Araştırma Bulgularının Genel Değerlendirmesi

Bu çalışmada, Gümüşhane İl Özel İdaresi tarafından gerçekleştirilen kamu yatırımlarının seçim takvimiyle ilişkisi, 2008–2023 dönemine ait yıllık veriler kullanılarak analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, yatırım harcamalarının zamanlamasının seçim takvimiyle ilişkili olarak farklılaşabildiğine işaret etmektedir.

Çalışmanın temel bulgusu, yatırım harcamalarındaki artışın genel bir seçim dönemi etkisinden ziyade özellikle seçim öncesi yıllarda daha belirgin hale gelmesidir. Bu durum, yatırım kararlarının seçim yılından çok seçimlere hazırlık sürecinde yoğunlaştığını göstermektedir.

Yatırım türleri itibarıyla değerlendirildiğinde, bu etkinin özellikle yol yatırımları ve toplam yatırım payı üzerinden ortaya çıktığı görülmektedir. Yol yatırımlarının bütçe içindeki payının seçim öncesi yıllarda pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı biçimde arttığı; benzer şekilde toplam yatırım payında da artış yönünde bulgular elde edildiği tespit edilmiştir. Buna karşılık su yatırımlarına ilişkin sonuçlar daha sınırlı olup, seçim takvimiyle güçlü bir ilişki ortaya koymamaktadır.

Reel yatırım düzeylerine ilişkin bulgular, yatırım payları üzerinden elde edilen sonuçları destekler niteliktedir. Özellikle reel yol yatırımı düzeyinde seçim öncesi döneme ilişkin daha belirgin bir artış gözlenmektedir. Bu durum, yatırım paylarındaki artışın yalnızca bütçe içi bir yeniden dağılımdan ibaret olmadığını, en azından yol yatırımları açısından reel harcama hacminde de bir genişlemeye karşılık geldiğini göstermektedir.

Buna karşılık seçim yılına ilişkin bulguların daha zayıf olduğu ve istatistiksel olarak her modelde anlamlı bir etki ortaya koymadığı görülmektedir. Bu durum, yatırım harcamalarındaki değişimin doğrudan seçim yılına değil, daha çok seçim öncesi döneme özgü olduğunu göstermektedir.

Çalışmada kullanılan alternatif seçim tanımları, farklı siyasal güç göstergeleri ve çeşitli tahmin yöntemleri altında elde edilen sonuçların yön açısından büyük ölçüde korunması, bulguların metodolojik açıdan tutarlı olduğunu göstermektedir. Özellikle seçim öncesi yıl etkisinin farklı modelleme tercihlerinde devam etmesi, elde edilen ilişkinin belirli bir model spesifikasyonuna özgü olmadığını ortaya koymaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, bu çalışmanın bulguları, il özel idare yatırımlarının özellikle seçim öncesi yıllarda belirli yatırım türleri üzerinden yoğunlaşabildiğini göstermekte; bu yönüyle kamu yatırımlarının zamanlamasının seçim takvimiyle ilişkili olabileceğine dair ampirik bir çerçeve sunmaktadır.

6.2. İl Özel İdare Harcamalarının Ekonomik ve Politik Boyutları

Bu çalışmada elde edilen bulgular, il özel idareleri tarafından gerçekleştirilen yatırım harcamalarının zamanlaması ve bileşimi açısından seçim takvimiyle ilişkili olarak farklılaşabildiğine işaret etmektedir. Gümüşhane İl Özel İdaresi örneği üzerinden yapılan analizler, kamu yatırımlarının yalnızca yerel hizmet sunumunun bir aracı olmadığını; aynı zamanda seçim çevrimine duyarlı biçimde şekillenebilen bir harcama yapısı sergileyebildiğini göstermektedir.

Ekonomik boyut açısından değerlendirildiğinde, çalışmada doğrudan büyüme, istihdam veya gelir düzeyi gibi makroekonomik göstergeler ölçülmemekle birlikte, yatırım harcamalarının bileşimi ve reel düzeyine ilişkin bulgular dolaylı bazı çıkarımlara imkân tanımaktadır. Özellikle seçim öncesi yıllarda yol yatırımlarında gözlenen reel artışlar, yerel düzeyde kısa vadeli ekonomik hareketlilik yaratma potansiyeline sahip olabilir. Bununla birlikte bu sonuçlar, yatırım harcamalarının ekonomik etkilerini doğrudan kanıtlamakta değil, bu tür etkilerin ortaya çıkabileceğine dair dolaylı bir çerçeve sunmaktadır.

Yatırım türleri arasındaki farklılaşma da bu bağlamda önem taşımaktadır. Yol yatırımlarının seçim öncesi dönemde daha belirgin biçimde artması, bu tür yatırımların görece daha hızlı uygulanabilir olması ve kısa vadede daha görünür sonuçlar doğurabilmesi ile ilişkilendirilebilir. Buna karşılık su yatırımlarının daha sınırlı tepki vermesi, bu yatırım kaleminin daha uzun vadeli planlama ve teknik gereklilikler çerçevesinde şekillendiğine işaret etmektedir. Bu durum, yatırım türlerinin ekonomik sonuçlarının da zamanlama ve görünürlük açısından farklılaşabileceğini düşündürmektedir.

Politik boyut açısından bakıldığında ise, bulgular yatırım harcamalarının özellikle seçim öncesi yıllarda yoğunlaşabildiğini göstermektedir. Bu durum, il özel idare harcamalarının seçim çevrimine duyarlı biçimde zamanlanabildiğine işaret etmektedir. Seçim yılına ilişkin etkilerin daha zayıf olması, yatırım kararlarının doğrudan seçim yılı yerine seçim öncesi dönemde şekillendiğini ortaya koymaktadır.

Ayrıca yatırım türlerinin politik boyut açısından da farklılaştığı görülmektedir. Yol yatırımlarının seçim öncesi dönemde daha belirgin artış göstermesi, bu yatırımların

seçmenler tarafından daha kolay gözlemlenebilmesi ve kısa vadede doğrudan fayda sağlayabilmesi ile ilişkilendirilebilir. Buna karşılık su yatırımlarının daha sınırlı tepki vermesi, politik görünürlüğün yatırım kararlarının zamanlaması üzerindeki rolüne işaret etmektedir.

Ekonomik ve politik boyut birlikte değerlendirildiğinde, il özel idare yatırımlarının seçim öncesi dönemde hem yatırım kompozisyonu hem de zamanlama açısından farklılaşabildiği görülmektedir. Bu bulgular, kamu harcamalarının yalnızca teknik ve mali gereklilikler çerçevesinde değil, aynı zamanda seçim çevrimine duyarlı bir biçimde şekillenebileceğine dair ampirik bir çerçeve sunmaktadır.

Sonuç olarak, il özel idare harcamalarının ekonomik ve politik boyutları, yatırım kararlarının zamanlaması ve bileşimi üzerinden dolaylı biçimde ortaya çıkmaktadır. Bu durum, yatırım planlama süreçlerinde uzun vadeli ekonomik öncelikler ile kısa vadeli zamanlama tercihleri arasındaki ilişkinin dikkatle değerlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

6.3. Ekonomik Politika Önerileri

Bu çalışmada elde edilen bulgular, il özel idareleri tarafından gerçekleştirilen yatırım harcamalarının seçim takvimiyle ilişkili olarak zamanlama ve bileşim açısından farklılaşabildiğine işaret etmektedir. Özellikle seçim öncesi yıllarda yol yatırımlarının bütçe içindeki payında ve reel düzeyinde gözlenen artışlar, yatırım kararlarının kısa vadeli zamanlama etkilerine duyarlı olabildiğini göstermektedir. Bu çerçevede, elde edilen ampirik bulgular doğrultusunda aşağıdaki politika önerileri geliştirilebilir.

6.3.1. Yatırım Kompozisyonunun Dengelenmesine Yönelik Öneriler

Çalışmada gözlenen seçim öncesi yıllarda yol yatırımlarının belirgin biçimde yoğunlaştığı bulgusu, yatırım kompozisyonunun dönemsel olarak dengesizleşebildiğine işaret etmektedir (bkz. Tablo 2 ve 3). Bu durum, kamu kaynaklarının belirli yatırım türlerine kısa vadeli olarak yönelmesi riskini ortaya çıkarmaktadır.

Bu bulgu, il özel idarelerinin yatırım programlarında sektörler arası dengeyi gözeten bir planlama yaklaşımının güçlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Özellikle su, altyapı ve uzun vadeli teknik yatırımların seçim takviminden bağımsız olarak sürdürülebilir bir çerçevede ele alınması, yatırım kompozisyonunun daha dengeli bir yapıya kavuşmasına katkı sağlayabilir.

6.3.2. Çok Yıllı Bütçeleme ve Planlama Yaklaşımının Güçlendirilmesi

Çalışmada elde edilen bulgular, yatırım harcamalarının özellikle seçim öncesi yıllarda yoğunlaştığını ve zamanlama açısından seçim takvimine duyarlı bir yapı sergilediğini göstermektedir. Bu durum, yatırım kararlarının kısa vadeli dönemsel etkilerle şekillenebildiğine işaret etmektedir.

Bu bulgu, il özel idarelerinde çok yıllık bütçeleme ve yatırım planlama mekanizmalarının güçlendirilmesine yönelik bir politika ihtiyacına işaret etmektedir. Orta ve uzun vadeli yatırım planlarının kurumsal olarak daha bağlayıcı hale getirilmesi, yatırım kararlarının dönemsel dalgalanmalardan daha az etkilenmesine katkı sağlayabilir.

6.3.3. Reel Bütçe İstikrarının Sağlanmasına Yönelik Önlemler

Analizlerde 2022 yılına ilişkin belirgin bir kırılma gözlenmesi ve bu yılın modele dâhil edilen kukla değişken aracılığıyla anlamlı bir etki ortaya koyması, kamu yatırımlarının makroekonomik dalgalanmalardan önemli ölçüde etkilenebildiğini göstermektedir.

Bu bulgu, il özel idare bütçelerinde reel istikrarın sağlanmasına yönelik politika araçlarının önemine işaret etmektedir. Özellikle yüksek enflasyon ve bütçe belirsizliklerinin yaşandığı dönemlerde yatırım programlarının ani değişimlerden korunmasına yönelik mali çerçevelerin geliştirilmesi, kamu yatırımlarının sürdürülebilirliğini artırabilir.

6.3.4. Yatırım Kararlarında Şeffaflık ve Hesap Verebilirliğin Artırılması

Çalışmada elde edilen bulgular, yatırım harcamalarının zamanlamasının seçim takvimiyle ilişkili olabileceğini göstermektedir. Bu durum, yatırım karar süreçlerinin kamuoyu tarafından izlenebilirliğinin önemini artırmaktadır.

Bu çerçevede, il özel idarelerinin yatırım karar süreçlerinde şeffaflık ve hesap verebilirlik mekanizmalarının güçlendirilmesi, kaynak tahsisinin daha nesnel kriterlere dayandırılmasına katkı sağlayabilir. Yatırım önceliklerinin açık ve ölçülebilir kriterler çerçevesinde belirlenmesi, dönemsel etkilerin sınırlandırılmasına yardımcı olabilir.

6.4. Kurumsal ve Yönetmelik Politikası Önerileri

Bu çalışmada elde edilen bulgular, il özel idareleri tarafından gerçekleştirilen yatırım harcamalarının zamanlaması ve bileşiminin seçim takvimiyle ilişkili olarak farklılaşabildiğine işaret etmektedir. Özellikle seçim öncesi yıllarda yatırım harcamalarının belirli kalemlerde yoğunlaşması, bütçe karar süreçlerinde kurumsal yapı

ve yönetsel denge mekanizmalarının önemini ortaya koymaktadır. Bu çerçevede, yatırım karar süreçlerinin daha dengeli, öngörülebilir ve şeffaf bir yapıya kavuşturulmasına yönelik aşağıdaki kurumsal ve yönetsel öneriler geliştirilebilir.

6.4.1. İl Genel Meclisinin Bütçe Sürecindeki Rolünün Güçlendirilmesi

Çalışmada gözlenen yatırım harcamalarının seçim öncesi yıllarda yoğunlaşabildiği bulgusu, bütçe sürecinde karar alma mekanizmalarının dönemsel etkilerden etkilenebildiğine işaret etmektedir. İl özel idarelerinde bütçe ve yatırım programlarının onaylanmasında merkezi bir rol üstlenen il genel meclisinin, bu süreçte dengeleyici ve denetleyici işlevinin güçlendirilmesi önem taşımaktadır.

Bu bulgu, il genel meclisinin yatırım önceliklerini değerlendirirken kısa vadeli dönemsel etkiler yerine orta ve uzun vadeli ihtiyaçları gözeten bir yaklaşım geliştirmesi gerektiğine işaret etmektedir. Bu kapsamda, bütçe görüşmelerinde yatırım projelerinin teknik gerekçelerinin, mali sürdürülebilirliklerinin ve bölgesel ihtiyaçlarla uyumunun daha sistematik biçimde değerlendirilmesi önerilmektedir.

6.4.2. Merkezi Yönetim ve Mevzuata Yönelik Öneriler

İl özel idarelerinin mali ve yönetsel kapasitesi, büyük ölçüde merkezi yönetimle olan ilişkiler ve mevcut mevzuat çerçevesi tarafından şekillenmektedir. Bu nedenle merkezi yönetim düzeyinde il özel idarelerinin yatırım planlama ve bütçe uygulamalarını yönlendiren kurumsal çerçevenin güçlendirilmesi önem taşımaktadır. Merkezi denetim mekanizmalarının, il özel idarelerinin yatırım kararlarına rehberlik edecek biçimde yapılandırılması, kaynak kullanımında etkinliği artırabilir.

Mevzuat düzeyinde, il özel idarelerinin çok yıllık yatırım planlamasını destekleyen düzenlemelerin güçlendirilmesi, yatırım kararlarının kısa vadeli siyasal etkilerden arındırılmasına katkı sağlayacaktır. Yatırım programlarının orta ve uzun vadeli kalkınma hedefleriyle uyumlu biçimde hazırlanmasını teşvik eden yasal düzenlemeler, yatırım harcamalarının sürdürülebilirliğini artıracaktır.

Bu bağlamda, yatırım programlarının hazırlanma sürecinin daha şeffaf hale getirilmesi, projelerin seçim takvimiyle ilişkili zamanlamasının daha açık biçimde izlenebilmesini sağlayabilir. Yatırım kararlarının gerekçelerinin kamuoyuyla paylaşılması ve gerçekleşme sonuçlarının düzenli olarak raporlanması, hesap verebilirliği güçlendirecektir.

Ayrıca merkezi yönetim tarafından sağlanan mali kaynakların dağıtımında performans ve ihtiyaç temelli kriterlerin daha belirleyici hâle getirilmesi, il özel idareleri

arasında kaynak kullanımında etkinliği ve adaleti güçlendirebilir. Bu yaklaşım, il özel idarelerinin yatırım kararlarında yalnızca harcama düzeyine değil, harcamaların sonuçlarına odaklanmasını teşvik edecektir.

Son olarak, merkezi yönetim ile il özel idareleri arasındaki koordinasyonun güçlendirilmesi, yatırım projelerinin planlama ve uygulama aşamalarında yaşanabilecek yetki ve sorumluluk karmaşasını azaltacaktır. Kurumsal iş birliğinin güçlendirilmesi, il özel idare yatırımlarının hem ekonomik hem de yönetsel açıdan daha etkin biçimde hayata geçirilmesine katkı sağlayacaktır.

6.5. Çalışmanın Katkıları ve Sınırlılıkları

Bu çalışma, il özel idareleri tarafından gerçekleştirilen kamu yatırımlarının seçim takvimiyle ilişkisini yerel düzeyde ele alarak literatüre çeşitli açılardan katkı sunmaktadır. Çalışmanın en önemli katkılarından biri, kamu harcamaları ile seçim süreçleri arasındaki ilişkinin merkezi yönetim düzeyinin ötesine taşınarak il özel idareleri özelinde incelenmesidir. Bu yönüyle çalışma, yerel yönetimler literatürüne ampirik bir katkı sağlamaktadır.

Çalışmanın bir diğerkatksı, yatırım harcamalarının bütçe içindeki payları ile reel yatırım düzeylerini birlikte analiz ederek yatırım davranışının hem kompozisyon hem de hacim boyutunu değerlendirmesidir. Bu yaklaşım, yatırım artışlarının yalnızca bütçe içi yeniden dağılımdan mı yoksa reel harcama genişlemesinden mi kaynaklandığını ayırt etme imkânı sunmaktadır.

Bu bağlamda özellikle vurgulanması gereken bir nokta, çalışmanın ekonomik etkileri doğrudan çıktı değişkenleri (örneğin büyüme, istihdam veya gelir düzeyi) üzerinden değil, yatırım kompozisyonu ve reel yatırım düzeyleri üzerinden dolaylı olarak değerlendirmesidir. Bu durum, elde edilen bulguların yorumlanmasında temkinli olunmasını gerektirmektedir.

Metodolojik açıdan, farklı seçim tanımları, alternatif siyasal güç göstergeleri ve çeşitli tahmin yöntemlerinin kullanılması, elde edilen bulguların duyarlılığını değerlendirme imkânı sunmaktadır. Özellikle çekirdek seçim tanımına dayalı modellerde seçim öncesi yıl etkisinin korunması, bulguların belirli bir yöntem tercihine bağılı olmadığını göstermektedir.

Bununla birlikte çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Öncelikle analiz yalnızca Gümüşhane ili örneği ile sınırlı olup, bulguların diğerkil özel idarelerine genellenebilirliği kısıtlıdır. İkinci olarak, veri setinin yıllık frekansta olması, daha kısa dönemli dinamiklerin ve zamanlama etkilerinin daha ayrıntılı biçimde incelenmesini

sınırlandırmaktadır. Üçüncü olarak, örneklem büyüklüğünün sınırlı olması, tahminlerin istatistiksel gücünü kısmen azaltan bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Son olarak, çalışmada yerel ekonomik sonuçlar doğrudan ölçülmemekte; bu nedenle kamu yatırımlarının ekonomik etkilerine ilişkin değerlendirmeler dolaylı göstergeler üzerinden yapılmaktadır.

Sonuç olarak, bu çalışma, belirtilen sınırlılıklarına rağmen il özel idareleri düzeyinde kamu yatırımları ile seçim süreçleri arasındaki ilişkiye dair ampirik bir çerçeve sunmakta ve gelecekte yapılacak çalışmalar için yeni araştırma alanlarına işaret etmektedir.

6.6. Gelecek Araştırmalar İçin Öneriler

Bu çalışmada elde edilen bulgular, il özel idareleri tarafından gerçekleştirilen kamu yatırımlarının seçim takvimiyle ilişkisini ortaya koymakta; aynı zamanda konuya ilişkin gelecekte yapılacak araştırmalar için çeşitli genişleme alanlarına işaret etmektedir. Bu çerçevede, mevcut çalışmanın kapsamı dikkate alındığında, aşağıdaki yönlerde yapılacak araştırmaların literatüre katkı sağlayabileceği değerlendirilmektedir.

Öncelikle, bu çalışmanın tek bir il özelinde gerçekleştirilmiş olması, benzer analizlerin farklı illeri kapsayacak biçimde genişletilmesi gereğini ortaya koymaktadır. Birden fazla ili içeren panel veri analizleri, yatırım harcamaları ile seçim süreçleri arasındaki ilişkinin zaman ve mekân boyutunu birlikte ele alarak daha genel sonuçlara ulaşılmasına imkân tanıyacaktır. Bu tür çalışmalar, elde edilen bulguların genellenebilirliğinin test edilmesi açısından önemli bir genişleme alanı sunmaktadır.

İkinci olarak, daha ayrıntılı veri setlerinin kullanılması, kamu yatırımlarının yerel düzeydeki etkilerinin daha hassas biçimde analiz edilmesine katkı sağlayacaktır. İlçe ve köy düzeyinde elde edilecek yatırım verileri, yatırım harcamalarının mekânsal dağılımını ve yerel farklılaşmaları ortaya koyarak, seçim takvimi ile yatırım davranışı arasındaki ilişkinin daha ayrıntılı biçimde incelenmesine imkân tanıyabilir.

Üçüncü olarak, gelecekte yapılacak çalışmaların kamu yatırımlarının ekonomik sonuçlarını doğrudan ölçen değişkenlerle genişletilmesi önem taşımaktadır. İstihdam, göç hareketleri, firma sayısı, gelir düzeyi ve tarımsal verim gibi ekonomik çıktı göstergelerinin modele dâhil edilmesi, kamu yatırımlarının ekonomik etkilerinin daha kapsamlı biçimde değerlendirilmesine katkı sağlayacaktır. Bu tür analizler, mevcut çalışmada dolaylı olarak ele alınan ekonomik boyutun daha doğrudan test edilmesine imkân tanıyacaktır.

Son olarak, kamu yatırımlarının yalnızca seçim takvimiyle değil, makroekonomik koşullar, merkezi yönetim politikaları ve mali kısıtlar gibi diğer belirleyicilerle birlikte ele alındığı çok boyutlu analizlerin geliştirilmesi, il özel idarelerinin yatırım davranışının daha bütüncül bir çerçevede anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, bu çalışma belirli bir veri ve yöntem çerçevesinde yatırım harcamalarının seçim süreçleriyle ilişkisine odaklanmakta; önerilen bu genişleme alanları ise söz konusu ilişkinin farklı boyutlarının daha ayrıntılı biçimde incelenmesine yönelik doğal bir araştırma gündemi sunmaktadır.

KAYNAKÇA

- Acar, A. (2019). Avrupa yerel yönetimler özerklik şartı ve Türkiye'ye yansımaları. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 277-293. <https://izlik.org/JA86NN63ZW>
- Agun, B. H. (2017). Türkiye’de eğitim hizmetinin yönetimler arası bölüşümünün değerlendirilmesi (2006-2015): Hizmet çakışması mı?. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 9(1), 1-17. <https://izlik.org/JA53WC82RY>
- Ağcakaya, S., Onur, S., ve Efe, O. (2024). Türkiye’de yerel yönetimlerin mali özerkliklerinin belediye gelirleri açısından değerlendirilmesi. *Kamu Ekonomisi ve Kamu Mali Yönetimi Dergisi*. <https://izlik.org/JA27CE76AN>
- Aka, V., ve Güngör, F. (2018). Çocuklara yönelik yerel yönetim uygulamaları: Esenler Belediyesi örneği. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(17), 187-214. <https://izlik.org/JA87ZZ66FY>
- Akbey, F. (2020). Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminde bütçe hakkı ve kanunu. *International Journal of Public Finance*, 5(1), 1-26. <https://doi.org/10.30927/ijpf.676534>
- Akbulut, M. U. F. (2018). 5302 sayılı yasanın yerelleşme bağlamında değerlendirilmesi. *R&S-Research Studies Anatolia Journal*, 1(2), 352-357. <https://doi.org/10.33723/rs.440381>
- Akçacı, T., ve Kocağ, E. K. (2014). Politik konjktür çerçevesinde türkiye de anayasal iktisat gerekliliği. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (42). <https://izlik.org/JA86TK99SK>
- Akdoğan, İ., ve Akdoğan, T. (2024). Esnek bütçe kısıtı sorunsalı: Türkiye yerel yönetimleri örneği. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 14(1), 235-254. <https://doi.org/10.48146/odusobiad.1249415>
- Akyıldız, S. (2024). *Türkiye’de seçim ekonomilerinin makroekonomik değişkenler üzerindeki etkisi* [Yayınlanmış doktora tezi]. Harran Üniversitesi.
- Akyıldız, S., ve İnan, M. (2024a). Türkiye’de 1980 sonrası genel seçimlerin makroekonomik değişkenler üzerindeki etkisi. *Econharran*, 8(13), 1-20. <https://izlik.org/JA34JN57EY>
- Akyıldız, S., ve İnan, M. (2024b). Türkiye’de genel seçim dönemlerinde politik konjonktürel dalgalanmaların incelenmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi*

- ve *İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 26(2), 305-317.
<https://doi.org/10.33707/akuiibfd.1521646>
- Alkan, F., ve Yıldız, F. (2016). Kamu kurumlarının bütçeleme süreçlerinde bireylerin bütçe algısı üzerine bir araştırma. *Ejovoc (Electronic Journal of Vocational Colleges)*, 6(2), 54-66. <https://izlik.org/JA26SX23AY>
- Altunöz, U. (2013). Kamu kesimi iç borçlanmasının özel yatırım harcamaları üzerinde etkisi: Türkiye örneği. *Uludağ Journal of Economy ve Society/Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 32(2).
<https://acikerisim.uludag.edu.tr/items/ac48b521-ddb0-4da5-85b7-07bc23c56c19>
- Arslan, D. Y. (2017). Yerel yönetimlerin acele kamulaştırma yetkisine bir bakış. *Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi*, 1(2), 1-18.
<https://izlik.org/JA48SG46AX>
- Arslan, E. (2019). Fransa’da ve Türkiye’de yerelleşme politikaları: İl özel idareleri ve büyükşehir Belediyeleri üzerinden karşılaştırmalı bir değerlendirme. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 28(3), 43-71.
- Arslan, E., ve Çetiner, T. (2021). Bölgesel kalkınmada yerel yönetimlerin rolü: Konya örneği. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi (AKAD)*, 13(24), 89-103.
<https://doi.org/10.20990/kilisiibfakademik.883281>
- Babahanoğlu, N. (2020). Kamu mali yönetiminde reform bağlamında kamu harcama prosedürü ve mülki idare amirlerinin değişen rolleri. *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 114-130. <https://izlik.org/JA89BL76LR>
- Balyemez, A. S. (2018). Seçimlerin kamu maliyesi üzerindeki etkileri ve 2018 seçimleri. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(04), 161-196.
<https://izlik.org/JA83XW93NH>
- Başcı, E. S., ve Başcı, G. (2022). Şehir endeksleri ile seçilmiş yerel istatistikler arasındaki ilişkinin tespiti. *Malatya Turgut Özal Üniversitesi İşletme ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 117-127. <https://izlik.org/JA23JP96ZP>
- Batal, S., ve Koç, B. (2022). Pandemi sürecinde dezavantajlı gruplar için sunulan sosyal politikalar: Üsküdar Belediyesi örneği. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(3), 1398-1411. <https://izlik.org/JA82JY53GE>
- Bektaş, N. B., ve Çetinkaya, Ö. (2021). Bütçe yönetimi kavramı ve Türkiye’de bütçe yönetiminin başarısının değerlendirilmesi. *International Journal of Public Finance*, 6(2), 233-262. <https://doi.org/10.30927/ijpf.1001036>

- Belli, A. (2017). Yeni kamu yönetimi anlayışı bağlamında yerinden yönetimin ve yerel yönetimlerin değerlendirilmesi. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi (AKAD)*, 9(16), 101-118. <https://doi.org/10.20990/kilisiibfakademik.288096>
- Berkün, S. (2017). Türkiye’de sosyal belediyecilik anlayışı. *Şarkiyat*, 9(2), 582-598. <https://doi.org/10.26791/sarkiat.331199>
- Candan, E. (2012). Kamu mali yönetim ve kontrol sisteminin kurumsal aktörleri: işlevsel ve yapısal bir analiz (I). *Denetişim*, (9), 33-54. <https://izlik.org/JA83ER34KK>
- Çağdaş, T. (2011). Türkiye’de yerel yönetimlerde idari özerklik. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 30(1), 391-416. <https://izlik.org/JA35PZ74BS>
- Çakmak, H. K., ve Erden, L. (2005). Türkiye’de yerel kalkınma ve devletin rolü: bir yöresel panel veri analizi. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 23(2), 13-32. <https://izlik.org/JA79SP25BK>
- Çalışkan, A., Kaya, P. B., ve Malak, M. (2020). Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin bütçe sürecine etkisi. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(3), 721-736. <https://izlik.org/JA23SU36KX>
- Çayır, M. (2020). Kamu yatırımlarının gayri safi yurtiçi hâsıla üzerindeki etkisi: Artvin ili örneği. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 28(1), 125. <https://doi.org/10.18657/yonveek.798531>
- Çetin, S. (2009). Yerel yönetim birimi olarak Türkiye’de il özel idareleri. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (25). <https://izlik.org/JA89HT68AJ>
- Çetin, Z. Ö. (2015). Türkiye’de İl Özel İdaresi sisteminin dönüşümü ve 6360 sayılı kanunun dönüşüme etkileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20(2), 247-266. <https://izlik.org/JA25NN32BT>
- Çiçek, Y. (2014). Geçmişten günümüze Türkiye’de yerel yönetimler. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 53-64. <https://izlik.org/JA65AZ72PF>
- Çinkılıç, R., ve Uğur, A. A. (2023). Yerel yönetim harcamalarında performans yönetimi: büyükşehir statüsünde 30 il yerel yönetim örneği. *Fiscaeconomia*, 7(2), 1259-1290. <https://doi.org/10.25295/fsecon.1198335>
- Dal, S. (2016). *İl özel idarelerinin mevcut durumu, sorunları ve geleceği üzerine bir uygulama* [Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi].
- Dayar, H., ve Uluten, M. E. (2019). Katılımcı bütçe uygulamasının etkinliği: Uşak İl Özel İdaresi örneği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(4), 299-320. <https://doi.org/10.18037/ausbd.668658>

- Demircan, E. (2015). Kamu mali yönetimindeki değişim trendinin dış ticaret politikasına etkileri. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (24). <https://izlik.org/JA98JP32UB>
- Demirel, S. (2014). Yeni yönetimin ana unsurları: yerelleşme, demokratikleşme ve İl Özel İdaresi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 173-187. <https://izlik.org/JA97UJ98RN>
- Dileyici, D., ve Özkıvrak, Ö. (2010). Bütçe anlayışındaki değişim süreci: Denk bütçe ilkesinin erozyonu ve açık bütçe politikası. *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, 2(1). <https://izlik.org/JA98HW83PF>
- Dinç, Y. D., ve Yılmaz, V. (2022). Türkiye’de cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin yasama, yürütme, yargı organları ile taşra ve yerel yönetimlere etkilerinin değerlendirilmesi. *Ombudsman Akademik*, 8(16), 167-213. <https://izlik.org/JA77BU86TJ>
- Duran, A. (2009). Geçmişten günümüze il özel idareleri ve geleceği. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Sivas.
- Duran, O., ve Duran, A. Y. (2014). İl Özel İdaresi mallarının haczi. *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 9(2), 61-103. <https://izlik.org/JA36CX63HJ>
- Erdoğan, Ö. (2016). Günümüzde belediyelerin sürdürülebilir kent-içi ulaşım (toplu taşımacılık) ile ilgili görev ve sorumlulukları. *Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu Dergisi*, (44). <https://izlik.org/JA23RF38LR>
- Ergen, Z. (2016). Kamu mali yönetiminde yeniden yapılanma: muhasebe-i umumiye kanunundan 5018 sayılı kanuna bütçe ve harcama usullerinde dönüşüm. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 8(1), 46-58. <https://izlik.org/JA89PC45UE>
- Ergül, B. (2012). *Türkiye de il özel idareleri ve planlama yetkileri*. [Yayınlanmış yüksek lisans tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi].
- Erhan, G. (2007). *İl özel idarelerinde yeniden yapılanma ile il özel idarelerinin mahalli idare içindeki yeri* [Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi].
- Eyidiker, U. (2019). Osmanlı Ve Türkiye’nin yerel yönetim geleneğinde il özel idarelerinin işlev sorunu. *Atlas Journal*, 5(17), 96-111. <https://doi.org/10.31568/atlas.285>
- Gençkaya, Ö. F., ve Bakırcı, E. (2022). Türkiye’de seçim coğrafyası: 24 haziran 2018 seçimleri üzerine ilçe temelli bir analiz. *Yasama Dergisi*, (46), 73-112. <https://izlik.org/JA69UZ75SB>

- Gökbunar, R., ve Cansız, H. (2003). Türk mali yönetiminin şeffaflık düzeyinin artırılmasına yönelik öneriler. *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(1), 253-273. <https://izlik.org/JA79FU48SW>
- Gönüllü, G. (2022). Türkiye’de yerel yönetimlerin çevresel harcamaları: 1x. ve x. beş yıllık kalkınma planları çerçevesinde bir değerlendirme. *Ombudsman Akademik*, 8(16), 129-166. <https://izlik.org/JA56FC99DJ>
- Görün, M. (2006). Yerel demokrasi ve katılım: İzmir, Konya ve Ağrı il genel meclis üyeleri üzerinde bir araştırma. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 4(2), 159-184. <https://izlik.org/JA89GP29TU>
- Gözler, K. (2018). Mahalli idareler hukuku. *Bursa: Ekin Yayınevi*. <https://www.idare.gen.tr/mih-secki.pdf>
- Güler, E., ve Önder, Ö. (2021). İl özel idarelerinin yerel yönetim sistemindeki yeri ve geleceği üzerine bir alan çalışması: Bartın İl Özel İdaresi örneği. *Giresun Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 7(2), 327-344. <https://doi.org/10.46849/guiibd.874327>
- Güler, M. (2010). İl özel idaresinin gelir yapısının “yönetimlerarası gelir bölüşümü” açısından değerlendirilmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(1), 263-284. <https://izlik.org/JA54UT79PH>
- Günel, A., Avtur, S., ve Dernek, K. O. (2014). 6360 sayılı yasanın yerelleşme bağlamında değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(3), 55-70. <https://izlik.org/JA29BF97PE>
- Güneş, M. (2014). Kamu hizmetlerinde çoğulculuğun kimlikle inşası. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 8(2), 95-116. <https://izlik.org/JA42SJ38PM>
- İlhan, K., ve Özden, Y. (2023). Türkiye’de taşra teşkilatıyla yerel yönetimler arasındaki güç dengesi: cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi çerçevesinde bir değerlendirme. *Ekonomi İşletme Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 9(2-1), 425-441. <https://izlik.org/JA68SP65KR>
- Kara, M., ve Görün, M. (2008). Kırsal kalkınmada il özel idarelerinin, köylere hizmet götürme birliklerinin ve ilçe yönetimlerinin rolü ve bazı uygulamalar. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(1), 411-433. <https://izlik.org/JA98UD76CE>
- Karabulut, K., Polat, D. ve Bakkal, H. (2010). Özel idarelerin il ekonomilerindeki yeri ve önemi üzerine bir uygulama. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 21(2), 67-93. <https://izlik.org/JA89AP66JN>

- Karakaya, O. (2025). İl özel idarelerinin etkinliğinin ölçümü. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 34(2), 51-88. <https://izlik.org/JA55RR99KW>
- Karakılçık, Y. ve Küçük, Ü. (2019). Kamu-Özel ortaklığının yerel yönetimlerde uygulanabilme olanakları üzerine bir değerlendirme. *Adam Academy Journal of Social Sciences*, 9(1), 139-177. <https://doi.org/10.31679/adamakademi.530157>
- Karan, S., ve Beşel, F. (2024). Kesin hesap kanunu ve tamamlayıcı ödenek üzerine bir değerlendirme. *Maliye Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 1-20. <https://izlik.org/JA85FF37KU>
- Karasoy, H. A. (2019). Gelişmekte olan ülkelerde açık yönetim bağlamında açık bütçe süreci. *Uluslararası Afro-Avrasya Araştırmaları Dergisi*, 4(7), 23-35. <https://izlik.org/JA45KY53ZC>
- Kaya, R. (2025). Yerel yönetim birimi olarak il özel idareleri: seçim beyannameleri üzerinden içerik analizi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 14(3), 1728-1753. <https://doi.org/10.15869/itobiad.1609005>
- Kaymakçı, R. (2020). Politik konjonktür hareketlerin kamu harcamaları üzerindeki etkisi: 1980 sonrası dönem. *Vergi Raporu*, 249, (122-147).
- Kıratoğlu, E. (2024). Bütçenin yüzyılı: Cumhuriyetten günümüze bütçe politikaları. *JOEEP: Journal of Emerging Economies & Policy*, 9(1), 21-34. <https://izlik.org/JA72GS56MD>
- Koç, T. H., Ertılav, A., ve Lamba, M. (2024). Tarihsel ve yapısal olarak Türkiye'de il özel idareleri. *Oğuzhan Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 137-152. <https://doi.org/10.55580/oguzhan.1558650>
- Koçak, B., ve Sadıç, V. (2020). Türkiye'de avrupa yerel yönetimler özerklik şartı çerçevesinde merkezi yönetim-yerel yönetim ilişkileri: il özel idaresi. *EKEV Akademi Dergisi*, (84), 143-160. <https://izlik.org/JA49BY63JR>
- Koçak, S. Y., ve Kavsara, V. (2012). 5302 sayılı kanun sonrasında il özel idarelerinde yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 10(20), 61-92. <https://izlik.org/JA76JF66YT>
- Kurt, N. (2024). Kentsel ihtiyaçların karşılanmasında belediyelerin önceliklendirme yaklaşımları: Sakarya Büyükşehir Belediyesi örneği. *Journal of Political Administrative & Local Studies*, 7(2), 72-92. <https://izlik.org/JA34RF57LZ>
- Konak Kuruçelik, S., ve Berber, M. (2024). Politik konjonktür teorileri; geleneksel fırsatçı model türkiye uygulaması (2003-2019). *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(1), 254-268. <https://izlik.org/JA29AW32GK>

- Mecek, M., ve Atmaca, Y. (2020). Yerel yönetimlerin idari yapısına ilişkin mevzuat analizi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(76), 2068-2087. <https://doi.org/10.17755/esosder.735143>
- Nacar, B. (2021). Türkiye’de mahalli idareler bütçe harcamalarından kimler faydalıyor? (2006-2020). *Journal of Life Economics*, 8(4), 475–483. <https://doi.org/10.15637/jlecon.8.4.07>
- Ökmen, M., ve Demir, F. (2011). Türkiye’de il özel idareleri: Melez bir yerel yönetim modeli. *Beşinci Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 21-23.
- Önen, S. M., ve Eken, İ. (2016). Yerel yönetimler üzerinde uygulanan idari vesayet yetkisinin irdelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(56). <https://doi.org/10.17755/esosder.55146>
- Özalp, S. S. (2018). Küreselleşme-Yerelleşme bağlamında 6360 sayılı yasanın il özel idareleri üzerindeki etkisi. *Turkish Studies (Elektronik)*. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.13521>
- Özgür, E. A. (2022). BM sürdürülebilir kalkınma amaçları çerçevesinde, Edirne belediyesi ve Edirne il özel idaresi 2015-2019 ve 2020-2024 stratejik planlarının değerlendirilmesi. *Kalite ve Strateji Yönetimi Dergisi*, 2(2), 127-162. <https://izlik.org/JA46CM65BB>
- Savaşan, F., ve Dursun, İ. (2006). Türkiye’de yerel düzeyde politik konjonktürel devreler. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(2), 191-208. <https://izlik.org/JA66PG78NG>
- Seymen, S. (2011). *İl özel idaresi ve mikro kredi uygulamaları: Kocaeli İl Özel İdaresi örneği*. [Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Kocaeli Üniversitesi].
- Sezgin, Ş. (2007). Türkiye’de politik konjonktürel dalgalanmalar: 1950-2003 dönemi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 62(02), 135-154. https://doi.org/10.1501/SBFder_0000002022
- Sezgin, Ş., ve Sezgin, S. (2017). Politik bütçe döngüleri ve Türkiye’de seçimler. *Journal of Life Economics*, 4(2), 17-34. <https://izlik.org/JA59UX73JD>
- T.C. İçişleri Bakanlığı. (2026). *Özel idare*. İçişleri Bakanlığı. Erişim tarihi: 30 Ocak 2026, <https://www.icisleri.gov.tr/illeridaresi/ozel-idare1>
- Tekbaş, M. (2019). Kamu harcamalarının ekonomik büyüme üzerine etkisi: 1990-2017 Türkiye örneği. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 11(4), 2412-2424. <https://doi.org/10.20491/isarder.2019.749>
- Tosun, M. (2022). *İl özel idareleri ve yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıkları üzerine nitel bir araştırma* [Yayınlanmış doktora tezi, Uşak Üniversitesi].

- Tosun, M., ve Uslan, Ü. Y. U. (2023). İl özel idaresi ile yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığı: karşılaştırmalı nitel bir çalışma. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 78(4), 711-732. <https://doi.org/10.33630/ausbf.1109981>
- Tüleykan, H. (2009). Çok yıllık kamu bütçelemesi ve türkiye uygulaması. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 75-111. <https://izlik.org/JA93FY65ZX>
- Tümer, D. (2019). *Mahali idarelerde mali özerklik ve Türkiye açısından değerlendirilmesi* [Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi].
- İl Özel İdaresi Kanunu, Kanun No. 5302. (2005). *T.C. Resmî Gazete*, 25745, 4 Mart 2005. <https://www.resmigazete.gov.tr>
- Türkmen, H., ve Akar, S. (2021). Dijital ekonomi çerçevesinde Türkiye’de uygulanan bütçe politikaları. *Journal of Life Economics*, 8(4), 499-512. <https://izlik.org/JA56LB95FA>
- Uçar, A. (2011). İl özel idarelerinde demokratik katılım ve yönetim uygulamaları. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(02), 613-629. <https://izlik.org/JA35XF79JL>
- Uçar, A. (2017). İl Özel İdarelerinin stratejik planlarında yer alan kırsal alanların gelişmesine yönelik hedeflerin değerlendirilmesi. *International Journal of Social Sciences & Education Research*, 3(5 S), 1616-1629. <https://doi.org/10.24289/ijsser.325098>
- Uzun, M. K. (2022). *İl özel idarelerinin altyapı ve ulaşım alanında yerel kamu hizmetlerinin yürütülmesindeki etkinliği, Niğde örneği 2005-2020 yılları arası* [Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Kapadokya Üniversitesi].
- Ün, L. (2021). Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin türk kamu maliyesine etkisi. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(2), 299-315. <https://doi.org/10.11616/basbed.vi.895024>
- Yavuz, E., ve Tülümce, S. Y. (2022). Hizmet kayırmacılığının kuramsal çerçevesi. *Maliye ve Finans Yazıları*, (118), 131-160. <https://doi.org/10.33203/mfy.1139452>
- Yegen, B. (2020). Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi kapsamında bütçe sürecinin analizi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(1), 151-170. <https://doi.org/10.16953/deusosbil.544721>
- Yıldız, F., Kavak, Z. N., ve Aktan, M. N. (2023). Türkiye’de kamu yatırım harcamalarının ekonomik büyüme üzerindeki etkisi. *BİLTÜRK Ekonomi ve İlişkili Çalışmalar Dergisi*, 5(3), 199-213. <https://doi.org/10.47103/bilturk.1306908>

- Yıldız, H. (2010). Kurallara dayalı maliye politikası. *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 5(1-2), 241-266. <https://izlik.org/JA29TU33XY>
- Yıldız, S., ve Geyik, O. (2025). Türkiye’de merkezi yönetim ve yerel yönetimler arasındaki mali ilişkilerin Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi örneği üzerinden incelenmesi. *Maliye Çalışmaları Dergisi*, (74), 1-20. <https://doi.org/10.26650/mcd2025-1787340>
- Yılmaz, H. H., ve Biçer, M. (2018). Başkanlık ve parlamenter hükümet sistemlerinde bütçe sürecinde hesap verebilirlik: Anayasa değişikliği ile Türkiye’de öngörülen yeni yapı. *Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi: Kamu Yönetiminde Değişim (Ed. Yüksel Demirkaya), Hiper Yayın, İstanbul*, 365-412.
- Yönden, İ. (2006) Toplum kalkınması bağlamında il özel idareleri (Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi)
- Yurdakul, F., ve Şentürk, F. (2019). Türkiye’de 2002-2017 yılları bölgesel kamu yatırımlarında mekânsal etkinin incelenmesi. *Gazi İktisat ve İşletme Dergisi*, 5(2), 105-118. <https://dx.doi.org/10.30855/gjeb.2019.5.2.003>

EKLER

Ek 1. Bütçe Veri Talebi Üst Yazısı

T.C.
GÜMÜŞHANE İL ÖZEL İDARESİ
Mali Hizmetler Müdürlüğü

Sayı : E-40640245-000-54113
Konu : Bütçe Veri Talebi.

12.02.2026

Sayın Ünsal TOY
Gümüşhane Valiliği

İlgi : 10.02.2026 tarihli ve BİLA sayılı yazı.

İlgi dilekçenizde belirtilen, Gümüşhane Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalında yürütülmekte olan “İl Özel İdare Harcamalarının Ekonomik ve Politik Etkileri: Gümüşhane İli Örneği” başlıklı yüksek lisans tez çalışması kapsamında talep edilen, İdaremize ait 2008–2023 yılları arasındaki bütçe kalemlerine ilişkin veriler, yazımız ekinde gönderilmiştir.

Bilgilerinize sunulur.

Kemalettin DEMİRKIRAN
Genel Sekreter Yardımcısı

Ek: 2008–2023 Yılları Arası Bütçe Kalemleri Tablosu (1 sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: m2wstU-AGzn7v-FUNgGY-ZBLiYi-KCieosQ? Doğrulama Linki: <https://www.turkiye.gov.tr/icisleri-ebys>

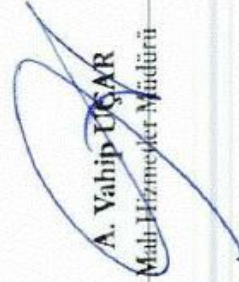
Yeni Mah. İl Özel İdare Hizmet Binası Kat.4
Telefon No: (456)213 10 31 Faks No: (456)213 37 44
e-Posta: malihizmetler@gumushaneozelidare.gov.tr İnternet Adresi: www.icisleri.gov.tr
Kep Adresi: icisleribakanligi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Çetin ERGÜN
Büro Görevlisi
Telefon No:

Ek 2. 2008-2023 Yılları Arası Bütçe Kalemleri Tablosu

Gümüşhane İl Özel İdaresi 2008-2023 Yılları Arası Bütçe Kalemleri																
YIL	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
BÜTÇE	6.145.000,00	6.12.875.350,00	6.14.961.575,00	6.17.446.600,00	6.21.383.748,00	6.23.218.000,00	6.25.232.618,00	6.28.943.095,00	6.36.407.000,00	6.41.602.000,00	6.53.213.613,46	6.63.456.333,03	6.74.089.091,69	6.78.676.790,00	6.106.166.592,00	6.165.585.000,00
YOL YATIRIM TUTARI	4.470.000,00	6.2.074.000,00	6.2.405.000,00	6.3.350.000,00	6.3.910.000,00	6.5.623.027,60	6.6.053.664,55	6.6.430.405,71	6.5.780.394,83	6.10.409.939,23	6.25.098.376,45	6.12.441.131,76	6.11.202.408,25	6.15.940.712,30	6.43.366.442,36	6.34.111.719,59
YOL YATIRIMININ BÜTÇE ORANI	5,14%	16,11%	16,07%	19,20%	18,28%	24,15%	21,99%	22,22%	15,88%	25,02%	47,17%	19,55%	15,12%	20,26%	40,35%	12,85%
SU YATIRIM TUTARI	40,00	6.285.000,00	6.525.000,00	6.365.000,00	6.675.000,00	6.205.788,70	6.364.856,73	6.556.748,03	6.715.022,85	6.812.163,54	8.093.834,03	6.1.339.810,09	6.1.641.119,20	6.1.848.765,92	6.2.838.176,13	6.6.052.461,84
SU YATIRIMININ BÜTÇE ORANI	0,00%	2,21%	3,51%	2,09%	3,16%	0,88%	1,45%	2,96%	1,96%	1,95%	1,87%	2,10%	2,22%	2,35%	2,67%	2,28%
YATIRIMIN BÜTÇE ORANI	5,14%	18,32%	19,58%	21,29%	21,44%	25,03%	25,44%	25,18%	17,84%	26,97%	49,03%	21,65%	17,34%	22,61%	43,52%	15,13%

A. Vahip UÇAR
Mali Hizmetler Müdürü

Çetin ERGÜN
Büro Görevlisi

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Ünsal TOY

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari
Bilimler Fakültesi Maliye Bölümü

Yüksek Lisans Öğrenimi : Gümüşhane Üniversitesi Lisansüstü Eğitim
Enstitüsü İktisat Ana Bilim Dalı

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

Bilimsel Faaliyetler ve
Yayınlar :

İş Deneyimi

Stajlar :

Projeler : Gümüşhane İl Özel İdaresi Personel A.Ş. ve
Gümüşhane Turizm ve Ticaret A.Ş.'nin kuruluş
sürecinde kurucu ekip içerisinde yer almıştır.
Çeşitli kamu kurumlarına ait şirketlerin kuruluş
ve yönetim süreçlerinde danışmanlık hizmeti
vermektedir.

Çalıştığı Kurumlar :Gümüşhane Valiliği
Gümüşhane İl Özel İdaresi

Gümüşhane Tekke Belediyesi

Palas Çok Programlı Lisesi

Tarih : 18.06.2026